

ANTWERPENS MARTYROLOGIUM

Overzicht van de meeste martelaren in Antwerpen die om hun geloof
geëxecuteerd zijn

1522-1585

Samenstelling en Redactie:

J.A. PLAISIER, Bergen op Zoom. M. AKKERMANS, Merksem

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2008

TOELICHTING

Deze Martyrologium is samengesteld uit het FONDS PLAISIER Deel I-VII vanaf 1292 -1659. Zie Internet FONDS PLAISIER

Het **FONDS** is opgebouwd uit gegevens van Oude Registers, Poorterboeken, *Chronycke van Antwerpen*, *J.F. de Roveroy. Hooger Vierschaer, A.A.B., Schepenbrief Rijksarchief Antwerpen*, *Poortersboek Antwerpen*, *Stadsarchief Antwerpen*, *Certificatieboeken Antwerpen*, enz.

Aan het **FONDS** is veel zorg besteed en biedt een schat van gegevens voor allerlei doelen. Het Martyrologium wat in het FONDS verwerkt is, geeft een zeldzaam duidelijk en chronologisch overzicht van de talloze martelaren die er onder de Hervormingsgezinden zijn geweest.

In dit uittreksel worden de martelaren weergegeven van diverse gezindheden, Luthers, Doopsgezinden en Calvinisten.

De geloofsgetuigenissen van de Calvinistische martelaren zijn beschreven in *De Historie van de Martelaren*, door A. van Haamstede. De schrijver is van diverse executies ooggetuige geweest. Zie ook A. van Haamstede: *Geloofsvervolging en doodstraf in Antwerpen*. En: *Antwerpen in de tijd van de Hervorming*, door G. Marnef. Vakkundig beschreven!

Het valt op dat de Doopsgezinden het zwaarst hebben moeten lijden, zoals ook in de overige Provinciën van de 17 Verenigde Nederlanden. De geloofsgetuigenissen van de Doopsgezinden zijn te vinden in T. J. van Braght: *De Spiegel der Martelaren*. Dit boek toont een groot aantal zeldzame getuigenissen van oprechte kinderen van God die standvastig en lijdzaam de brandstapel beklommen. Van Haamstede gaf eerlijk toe: "Onder Anabaptisten, zelfs onder Papisten en andere secten bevinden zich enkele zwakke ledematen van Christus' Gemeente."

De vier genoemde boeken zijn op deze site te vinden; **theologienet.nl**

Wij mogen de woorden van Johannes uit Openbaring 14:1-3 wel toepassen op deze oprechte gelovigen: *“En ik zag, en ziet, het Lam stond op den berg Sion, en met Hem honderd vier en veertig duizend, hebbende den Naam Zijns Vaders geschreven aan hun voorhoofden. En ik hoorde een stem uit den hemel, als een stem veler wateren, en als een stem van een grote donderslag. En ik hoorde een stem van citerspelers, spelende op hun citers; En zij zongen als een nieuw gezang voor den troon, en voor de vier dieren, en de ouderlingen; en niemand kon dat gezang leren, dan de honderd vier en veertig duizend, die van de aarde gekocht waren. ... want zij zijn onberispelijk voor den troon van God.”*

Wat zou het een onuitsprekelijk wonder zijn dat het Licht van Het Evangelie wat *zó* helder geschenen heeft in Antwerpen (Brabant) en Vlaanderen, weer opnieuw mocht schitteren tot bekering en zaligheid van veel verloren zondaren! *Dat geve de Heere om Zijn eeuwig Verbonds wil!*

6 oktober 1522.

De Saksische Augustijnen worden uit hun klooster gehaald en naar Brussel vervoerd. Hun laatste Prior, LAMBERTUS THOREN, herriep zijn “ketterse” leerstellingen, evenzo de meeste van zijn kloosterlingen. Twee hunner, HENRICUS VOES en JOANNES ESCH, weigerden dit en werden ontwijd. Op 1 juli 1523 werden zij te Brussel levend verbrand.

Bron: *Geschiedenis van Antwerpen, Deel 4, blz. 36, Mertens en Torfs.*

5 maart 1524.

Opgeroepen ter verantwoording n.a.v. het bijwonen van geheime vergaderingen:

JAN METTEN GHELDE, schilder, *krijgt genade.*

WILLEM VRANCK, riembeslager.

JAN GIELBERT, blaeuverwer

ENGEL EMRIC, droochscheerdere, vuten lande van Cleve.

JAN VANDEN PUTTE, nestelmakere.

HENDRICK BOUWENS, droochscheerdere, vuten Kempen

CARYN VAN REGENMORTERE, vettewarier.

JAN HADET, scrynwerckere.

JAN STEEN, lakenrouwere, vuten lande van Hasselt.

PAUWELS VAN AKEN, schoenmaker.

WILLEM BOOM, cleermakere.

STEVEN COESCOT, ketelere.

CLAUS MOSSIS, gareelmaker

MACHIEL OUDRY, blaeuverwere, van Doernick.

ANDRIES VANDEN EYCKE, riembeslagere, van Nivele.

WILLEM VANDEN BROECKE, vettewarier.

ANTHONIS VAN DIEST, cleermakere.

ADRIAEN DE GROVE, arbeyder, vuter stadt.

JAN DE GREVE, smit.

JAN DE COELNERE, zydeverwere.

CORNELIS VANDEN HOUTE, slootmakere.

JOOS VANDEN VLIETE, wageman.

GABRIEL VAN HOVE, eerdepotvercoopere.

PETRUS KERSTEN, smit, van Weerdt.

JACOB CORNELISSEN, arbeydere, van Breda.

WILLEM VAN ZUYLENBORCH, vuten lande van Gulick.

JAN METTEN EEREN, cleermakere.

HERMAN VAN HELMONT, cleermakere.

JAN LOEMS, ketelere.

Bron: *Gebodboeck, vol. A, fol 109 en A.A.B. Deel 7, blz. 129, 130, 131.*

14 februari 1525.

JAN BERCKMANS, scheemakere, overmidts dien dat hy sekere boecxkens, diveerschen lieden vercocht ende ghedistribueert heeft, dewelcke bevonden zyn inne te houdene ketterye, &c. gebannen voor 6 jaar, “op zynen hals”.

Bron: *Correctieboeck, 1513-68, fol. 26 en A.A.B. Deel 7, blz. 139.*

Zelfde datum.

HENRICK PETERS, boevercoopere, dat hy Luyterssche boecken ende alhier vercocht heeft, smakende ketterye, &c.

Veroordeeld tot bedevaart “ten Heyligen Drie Coningen tot Coelen, op zyn vorste lith”.

Bron: *Correctieboek, 1513-68, fol. 26vo en A.A.B. Deel 7, blz. 140.*

18 november 1525.

JOOS LAMBRECHT, van Gent, gebannen voor ketterij.

Mr. SEBASTIAAN NEUSEN (NOUTSENU), van Gent, schoolmeester, verbannen voor ketterij; wijkt uit naar Wittenberg en Marburg (1527).

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 132, 133 en 154, 155, J. Decavele.*

30 oktober 1526.

HANSKEN VAN REMUNDE, boeckprintere, &c. heeft te printene zekere boecken, inhoudende de leeringe der Lutheriaenscher ketteryen, &c.

Veroordeeld tot bedevaart naar ten H. Bloede te Wilsenaken, “op zyn vorste lith”.

Bron: *Correctieboek 1513-68, fol. 30 en A.A.B. Deel 7, blz. 159.*

Zelfde datum.

HENRIC(K) HENRICXSENS, geboren van Berghen-Opten-Zoom, ende TANNEKEN ZWOLFS, van Bruessele, &c. alle beyde sekere boeckkens diversschen lieden vercocht, &c.

HENRICK veroordeeld tot bedevaart ter O-L-V. te Boenen en TANNEKEN tot bedevaart ter O-L-V. te Parijs, “elck van hen op syn vorste lith”.

Bron: *Correctieboek, 1513-68, fol. 30 en A.A.B. Deel 7, blz. 159.*

7 december 1526.

CORNELIS DE MEYER, van Antwerpen, schoenmaker, veroordeeld wegens ketterij te Gent; straf onbekend.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 148, 149, J. Decavele.*

26 februari 1528.

JAN SCHOELANT.

THAN BODRIC.

JOOS BLANCKAERT.

Allen Lutheranen, na openbare boetepleging, vrij van verdere vervolging.

Bron: *A.A.B. Deel 7, blz. 162.*

28 februari 1528.

KERSTIAEN BO(E)YE, outcleercoopere, van Wilrick, verdacht van ketterij, veroordeelt tot openbare boetedoening. Hervalt in ketterij en pleegt Godslastering, zijn tong wordt afgesneden (4-12-1529) en hij wordt veroordeeld tot bedevaart naar “Nycossien in Cypers”.

Bron: *Correctieboek, 1513-68, fol. 35, 40. en A.A.B. Deel 7, blz. 163, 178, 180.*

1 oktober 1528.

RITCHARD HERMANS, coopman, wordt beschuldigd van ketterij en vervoer naar Engeland van Lutherse en andere boeken. Vrijgesproken.

Bron: *A.A.B. Deel 7, blz. 164, 166.*

5 oktober 1528.

CORNELIS VANDER PLASSEN, geboren van Antwerpen, heeft ketterse boeken verkocht, gebannen voor 1 jaar, “op zyn vorste leth”.

Bron: *Correctieboeck, 1513-68, fol. 36vo. en A.A.B. Deel 7, blz. 164.*

22 december 1530.

GEERT DE RIEMERE, gehuisvest “zekere apostaten”, veroordeeld tot een geldboete.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1529-30 en A.A.B. Deel 7, blz. 180.*

11 juli 1534.

WOUTER VERLINDEN, boecvercoopere, moet zich verantwoorden voor de “Luteriaenssche” boeken die bij hem thuis gevonden zijn.

Bron: *A.A.B. Deel 7, blz. 290.*

1 januari 1535.

FRANSCHOYS DE PENYN, schoelmeestere, vrijgesproken van het in bezit hebben van verboden boeken.

Bron: *Registerboeck der geextendeerde vonnissen, 1484-1582, fol. 125 en A.A.B. Deel 7, blz. 290-310.*

12 februari 1535.

Opgeroepen om zich te verantwoorden:

GHEERT OEYEN, smit ende **LYSBETH**, zyn huysvrouwe.

Meester **JACOBS**, de barbier.

PEETER JACOPSEN, schippere, NB: zijn vrouw **DIGNA** werd op 16-3-1535 verdronken, in een zak, in de Schelde. Bron: *A.A.B. Deel 7, blz. 319, 366.*

JAN VORNINCK, corchtsnydere.

“van dat zy merckelycken befaempt ende geaccuseert zyn te wesene vander quader ende vermaledyder secten der Anabaptisten oft herdooperen”.

Bron: *A.A.B. Deel 7, blz. 310.*

17 februari 1535.

De Schoutet contra **JERONYMUS PAEL**, droogscheerder, van Keulen, herdoper, op de bladrand: *Executio facta.*

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 7, blz. 316.*

20 februari 1535.

Opgeroepen van stadswege om zich te verantwoorden:

Meester **LIEVEN**, dyamantslypere, geboren van Ghent.

GIELIS DE RUYTERE, bontwerckere.

Bron: *A.A.B. Deel 7, blz. 317.*

3 maart 1535.

De Schoutet contra **MATHEUS SAUVAIGE**, busmaker, vuyt Loreynen, herdoper, op de bladrand: *Executio facta.*

Idem contra **GODEVAERT VAN HOLAER(T)**, metssersdienere, van Mechelen, herdoper, op de bladrand: *Executio facta.*

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 7, blz. 318, 366.*

“In ‘t selve jaer den 4 Meert, op eenen Donderdach, werden t’Antwerpen twee Borghers onthooft: d’een was een Busmaker, geboren vuyt Loreynen, ende

d'andere was een Metsers Dienaer, ende als sy sterven souden, bekenden sy dat sy gedaen hadden, om dat sy haer hadden laten herdoopen, maer de Lichamen warden op de Merckt verbrant, ende de Hoofden buyten op staecken gestelt”.

Antwerpsch Chronykje.

12 maart 1535.

De Schoutet contra PEETER MOUWE of MONDE, van Tours in Touraynen, herdoper, op de bladrand: Executio facta.

Onthalsd.

Bron: *Hooger vierschaer, A.A.B. Deel 7, blz. 318, 366.*

16 maart 1535.

De Scoutet contra DIGNE, huysvrouw van PETER JACOBSSONE, scippere, herdoopster, op de bladrand: Executio facta.

Deselve contra LYSBETH SMEETS, huysvrouwe wylen MATHEUS SAUVAIGE, herdoopster, op de bladrand: Executio facta.

Deselve contra CORNELIA, NEELKEN CLERCX, huysvrouw van HENRICK, de tymmerman, herdoopster, op de bladrand: Executio facta.

Deselve contra BARBELE GHEERTS of PETERSSENS, van Geldrop, huysvrouw van HENRICK VANDER BORCHT, hoeymakere, herdoopster, op de bladrand: Executio facta.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 7, blz. 319, 367.*

“op onse Lieve Vrouwen avont, in Meert, Donderdachs in Pallemweke, doen warden t’Antwerpen vier vrouwen verdroncken van herdooperye weggen, d’eene was een busmakerswyff, d’ander een schippersvrouwe, d’ander een timmermansvrouwe, de vierde was de vrouwe van eenen hoymaker, en elck besondert wirdt ‘s morghen ten ses uren in eenen sack gesteken, ende alsoo ten Werff affgestoten”.

Antwerpsch Chronykje.

3 januari 1536.

ADRIAEN VAN BERGHEN, boeckprintere, verkoop van lutherse boeken, werd veroordeeld tot bedevaart naar Nicosia op Cypres.

Bron: *Correctieboeck, 1513-68, fol. 59 en A.A.B. Deel 7, blz. 290-378.*

26 januari 1536.

De Schoutet contra JOOS BATEN, sattynwerckere, van Nyeuhoven, herdoper, op de bladrand: Executio.

“mitten zweerde geexecuteert”.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 7, blz. 381, 426.*

27 maart 1536.

De Schoutet contra MARGRIET DREGGE of DIEGGE, weduwe van HENDRIK BOSBAS, herdoopster, op de bladrand: Executio facta.

“in eenen sack int Schelt verdroncken”.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 7, blz. 392, 426.*

19-24 mei 1537

LAMBRECHT LINTHERMANS, wullenwevere, herdoper, verbrand.

DIERICK VANDER HAGEN, herdoper, verbrand.

JAN DE HANE, herdoper, verbrand.

Broeder JAN SPECKE, Predickheere, van Groeningen, herdoper, verbrand.

JAN SMEKENS, van Tricht, herdoper, verbrand.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, A.A.B. Deel 7, blz. 433, 434.*

“den 19 May, op eenen saterdach, doen werden tot Antwerpen 4 herdoopers ter justitien gebracht, waer aff de 3 gebrant warden, maer den 4e ginch voor het vier syn dwalinge aff, maer hy werdt onthooft. Desen was van St-Truyen. Een van de drye was een tennepotsteelmaker; ende syn wyff was te voren voor kersmis gelegen een maent, ende en woude dat kindt nyet laten kersten doen off doopen; ende doen het kindt ses weken out was, doen sterft alsoo; ende den vader begroeft in synen kelder: maer op den selven dach doen hy verbrant wirdt, doen gingen die heerenknappen soecken in synen kelder, ende sy vondent alsoo hy gheseden hadde; dese woonde tot Antwerpen inde Vliersteghe.

Den 24 May, op eenen saterdach, doen werden tot Antwerpen op de groote merckt, noch twee ander Herdoopers levendich elck aen eenen staeck verbrant: dese waren twee bisschoppen van de andere Herdoopers diese gedoopt hadden; d’een was een vuytgelopen monnick geweest van de Predicheeren Orden te Groeningen”.

Antwerpsch Chronykje.

16 juni 1537.

LOYS DE CLERC alias DE VISSCHERE, herdoper, verbrand.

JANNEKEN EMSAEMS, weduwe wylen LOYS DE CLERC, verdacht van herdoperij, tijdelijk verbannen.

Bron: *Correctieboeck, 1513-68, fol. 65v°. en A.A.B. Deel 7, blz. 433, 434.*

1540-41.

HANS DE POTBECKERE, van sHertogenbossche, herdoper, verbrand.

WILLEM DE VERE, aanklacht is onbekend, ter dood gebracht.

SYMON MEERTZEN, van Alckmaer in Hollandt, verkeer met verdachten en voortvluchtigen, tijdelijk gebannen.

RUTGEERT HALFBUNDER, huisvesten van uitgelopen monniken, geldboete.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1540-41, A.A.B. Deel 7, blz. 444, 445, 456.*

8 oktober 1544.

De Schoutet contra JAN DORHOUT, outcleercooper, &c. op de bladrand: Executio facta.

Idem contra CHRISTOFFEL HERAULT of DRAUT, juwelier, &c. op de bladrand: Executio facta.

Bron: *Hooger Vierschaer en A.A.B. Deel 7, blz. 469, 472.*

“In ‘t selve jaer, doen warden t’Antwerpen, veel menschen gevanghen, ende veel ontliepen ‘t in Ingelant ende elders van een quade secte die sy voor hadden; soo datter tot Antwerpen twee onthooft wierden, d’een hiet JAN DORHOUT, out-cleercooper, den anderen hiet CHRISTOFFEL DRAUT, van Parys, een juwelier, ende was om ketterye van Parys gebannen; desen wiert buyten op raeyeren gestelt, op eenen Donderdach”.

Antwerpsch Chronykje.

In 1544 vlucht een groep wederdopers c.q. de “DAVID JORISTEN” vanuit Antwerpen naar Basel. Hun leider JAN JORIS, die zich later DAVID JORIS noemt, is waarschijnlijk geboren te Brugge in 1501. Onder zijn volgelingen waren enige opmerkelijke personen uit Antwerpen. De groep bestond o.m. uit:

NIKLAAS MEINDERTS, welke huwde met **TANNEKEN**, dochter van **DAVID JORIS**, **CORNELIS VAN LIER**, Heer van Berchem, zijn zuster **ANNA VAN LIER**, welke huwde met **JAN JORIS**, zoon van **DAVID JORIS**, **JOACHIM VAN BERCHEM**, welke huwde met **CLARA JORIS**, dochter van **DAVID JORIS**, zijn broer **RENIER VAN BERCHEM** en hun moeder **ANNA VAN ETTEN**.

Bron: *Antwerpiensia Deel 18, blz. 45-48.*

27 februari 1545.

Den Schoutet contra JAN DAVYON, &c. ketterij, op de bladrand: Executio facta.

Den Schoutet contra GERMAIN BOUSSERAILLE of BOSTOREILLE, geh. met MARIKEN YMHOFF, &c. ketterij, op de bladrand: Executio facta.

Den Schoutet contra GABRIEL VAN HOVE, viskoper, geh. met ANNA AERTS, &c. ketterij, op de bladrand: Executio facta.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 332-34, 362, 363, 418.*

27 november 1545.

De Schoutet contra JACOB VAN LIESVELT, boekdrukker, &c. drukken van ketterse boeken, eerder vrijgesproken op 23-6-1542, maar nu veroordeeld, op de bladrand: Executio facta.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 347-53.*

25 mei 1547.

Den Schoutet contra Meester PETER SCHUDDEMATE, schoelmeestere, van Oudenaarde, &c. op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 330-73.*

“Anno 1547, doen wirt hier t’Antwerpen voor het stathuys gericht Mr Peeter Schuddematte, Schoelmeester, ende was een fray Rhethoriseer, omdat men hem Ketterey opleyde”.

Antwerpsch Chronykje.

PIETER SCUDDEMATTE uit Oudenaarde was reeds daar gestraft wegens ketterij. Hij vestigde zich als schoolmeester in Antwerpen, waar hij op 24 oktober het poorterschap verwierf. In de jaren veertig was hij lid van de Antwerpse rederijkerskamer ‘De Violieren’. Op 15 januari 1545 werd hij alweer ingedaagd, nu om ketterijen in geschrifte te hebben verspreid. Na meer dan twee jaar gevangenschap werd hij als ketter onthoofd.

Bron: *De dageraad van de Reformatie in Vlaanderen, Deel I, p. 206, 207, J. Decavele.*

1548/1549.

PIETER SNOEYS, van Antwerpen, straatzanger, wordt te Aalst wegens ketterij voor 3 jaar verbannen; in 1550 is hij te Londen.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 178, 179, J. Decavele.*

14 augustus 1550.

De Schoutet contra JAN LIEVENS, van Gendt, herdoper, op de bladrand: Executio.

Den Schoutet contra PETER VANDEN BROECKE, van Comene of Gendt, herdoper, op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 389-90.*

“Anno 1550, op den Ommeganck avont, doen wiert op de groote Meerct t’Antwerpen eener Herdoper gebrant, ende was eenen backer van Gent, ende als dese in het vier gaen soude, doen was daer eenen lackenbereyder knecht die hem quamp cussen, hem vermanende dat hy vromelyck soude stryden tot der doot, desen wirt terstont gevanghen, ende Dynsdach daer naer wirt hy oock gebrant, sonder dat hy syn dwalinghe affgaen wilde”.

Antwerpsch Chronykje.

1550-1551.

Te Lier berecht:

GIELIS VAN AERDE, geboren van Lyere, herdoper.

TANNEKEN VAN ROOSBROECKE, geboren van Lyere, herdoopster.

GODEVAERT MERTENS, geboren van Sinte-Peeters, buyten Maestricht, herdoper.

MARIE VLEMINCX, geboren van Sint-Truyen, herdoopster.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf 1550-1551, A.A.B. Deel 12, blz. 393.*

16 oktober 1551.

Den Schoutet contra JAN VAN OSTENDE of VANDEN OESTEYNDE gezegd “Tromken”, legwerckere, geboren van Oudenaerden, besmet vande Lutheriansche secte, op de bladrand: Executio.

Levend verbrand.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 392-99, 405, 414.*

21 oktober 1551.

De Schoutet contra MARTEN DU PETITZ of PETIS, stoeldrayere, geboren van Curtrycke, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra JACOB PEETERS, AERTSsone, cuyper, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra JAN VANDEN WOUWER, geboren van Westerloo, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra PEETER DE BRUYNE, geboren van Weert, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra PLEUNIS DE HOEVELE of VANDEN HUEVELE, lyneweaver, geboren van Curtryke, herdoper, op de bladrand: Executio.

Alle 5 levend verbrand.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 405, 417.*

22 januari 1552.

Den Schouteth contra ASSUERUS VAN GHEEMONT, silversmit, herdoper, op de bladrand: Executio.

Levend verbrand.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 402-8, 415.

19 februari 1552.

Den Schoutet contra LISKEN of LYSBETH AERTS, huysvrouwe JERONIMUS ZEGERS, herdoopster, op de bladrand: Executio.

In eenen sack gesteken ende verdroncken is geweest.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 409, 416.

23 september 1552.

De Schoutet contra HANS DE DRUCKERE, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra ADRIAEN WOUTERSsone, geboren van Huesden, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra MECHTELT MELISdochter, gheboren vuyten Hage, huysvrouwe van ADRIAEN WOUTERS, herdoopster, op de bladrand: Executio.

Idem contra WILLEM VAN ROOSENDAELLE, geboren van Roosendale, herdoper, op de bladrand: Executio.

De mannen levend verbrand, de vrouw verdronken.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 420, 422.

27 augustus 1555.

De Schoutet contra FRANS DOOS of DEENS, droochscheerdere, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra JAN DEELS, lakenbereydere, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra HANS VERHOEVEN, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra PEETER VAN BERINGEN, bereydere, herdoper, op de bladrand: Executio.

Allen levend verbrand.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 426, 429.

4 oktober 1555.

Den Schoutet contra TANNEKEN VERLEYEN (= TANNEKEN VAN DER LEYEN, PIETERSdr.), geboren van Ghendt, aldaar al eens gratie gehad, herdoperes, op de bladrand: Executio.

Verdronken.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 426-28, 430.

22 november 1555.

De Schouteth contra BERTHOLOMEEUS CORNELISSENS, potbacker, van Bergen-op-Zoome, herdoper, op de bladrand: Executio.

Levend verbrand.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 427, 459.

10 december 1555.

De Schouteth contra ROMBOUT SMIT, gelaesscryvere, geboren van Antwerpen, herdoper, op de bladrand: Executio.

Levend verbrand.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 428, 429.

4 februari 1556.

De Schouteth contra ABRAHAM VAN ROYEN of VAN ROEY, smit, herdoper, op de bladrand: Executio.

Levend verbrand.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 428, 431.*

21 maart 1556.

HANS AELBRECHT, MARTENSz., straatzanger van Antwerpen wordt te Gent veroordeeld tot een niet nader bekende straf wegens ketterij.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, J. Decavele, blz. 62.*

4 september 1556.

De Schoutet contra JAN VAN CUSSEGEM of CUTSEGEM, metsere, herdoper, op de bladrand: Executio.

Levend verbrand.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 432, 435.*

29 januari 1557.

De Schoutet contra JORIS VAN COEVOORDEN, outcleercoopere, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra WILLEM VAN THYE, geboren van Nere by Remunden, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra PIETER PLUVIER, geboren van Wervicke, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra MERTEN VAN STEERTEGEM, geboren van Verwycke (=Wervik), saaiwever, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra VICTOR WILLEMS, geboren van Nyel int lant van Gulick, herdoper, op de bladrand: Executio.

Allen levend verbrand.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 433, 437.*

15 mei 1557.

Minute voor brief van de Magistraat aan de Secreten Raad, omtrent de zaak van HERMAN VAN LEEUWE, gevangen wederdooper, die zich bekeert en zich begeert te stellen tot een goed christelijk leven. [= R.K. godsdienst]

Bron: *A.A.B. Deel 34, blz. 183.*

21 mei 1557.

De Schouteth contra JERONIMUS VANDER CAPELLEN, tinnenpotmaker, geboren van Bruessele, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra MARTIN LE JOSNE, geboren van Douway, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra LAUWEREYS DE CRUWELE of CRUEL, JANSz., geboren van Curtrycke, herdoper, op de bladrand: Executio.

Idem contra PEETER VAN BEKE (=PIETER VANDER BEKE), geboren van Petegem by Deynse, moldere ende lynenwever geweest, op de bladrand: Executio.

Idem contra JACOP VAN HOUTE(S), van Yperen, herdoper, op de bladrand: Executio.

Allen levend verbrand.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 434, 437, 438.*

“In ‘t selve jaer den 22 Mey, doen werden t’Antwerpen op den Steen vyff

Herdoopers gerecht, ende buyten op rayers geset, 's morghens heel vroech".
Antwerpsch Chronykje.

5 juli 1557.

Den Schouteth contra CLAIRETTE BOCQUETTE of CLAERKEN BOUCKET,
huysvrouwe van MARTIN LE JOSNE, herdoopster, op de bladrand: Executio.
Idem contra MARGRIETE VENNEAU, huysvrouwe van JERONIMUS VANDER
CAPELLEN, herdoopster, op de bladrand: Executio.

= MARGUERITE VANNEAULX, van Doornik, in 1556 te Gent verdacht van
herdoperij. Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 188, 189, J.*
Decavele.

Idem contra JANNEKEN VAN HOUTE, jonckmeysen, geboren van Antwerpen,
op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 434, 438.*

"Den 6 July in 't selve jaer, doen wirden tot Antwerpen op den Steen drie vrouwen
verdroncken in een Wyntonne om Herdooperye, ende wirden in een sack gesteken,
ende de Werff affgeworpen heel vroech".

Antwerpsch Chronykje.

9 juli 1557.

De Schoutet contra GIELIS VAN AKEN, leraar van de Herdopers, op de bladrand:
Executio, mitten zweerde geexecuteert. (onthoofd, Red.)

Bron: *Hooger Viersschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 435, 438, 440.*

"Op den 10 July, wirt t'Antwerpen op den Merct eenen Bisschop gerecht dier veel
herdoopt hadde, ende hy bekende opentlyck dat hy gedooft hadde, ende hy ginck syn
valsch Geloove aff, ende stirf als een goet Kersten menschen, maer syn rechte hant
wirt hem aff gehouden doen hy doot was, ende is buyten op een radt geset, ende de
hant boven syn hoofd gestelt".

Antwerpsch Chronykje.

GILLIS VAN AKEN werd ca. 1500 geboren in Susteren in Ned.-Limburg. Hij
was vermoedelijk priester maar trad reeds omstreeks 1531 op als anabaptistisch
predikant. Na zijn aanstelling tot Oudste in 1542 door MENNO SIMONS werd
hij één van diens nauwste medewerkers. In 1557 werd hij te Antwerpen
gearresteerd, herriep zijn doperse opvattingen, maar werd toch onthoofd.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen, Deel I, p. 436, J. Decavele.*

3 januari 1558.

De Schoutet contra FRANS FRAET, boeckprintere, &c. verboden boecken geprent,
op de bladrand: Executio.

Onthoofd.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 442, 445.*

"Den 4 January, doen wirt tot Antwerpen op den Merct gerecht Frans Raet,
Boekdrucker, omdat hy Boecken gedrukt hadde, teghen het Mandement des
Coninx, ende was hem dikwils noch vergeven geweest, maer hy ende lietet niet".

Antwerpsch Chronykje.

4 februari 1558.

De Schoutet contra JACOB DANEELS, geboren van Comene, herdoper, op de
bladrand: Executio.

Idem contra JEHAN DES CHAMPS, schoolmeester, geboren by Bergen-Henegou, calvinist, op de bladrand: Executio.

Beiden levend verbrand.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 443, 444, 445.

10 maart 1558.

CLAIRE VAN MELLE, van Antwerpen, werd te Lokeren verdacht van herdoperij en werd te Rupelmonde veroordeeld tot afzwering en mocht 2 jaar deze stad niet verlaten.

Bron: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 146, 147, J. Decavele.

22 april 1558.

De Schoutet contra LOYS LUYCX, geboren van Laerne by Ghendt, herdoper, op de bladrand: Executio.

Onthoofd.

Idem contra JEHANNE DU BOYS, geboren van Antwerpen, huysvrouw van ANDRIES VANNEAULX, herdoopster, gevlucht van Doirnick, op de bladrand: Executio. Verdronken.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 444, 445, 469.

6 juli 1558.

De Schouteth contra FRANS THYBAULT, van Yperen, herdoper, 's nachts berecht.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 447, 464.

19 augustus 1558.

De Schoutet contra NOELLE MAZILLE, van Douay, huysvrouw van ANTONI ROCQUE, herdoopster, op de bladrand: Executio. Bij nacht op het Steen berecht.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 447, 464.

NB: al in 1556 te Gent verdacht van herdoperij.

Bron: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 144, 154, J. Decavele.

2 september 1558.

Aangehouden en verdacht van ketterij, LAUWEREYS BERCKELAER, krijgt genade van de koning.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 448-55, 457-463.

15 oktober 1558.

MARTIN VAN DE WALLE, van Gent, zijdetwijnder, verdacht in 1551 van herdoperij te Antwerpen, op deze dag veroordeeld tot de brandstapel te Brugge.

Bron: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 198, 199, J. Decavele.

25 oktober 1558.

De Schouteth contra HANS PLEYNSHORN, geboren van Norenborch, herdoper, op de bladrand: Executio.

Op het Steen berecht.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 451, 464.

18 november 1558.

De Schoutet contra HANS JANSSENS, geboren tot Cruyninghen, herdoper, op de

bladrand: Executio.

Idem contra ALEXANDER DE BODE, scrynwercker, herdoper, op de bladrand: Executio.

Beiden op het Steen berecht.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 452, 465.

22 november 1558.

Minute voor brief van de Magistraat aan het Hof om geheime executie op het Steen te melden van twee anabaptisten HANS JANSsone van Cruyninghen en ALEXANDER DE BODE, schrijnwerker te Antwerpen (zie 18 nov.).

Bron: A.A.B. Deel 34, blz. 191.

16 december 1558.

De Schoutet contra PEETER HENRICX, vettewarier, herdoper.

Idem contra AERDT AERTSSENS, geboren tot Utrecht, herdoper.

Idem contra JAN COLLEN of COKEN, cleermaeckere, van Borckerloo, herdoper.

Idem contra GEERDT FRANSSENS of FRASENS, geboren van Thienen, herdoper.

Allen verbrand.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 454, 465, 466, 470.

24 december 1558.

GILLIS VERDRICT, van Elversele, was predikant van de nieuwe leer, verdacht in o.a. Antwerpen, verbleef te Emden-Norden en Zürich en kwam op deze dag om op de brandstapel te Brussel.

Bron: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 190, 191, J. Decavele.

30 december 1558.

De Schoutet contra STYNKEN HONTS, geboren van Antwerpen, herdoopster.

Idem contra LYNKEN JACOB, des scippers dochtere, geboren van Dilsen int lant van Luyck, herdoopster.

Idem contra GHEERTRUYDT, huysvrouwe van wylen ANTONIS VAN HOUTER, van Weert, herdoopster.

Idem contra TANNEKEN of TRUYKEN VAN CLUYTEN, geboren van sHertogenbossche, herdoopster.

Allen op het Steen berecht.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 456, 466.

12 januari 1559.

ANTHEUNIS VERDRICT, uit Elversele, lakenkoopman, verdacht in 1555 te Antwerpen, was diaken van een gemeente in de nieuwe leer, werd in 1558 veroordeeld en eindigde op deze dag op de brandstapel te Brussel.

Bron: De dageraad van de reformatie te Vlaanderen II, p. 190, 191, J. Decavele.

18 januari 1559.

De Schoutet contra HENRICK SNOELAECKE, cleermaker, geboren van Boeckelt, ketterij.

Idem contra ADRIAEN COREMAN, schildere, geboren van Antwerpen, ketterij.

Beiden verbrand.

NB: ADRIAEN was door zijn vader (!) aangeklaagd wegens het ketterse dopen

van zijn kind.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 457, 471, 472 en Antwerpiensia, Deel 14, blz. 99.*

1 februari 1559.

JACOB STALLYNCK, CLAYSz., van Brugge, passementwever, verdacht van ketterij te Antwerpen in 1553, onthoofd te Brugge op deze dag.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 180, 181, J. Decavele.*

16 februari 1559.

JAN INGELMAN of INGELRAMS, apotheker.

JACOB BOOMANS, oudkleerkoper.

Voortvluchtige kettters, bij verstek ten eeuwigten dage verbannen.

Bron: *A.A.B. Deel 9, blz. 17, 111, 136.*

27 februari 1559.

De Schoutet contra HERMAN JANSSENS, smidt, geboren van Amstelredamme, ketterij.

Idem contra CORNELIS VAN HALEWYCK, HAELWYCK, slootmaecker, ketterij. Beiden verbrand.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 448-60, 472.*

17 maart 1559.

De Schoutet contra FRANCHYNE VANDER BORCHT, geboren van Lyere, herdoopster.

Idem contra POLONIE, JAN LONTSDOCHTERE, geboren van Ghoes, herdoopster.

Idem contra ADRIANA LAMBRECHTS, geboren inde Langstrate, herdoopster. Allen verdrongen op het Steen.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 460, 472.*

5 mei 1559.

EUSTAES ROGUE, valse munter.

MARIE THONIS of THUENIS, ketterij.

FRANSCHOYS MARQUYN, geboren tot Chieri in Piedmont, ketterij.

MATHEUS CHALON, ketterij.

en syn nyet ter Vierscharen geweest, overmidts datse vuyter gevanckenissen geloopen zyn.

Bij verstek ten eeuwigten dage gebannen.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 8, blz. 462.*

16 juni 1559.

De Schoutet contra JEHAN BUYSSONT, koopman, geboren tot Ryssel, Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. 1872, Deel 9, blz. 2.*

JEHAN DE BUISSON, &c. te synen vander secten der Calvinisten &c. den XVIIIen Juny 1559 opten Steen metten zweerde geexecuteert is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B., Deel 9, blz. 8.*

Idem contra GIELIS BERNAERTS, geboren van Thielt, &c. anderwerff gedoopt is

ende inde opinie vanden Herdoopers, &c. Op de Bladrand: Executio.

Bron: Als boven.

GIELIS BERNAIRTS, vuyt Hollant, &c. den XVIIIen Juny 1559 tAntwerpen opten Steen metten zweerde geexecuteert is geweest, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 8.

Idem contra ADRIAEN PAN, PEETERSSONE, (echtg. van NEELKEN JACOBS) geboren tot Driele, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 2.

ADRIAEN PAN, van Nyvele (= Nevele), bevonden is geweest herdoopt te syne, den XVIIIen Juny 1559 tAntwerpen opten Steen metten zweerde geexecuteert is geweest, &c.

Bron: Als boven.

27 juni 1559.

De Schoutet contra MAEYKEN FILIERS, geboren tot Gorcum, overmidts dat de verweerderesse herdoopt is inde leeringhe vanden Herdoopers, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 2.

MAYKEN FILGIERS, &c. opten XXVIIIen Juny 1559 opten Steen tAntwerpen verdroncken is geweest &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 8.

NB: MAYKEN FILGIERS zou afkomstig zijn van Gent volgens: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, blz. 108, 109, J. Decavele.

27 juni 1559.

Idem contra BETKEN DE HAZE, geboren tot Ghendt, &c. op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 3.

BETKEN DE HAZE, van Ghendt, &c. op het Steen verdronken.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 8.

Idem contra NEELKEN JACOBS, geboren tot Remmerzwale, (de later verdronken stad Reimerswaal, gelegen t.o. Bergen op Zoom, Red.), op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 3.

NEELKEN JACOBS, huysvrouwe was van **ADRIAEN PAN**, &c. ook op het Steen verdronken.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 9.

NB: NEELKEN JACOBS zou afkomstig zijn van Gent/Nevele volgens: De Dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, blz. 128, 129, J. Decavele.

5 juli 1559.

KAREL TANGHEREEDT, van Nukerke, schoenmaker, verdacht in 1557 te Antwerpen van herdoperij, kwam op deze dag te Gent om op de brandstapel.

Bron: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 184, 185, J. Decavele.

19 juli 1559.

ROBERT DE LA MERRE, van Brugge, zijdeweaver, werd in 1558 te Antwerpen verdacht van herdoperij; hij werd te Brugge veroordeeld tot "heerlijke betering".

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II*, p. 146, 147, J. Decavele.

29 juli 1559.

De Schoutet contra MAYKEN, JOOS DE CATTE dochtere, geboren tot Wervicke &c. heeft laten herdoopen, &c. op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 3.*

MAYKEN, JOOS DE CATTE dochtere, van Wervicke, &c. den XXIXen July 1559 opten Steen verdroncken is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 9.*

Idem contra MAGDALEENE, ANDRIES dochtere, geboren tot Maestricht, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 3.*

MAGDALENE, ANDRIES dochter, van Maestricht, &c. herdoopt, opten Steen verdroncken is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 9.*

Idem contra AECHTKEN, ADRIAEN JORIS dochter, geboren tot Zierickzee, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *zie Magdaleene.*

AECHTKEN, ADRIAEN JORIS dochter, van Ziericzee, van herdoopershalven geexecuteert (verdronken) &c.

Bron: *zie Magdalene.*

7 augustus 1559.

ABRAHAM TANGHEREEDT, van Nipkerke/Nukerke, kleermaker, en zijn vrouw PERONNE WITGANS, uit Belle, werden in 1557 te Antwerpen verdacht van herdoperij, zij kwamen op deze dag om op de brandstapel te Gent.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II*, p. 184, 185, 202, 203, J. Decavele.

11 oktober 1559.

De Schoutet contra MAEYKEN SPRINCEN, geboren van Maestricht, overmidts dat de verweerderesse herdoopt is &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 3 en 4.*

MAEYKEN SPRINCEN, van Maestricht, &c. opten Steen verdroncken is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 9.*

Idem contra MARGRIETE VAN HALLE, geboren hier tAntwerpen, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Zie boven.*

MARGRIETE VAN HALLE, weduwe WILLEM EGGERTINGS, &c. bekent heeft gehad herdoopt te syne, alhier opten Steen den XIen Octobris 1559 verdroncken is geweest, &c.

Bron: *Zie boven.*

Idem contra MAEYKEN DE CORTE, geboren tot Ghendt, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Zie boven en Registerboeck der geexendeerde vonnissen, 1484-1582, fol.*

205vo.

MAEYKEN DE CORTE, van Ghendt, &c. herdoopt / verdronken, &c.

Bron: Als boven.

8 november 1559.

De Schoutteth contra MATTHEUS DE SMIDT, &c. hadde over 3 oft vier jaeren by GILLIS VAN AKEN herdoopt geweest te syne, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 5.

MATTHEUS DE SMET, van Gent, &c. opten IVen Novembris anno 1559 opten Steen met andere naervolgende geexecuteert is geweest, &c.

Bron: Rekeningen van de Markgraaf, jaar1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 10.

Idem contra ANDRIES LANGEDULLE, geboren tot Yperen, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Zie boven.

ANDRIES LANGEDULLE, &c. geexecuteert, &c.

Bron: Zie boven.

ANDRIES LANGHEDUL, van Ieper, wever, reeds te Gent verdacht van herdoperij, verdronken op het Steen. Vermoedelijk was ANDRIES verwant met JANNEKEN LANGHEDUL, echtgenote van THOMAS WILLEMS, tegen wie de inquisiteur in 1556 een geding inspande. Sinds 1559 woonde ook CHRISTIAAN LANGHEDUL in Antwerpen; als koopman voerde hij lakens uit naar Dantzig en importeerde graan uit de laatste stad. Hij onderhield contacten met Vlaamse dopers, onder meer met MAYKEN DE CORTE te Gent. Hij werd op 13 september 1567 verbrand te Antwerpen.

Bron: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen I, p. 507, 508, II, p. 134, 135, J. Decavele.

Idem contra LAUREYS VANDER LEYEN, PIETERSz, geboren tot Gendt, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Zie boven.

LAUREYS VERLEYEN van Ghendt, die metten voorseyden *Mattheus* ende *Andries* opten Steen, geexecuteert is geweest, &c.

Bron: Zie boven.

10 november 1559.

WILLEM DE SCHILDERE, schoenmaker, uit Dranouter, werd in 1559 te Antwerpen door de markgraaf wegens ketterij ingerekend. Hij ontsnapte op deze dag uit de gevangenis, begaf zich naar Londen en werd er op 22 juni 1561 tot diaken aangesteld. Op 4 mei 1562 werd hij te Dranouter bij verstek verbannen verklaard.

OLIVIER MOENIS, lakenscheerder, uit Dranouter ontsnapte ook mede uit de gevangenis, sinds 1560 was hij in Londen, waar hij trouwde met **JACOMYNKEN VAN DER MEESEN**. Op 4 mei 1562 werd hij verbannen verklaard en werden zijn goederen verbeurd verklaard. In augustus 1565 werd zijn zaak opnieuw behandeld door de inquisiteur, vermoedelijk omdat hij een verzoek had ingediend om zich weer in het land te mogen vestigen.

Bron: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen, Deel I, p. 401, 426, J. Decavele.

26 januari 1560.

De Schoutet contra JORIS CRISTIAENS, &c., anderwerff laten doopen, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 5 en 6.

JORIS CHRISTIAENS, &c. opten Steen met andere XXVIIen January geexecuteert is geweest int water, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 10.

Idem contra JAN GIELIS, alias HANS DE BACKE, geboren tot Jumez, &c. herdooperye, Op de bladrand: Executio.

Bron: Als boven.

JEHAN GIELIS, de Jumay, &c. verdroncken wert, &c.

Bron: Als boven.

Idem contra ANTHONIS CLEYS, geboren van Dordrecht, &c. herdooperye, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 6.

ANTHONIS CLEYS, van Dordrecht, &c. opten Steen verdroncken is geweest, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 10.

Idem contra THIELMAN NAEBERCHS, van Millegem (=Meiligem) geboren, &c. herdooperye, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Zie boven.

THIELMAN NAEBRECHTS, van Milleghem, cleermaeckere, &c. opten Steen verdroncken is geworden, &c.

Bron: Zie boven.

31 januari 1560.

De Schoutet contra JACQUES SCHOT, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 6.

JACQUES SCHOT, goltsmit, die, overmidts dien hy, by syne eygen confessie, hem hadde laten herdoopen, opten yersten February 1559 styl van Brabant opten Steen met andere nairvolgende verdroncken is geweest, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 11.

Idem contra PEDRO DE SOZA, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, verder als boven.

PEDRO DE SOZA, Spaengniaert, &c. omme dat hy herdoopt was, opten Steen verdroncken, &c.

Bron: Rekeningen &c. als boven.

Idem contra GOMMARE DE CLERCQ, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, als boven.

GOMMAER DE CLERCK, metsere, geboren van Lyere, &c. herdooperye, met bovenst. opten Steen verdroncken is geweest, &c.

Bron: Rekeningen &c. als boven.

15 maart 1560.

De Schoutet contra ELIZABET HUEVELS (= VAN DEN HEUVEL), geboren tot Cortryck, &c. anderwerf heeft laten doopen ende inde heresie vanden Herdoepers persisteert, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 6.

BETKEN HUEVELS, van Wervick (sic), &c. opten XVIen dach van Meerte 1559 (1560) voer Paesschen, opten Steen met andere naegenoemde verdroncken is geweest, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 11.

Idem contra ELIZABETH BERENTZ, geboren tot Ghendt, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, zie boven.

BETKEN BERENDTS, van Ghendt, &c. herdoopster, ook verdroncken.

Bron: Rekeningen, zie boven.

Idem contra ELIZABETH KERSTIAENS, van Nipkerke, &c. op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, zie boven.

BETKEN CHRISTIAENS, &c. van dat sy herdoopt was, verdroncken is geweest, &c.

Bron: Rekeningen, zie boven.

30 maart 1560.

WILLEM DE CLERCK, van Menen, wever, man van MAYKEN CHRISTIAENS, te Nipkerke al verdacht van herdoperij, is te Antwerpen op deze dag verbrand.

Bron: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen, J. Decavele II, blz. 92, 93.

3 april 1560.

De Schoutet contra LENAERT PLUVIER, geboren tot Wervyck, &c. hem anderwerf heeft laten doopen ende inde leeringe vande Herdoopers, persisteert, &c. Op de bladrand: Executio

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 7.

LENAIRT PLUMER, van Wervick, &c. opten IIIIen Aprilis 1559 (1560) voere Paesschen, verdroncken is opten Steen, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, A.A.B. Deel 9, blz. 11 en 12.

De invloedrijke Menense lakenfabrikant LENAERT PLUVIER, JANSz., ontving de volwassenen doop van LENAERT BOUWENS. Hij nam in 1557 de wijk naar Antwerpen. Zijn anabaptistische overtuiging had hij veraden door in 1555, bij zijn verkiezing tot keurmeester van wollen lakens, te weigeren de eed af te leggen. In Antwerpen zette hij een nieuwe zaak op, nu als zijdehandelaar. Men hield hem daar, na de ontdekking dat hij verwant was met de in 1557 terechtgestelde PIETER PLUVIER, opnieuw nauwlettend in het oog, zodat hij uiteindelijk plannen maakte om zich in Oost-Friesland te vestigen. Reeds had hij zijn vrouw MAYKEN (ERCLEMBOUT?) en zijn vier kinderen vooruitgestuurd, toen hij bij zijn thuiskomst van een laatste handelsreis naar Ieper door de Markgraaf ingerekend werd. Met steekpenningen en juridische argumenten trachtten zijn schoonvader en zijn moeder hem opnieuw vrij te krijgen. Het mocht niet baten.

LENAERT en zijn broer PIETER waren hoogstwaarschijnlijk verwant met de LENAERT en JAN PLUVIER die in de jaren zestig te Menen tot de middelgrote

lakenondernemers behoorden.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen, Deel I p. 486, 487, 531, Deel II, p. 162, 163, J. Decavele.*

Idem contra JANNEKEN EEGHEL, geboren van Haerlebeke, &c, herdoopster, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, zie boven.*

JANNEKEN EGHELS, van Haerlebeke, &c. opten Steen verdroncken is, &c.

Bron: *Rekeningen, zie boven.*

Idem contra MAEYKEN, JAN DE HONTS dochter, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, zie boven.*

MAYKEN, JANS DE HONTS dochtere, van dat zy heur hadde laten herdoopen met de voirs. leste twee persoonen opten Steen wert verdroncken, &c.

Bron: *Rekeningen, zie boven.*

10 mei 1560.

De Schoutet contra NICOLAES WILPYN, geboren tot Atrecht, overmidts dat de verweerdere tzyne huise heeft conventiculen gehouden ende oock tzyne huise diverssche verboden boecken gevonden zyn, &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 7 en 8.*

NB. afloop van dit proces niet gevonden, Red.

Vanden vercochte cleeren van zekere Vlaminghen die inde Pelgrimstrate gevangen waren geweest ter causen van hersien te wetene:

OLIVIER, MANEN OLIVIERSONE, van Reynoutere.

CORNELIS STEVENSSONE, van Vuerne, gelaesmaecker.

WILLEM DE SCHILDERE, van Nupkercken by Belle.

MATTHEEUS STELTE, van Steenwercke by Belle.

Dewelcke op Sinte Martensavont den Xen Novembris vuyter gevanckenissen van Antwerpen met andere gevangene vuytbraken, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, ontfanck, A.A.B. Deel 9, blz. 15.*

MAHIEU STELTE, van Steenwerck, werd te Gent op 07-07-1561 veroordeeld tot een niet nader bekende straf; hij is in 1561 te Londen.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 180, 181, J. Decavele.*

Mede met bovenst. uitgebroken:

Vanden vercochten cleederen toebehoort hebbende eene MAYKEN MOENEN, van Reynoutere by Belle in Vlaenderen, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1558-60, ontfanck, A.A.B. Deel 9, blz. 18.*

In 1553 werden twee inwoners van Doornik, KLAAS (NICLAES) DU VIVIER, sone GHEERAERTS en zijn echtgenote ANTONIA DU BEHAULT of ANTHONETTE BEHAUT te Doornik van ketterij beschuldigd. Na verhoor beloofden zij, op straffe van 400 guldens, telkens te verschijnen als ze opgeroepen werden. De zaak bleef zonder vervolg tot ze op 11 augustus 1559 werden gedaagd. Het echtpaar bleek inmiddels het poorterschap van Antwerpen te bezitten en vroeg de Magistraat om bescherming. De stad nam de verdediging op zich en de zaak bleef zonder gevolg.

Bron: *A.A.B. Deel 9, blz. 19 tot 107.*

21 juni 1560.

De Schouttet contra GHEERT AERT, THYSSOONE, &c. geweest in zeker vergheeringhe ende heymlycke prekenghe, &c. (Afloop van dit proces is onbekend, Red.).

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 108, 109.*

Idem contra NICOLAES LEENAERTS, overmidts dat byden verweerdere bevonden zyn diverssche verboden boecken ende oock quade opinien gesustineert heeft, &c. (Afloop van dit proces is onbekend, Red.).

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 109.*

Idem contra ANTHOINE (ANTHONI) COCQUIEL, &c. diverssche verboden boecken, &c. (Afloop van dit proces is onbekend, Red.).

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 109.*

27 juni 1560.

Te Gent wordt onthoofd TANNEKEN GRESSY, vrouw van HANS DE SMET, afkomstig van Kortrijk, zij werd te Antwerpen verdacht van herdoperij.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, blz. 114, 115, L. Decavele.*

.. augustus 1560.

JAN LEUPE, van Kortrijk, koopman, werd te Antwerpen verdacht van ketterij en werd te Kortrijk veroordeeld tot een boete van 40 fl.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 136, 137, J. Decavele.*

9 augustus 1560.

De Schouteth contra JAN CLEEREN, van Gortsleeuwe, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. 1872, Deel 9, blz. 111.*

JANNE CLEEREN, geboren van Gortsleeuwe, hertekensmaeckere, &c. hem te hebben doen herdoopen, &c. ende opten thiensten Augusti 1560, alhier tAntwerpen opten Steen is verdroncken, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1560-61, A.A.B. Deel 9, blz. 121.*

4 oktober 1560.

De Schoutet contra WILHEM ENCKUS, cleermaker, geboren van Berck int sticht van Colen, overmidts dat den verweerdere herdoopt is, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 114.*

WILLEM ENCHUS, cleermaeckere, geboren van Berck, &c. opten vyffden Octobris 1560 opten Steen metten watere ter justicien gebracht is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1560-61, A.A.B. Deel 9, blz. 121.*

8 november 1560.

De Schouttet contra GORIS LEERSE, geboren tot Lyere, &c. maer hem heeft anderwerff onlancx laten doopen, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 115.*

GHOORIS LEERSE, geboren van Lyere, &c. daeromme opten IXen Novembris 1560 opten Steen verdroncken is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1560-61, A.A.B. Deel 9, blz. 121.*

Idem contra JOACHIM OOMS, alias JANSSENS, geboren van Curingen, &c. Herdoopt, Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, zie boven.*

JOACHIM OOMS, geboren van Curingen, &c. ook op 9 nov. 1560 verdrongen, &c.

Bron: *Rekeningen, als boven.*

28 februari 1561.

De Schoutet contra JAN DE BOSSCHERE, tapissier, geboren tot Brussel, &c. ende is obstinatelyk persisterende inde leeringe ende ketterye van Calvinus, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 119.*

JANNE DE BOSSCHERE, geboren van Bruessele, &c. daeromme opten eersten dach van Meerte 1560, stilo Brabantica, opten Steen verdrongen, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1560-61, A.A.B. Deel 9, blz. 122.*

19 maart 1561.

De Schoutet contra JAN DE KEYSER, gerbeleurder, oud 34 jaar, geboren hier tAntwerpen, &c. ende oock vande vergeeringe alhier by die vander leeringe van Calvinus gehouden, is geweest een officier oft ouderlinck, &c. daerenboven diversschen verboden boecken tes verweerdens huys gevonden zyn, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 119.*

JANNE DE KEYSER, gerbeleurder, &c. metten watere geexecuteert is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1560-61, A.A.B. Deel 9, blz. 122.*

De Schoutet contra CLEERKE HIEMS, dochter van BERTHOLOMEEUS HIEMS, &c. inde leeringe vande Herdoopers persisteert, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, zie boven.*

CLAERKEN LUENISDOCHTER, geboren van Borkelo, &c. opten Steen is verdrongen, &c.

Bron: *Rekeningen &c, zie boven.*

HENRICK DE RAYMAKERE, herdoopt, gevangene en gedaagde. (afloop niet kunnen traceren, Red.).

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 117-120.*

Ongedateerd:

&c. JERONIMUS VRANCX, &c. neemt de zaken waar van zijn broer

FRANCHOISE VRANCX, in het sterfhuis van wijlen Meester CORNELIS

FRANCX, hun vader, &c.

FRANCHOIS is ewech geloopen ende gebannen om der secten ende heresien wille, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1560-61, A.A.B. Deel 9, blz. 121, 162.*

30 mei 1561.

Copij van een brief van de Hertog van Gulik aan onze Markgraaf, vraagt inlichtingen over zekere JOEZYN VAN EMMERICK, zoon van JOHAN VAN DER MOER, die in 1548 “vonn enren genantt GELIS inn ein geholtz by Antwerpen wedergedoopt is”.

Bron: A.A.B. Deel 34, blz. 196.

21 juni 1561.

De Schoutet contra JOOS VERMEEREN, geboren tot Asperen, &c. hem anderwerf heeft laten doopen ende oock diverssche predicatien selfs gedaen ende diverssche personen herdoopt, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 123.

Joos VERMEEREN, van Asperen, &c. hy een vanden ministers vanden Wederdoopers was, den XXIen Juni 1561 tot Antwerpen opte Merct metten brande al levende aen eenen stake geexecuteert is geweest, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1560-61, A.A.B. Deel 9, blz. 132, 133.

23 juli 1561.

De Schoutet contra ADAM HENRICX alias KISTMAKERS, geboren tot Deventer, &c. herdoopt is ende pertinacelyk inde ketterye vande Herdoopers is persisterende, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 123, 124.

ADAM HENRICX alias KISTMAECKERS, geboren tot Deventer, &c. opten Steene metten watere geexecuteert is, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1560-61, A.A.B. Deel 9, blz. 133.

Idem contra FRANSCHOYS DE CORTTE, geboren tot Brugge, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, zie boven.

FRANCHOYS DE CORTE, cleermaeckere, van Brugge, &c. hem heeft laten herdoopen, ende dairomme tsamen metten voirs. ADAM, verdroncken is geweest.

Bron: Rekeningen, zie boven.

MICHIEL SEYN, spaensche stoelmakere, oick eenen ADAM HENRICX, goutsmit, ende eenen BASTIANE DE POTTERE, van Ghent, die ter zelve saecken gevangen was, ende nochtans noch nyet herdoopt, diewelcke daernaer gracie verworven heeft, die al tsamen by malcanderen in een huys woonden, &c. zie ook 26 juni 1562.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1560-61, A.A.B. Deel 9, blz. 137.

5 september 1561.

De Schoutet contra JAN VAETZ, geboren van Sittaert, &c. hem laten onlancx herdoopen, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 124.

JANNE VAETS, geboren van Zittaert, &c. den Vlen Septembris XVcLXI, opten Steen geexecuteert is geweest metten watere, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1560-61, A.A.B. Deel 9, blz. 133.

Idem contra JAN VAN LYERE, geboren tot Brussel, &c. onder de Herdoopers gedient heeft als dyaecken, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, zie boven.

JANNE VAN LYERE, legwerckere, geboren van Bruessel, &c. metten watere geexecuteert, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1560-61, A.A.B. Deel 9, blz. 133, 161.

7 maart 1562.

Verbod op heimelijke vergaderingen, betreffende de volgende personen:

ADRIANE VAN HAMSTEDDE of HAMSBEKE.

LENAERDE BOUWENSSONE.

JOACHIM VERMEEREN.

Ene OZIAS en Meester JORIS, leeraers ende ministers vande Sacramentarissen.

Meester JOOS, die hem vuytgheeft voir Bisscop vande Herdoopers.

Bron: *Gebodboeck vol. B, blz. 300 v°.*

3 april 1562.

De schoutet contra NICOLAES DE PENTY, geboren tot Douay, &c. maer hem anderwerff heeft laten doopen, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 131, 132.*

NICOLAES DU PENTIE, geboren van Douay, &c. opden vierden Aprillis anno XV tweentzestich, metten watere geexecuteert is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1561-62. A.A.B. Deel 9, blz. 140, 161.*

De Schoutet contra HEYNDRICK VAN DALE, &c. anderwerff gedoopt is by JOACHIM, de suykerbacker, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, als boven.*

HENRICK VAN DALE, jonghgeselle, &c. metten watere geexecuteert is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen, als boven.*

4 mei 1562.

ALAART KYCKE, van Nieuwerkerke, wever, wordt te Antwerpen verdacht van ketterij, wordt verbannen en zijn goederen worden geconfisceerd; hij bevindt zich te Londen in 1560.

OLIVIER MOENIS, OLIVIERSz., lakenscheerder, en zijn zuster MAYKEN MOENIS, OLIVIERSdr., beiden uit Dranouter worden verbannen en hun goederen worden geconfisceerd.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 132, 133 en 150, 151, J. Decavele.*

26 juni 1562.

De Schoutet contra MACHIEL SYEN, geboren tot Dermonde, &c. hem anderwerff heeft laten doopen by GIELIS VAN AKEN, &c. Op de blandrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 141.*

MICHIEL SEYN, spaenschen stoelenmakere, geboren van Dermonden, &c. metten watere opten Steen gejusticeert, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1561-62, A.A.B. Deel 9, blz. 149.*

16 oktober 1562.

De Schouttet contra JACOP VAN GERSHOVEN, geboren tot Tongeren, &c. hem heeft laten wederdoopen, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 142.*

JACOB VAN GERSHOVEN, suykerbackere, geboren tot Tongeren ende woonachtich was te Breda, &c. 17 Octobris 1562 opten Steen metten watere geexecuteert, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1561-62, A.A.B. Deel 9, blz. 149.*

Idem contra AERT VAN GERSHOVEN, geboren van Tongeren, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, zie boven.*

AERT VAN GERSHOVEN, des voors. JACOBS broedere, &c. ook metten watere geexecuteert, &c.

Bron: *Rekeningen, zie boven.*

30 oktober 1562.

De Schoutet contra MARINUS VAN DALE, geboren tot Daepsele (=Dadizele), in Vlaenderen, linnenwever, &c. hem heeft laten wederdoopen, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 142.*

MARINUS VAN DALE, geboren van Dayseele, &c. metten watere geexecuteert, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1561-62, A.A.B. Deel 9, blz. 150.*

.. november 1562.

Tegen STOFFEL GOETRAEDT uit St.-Winoksbergen wordt een onderzoek ingesteld wegens ketterij; hij vlucht uit Antwerpen.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, blz. 112, 113, J. Decavele.*

13 november 1562.

De Schouteth contra LINKEN VAN DALE, echtgenote van JANS VAN LIERE, legwerckere, &c. anderwerff gedoopt te syne, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 143.*

LYNTKEN VAN DALE, huysvrouwe was van JAN VAN LYERE, &c. metten watere geexecuteert is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1561-62, A.A.B. Deel 9, blz. 150.*

Idem contra BETKEN LAUREYS, van Brugge, &c. bekendt heeft herdoopt te syne, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, zie boven.*

BETKEN LAUREYS, geboren van Brugge, &c. metten watere geexecuteert, &c.

Bron: *Rekeningen, zie boven.*

30 juli 1563.

De Schouteth teghens WOUTER WRAGE, geboren hier tAntwerpen, &c. by hem verweerder bevonden zyn diverssche verboden boecken, &c. nyettegenstaende men hem jaer ende dach gevanghen heeft gehouden ende diverssche geleerde aen hem verweerder gesonden, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 152.*

WOUTER WRAGE, metsere, &c. opten Steen verdroncken, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaar 1562-63, blz. 158, 159.*

1 juli 1564.

Over de vervolgingen tegen **CHRISTOFFEL DE SMET** alias **FABRITIUS** of **MARISSAEL**:

FABRITIUS werd op 1 juli 1564 aangehouden, door een aanklacht van een vrouw genaamd: Lange Margriet, een, te Antwerpen, bekende mutsenmaakster. Hij was vergezeld door **OLIVERIUS DE BOCK** of **BOCKIUS**, geboren van Aalst, leeraar aan de Universiteit van Heidelberg en die, op aandringen van de Paltsgraaf, t.g.v. een brief van Margareta van Parma, losgelaten en verbannen werd.

De dag dat Fabritius veroordeeld werd, hadden er, 's avonds, voor de gevangenis van het **STEEN**, samscholingen plaats; verscheidene personen werden er van beschuldigd ketterse psalmen gezongen te hebben. Op de dag der terechtstelling, gebeurde er, op de Grote Markt, een opstand welke nieuwe vervolgingen en de ter dood veroordeling (19 dec. 1564) van een Waal, **ROBRECHT DU BRIEL**, opleverde. Ook de verraadster, **LANGE MAGRIET**, werd door een woedende menigte met stenen bekogeld zodat zij moest vluchten.

Getuigen bij het onderzoek tegen OLIVERIUS DE BOCK:

GHYSBRECHT VAN OUDENHOVEN, lynwatier, out ontrent 65 jaren.

Zijn vrouw **MAYKEN BOCX**.

JOOS DE BOCK, oom van **OLIVERIUS**.

JAN DE LOO, coopman van mede, out ontrent 66 jaren.

ANDRIES DE BOCK, oom van **OLIVERIUS**, out ontrent 36 jaren.

Bron: A.A.B. Deel 9, blz. 177-182.

2 september 1564.

OLIVIER DE BOCK, ten eeuwigen dage gebannen.

Bron: Correctieboek, 1513-68, fol. 167.

De Schouteth teghens CHRISTIANUM alias CHRISTOPHORUM FABRITIUM sive DE SMET, overmidts de verweerdere syne religie verlaten, &c. te prekene ende conventiculen te houdene, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 169.

4 oktober 1564.

CHRISTIANUM, alias **CHRISTOFORUM FABRITIUM**, alias **DE SMET**, vuytgelopen moninck, &c. ende daeromme al levende op een schavot verbrant is geweest, &c.

Item van dat hy tverbrant lichaem vanden zelven **CHRISTOFORUS**, &c. om tselve int water te werpen, overmidtz den rumoer twelck doens opte Merct gebuerde, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1563-65, A.A.B. Deel 9, blz. 283, 284.

“den 4 Octobris, wirt t'Antwerpen op de Meerct, voor het Nieu Stadthuys eerst gejusticeert, ende verbrant eenen vuytgelopen Vrouwenbroeder, die van het Heylich Sacrament niet en hiel, ende als men de justitie doen soude, quamp daer soo grooten ramor ende men wirper soo met steenen, dat den Marcgrave, Schoutet ende Dienaers ontloopen moesten. Ende op den selven dach wirt te Antwerpen tot haren verantwoorde geroepen, al deese woopers, ende niet comparende op den hals gebannen”.

Antwerpsch Chronykje.

5 oktober 1564.

Getuigen opgeroepen na de ongeregeldheden bij de berechting van FABRITIUS:

HENRICK DAEMS, Deken van het Schermersgilde.

JAN MICHIELSSSENS, gildebroeder.

JERONIMUS DE LA CROIX, gildebroeder.

ADRIAEN HAGENS, gildebroeder.

CORNELIS VAN WINDERBEKE, gildebroeder.

PEETER MAES, gildebroeder.

GHYSBRECHT VAN DELFT, gildebroeder.

RYCK VAN CALCKEREN, gildebroeder.

CORNELIS VAN WOELPUTTE, gildebroeder.

GUILLAUME COCX, gildebroeder.

JERONIMUS VAN EECKE, gildebroeder.

JAN VAN HAESDONCK.

3-10 oktober 1564.

JERONIMUS VANDEN STEENE, steenweerdere.

FRANCHOYS VAN LEMENS.

JAN DU BOYS, weerd in de Halff Mane, opte Grootte Merct.

NICLAES SNEEUWATER.

JOOS DE BACKERE, wakere.

JACOB STRAGIER, geboren van Cortryck, poortere deser stadt.

JANS VANDEN BROECKE, straetwerckere ende wakere.

PETER PANHUS, coopman.

GILLIS HOFMAN, coopman.

JACQUES BERNOULLE.

HANS WILCKINCHOFF, suyckerbacker.

LENAERT ADRIAENSSENS, coopman.

Gemeentearbeiders die 's nachts op de Markt werkten:

PAUWELS JANSSENS.

JAN WILLEMS.

FRANCOYS MAINGNART.

GHEERDT VANDEN BOSSCHE.

PEETER VAN CASTELT.

HANS VAN OOSTEN.

HANS GROOTS.

HANS RUYS.

PEETER VAN LONDERZEEL.

MATHYS JACOBS.

CORNELIS VAN BRECHT.

HANSKEN VANDER BIEST.

PEETER MEYS.

AERDT JANSSENS.

TANNEKEN ANTIKEERE, weduwe wylen JAN BROECKAERTS.

HANS STROYER, dienaer van JAN CRISPYN, suyckerbackere.

Meester JOOS VAN MILLEGHEM, barbier.

VINCENTE VANDE VYVERE.

CLAES JANSSENS, dienaer by de barbier Joos.

PAUWELS DE CLECK, Deken van de Merssen.

JAN BARON, Deken van de Merssen.

NICLAES PEETERS, tengieter, gesworen Ouderman vander Merssen.

JACOP VERPELT, smoutslagher, gesworen Ouderman vander Merssen.

JAN VAN BOUSDONCK, hantschoenmaker, gesworen Ouderman.

HUYBRECHT COOPALL, hoeymaker, gesworen Ouderman.

GEERT BOLLAERT; Meester vande Garbeleurders.

HIERONYMUS COYMAN, idem.

HANS DE CHERFF, idem.

PAUWELS DE GRAVE, cnaep vander Merssen.

JAN DE CLERCK, de jonghe, syvercooper, out ontrent 28 jaren.

HIERONIMUS MEYER, coopman, geboren tot Ausborch, out ontrent 41 jaren.

ADRIAEN VAN BIEREN.

HIERONIMUS POUSSINGHER, out ontrent 26 jaren.

JAN DE VOS, woonende inden SPIEGHEL opder Mert.

HENRICK ROGMAN, geboren tot Antwerpen, coopman, out ontrent 45 jaren.

ADRIAEN VAN BREEN, woonende "inden Keyser" opde Merct.

CORNELIS LE BRUYN, cremer, out ontrent 28 jaren.

MERTEN DE VOS, schilder, out ontrent 32 jaren.

GILLIS RAET, schoenmaker, out ontrent 31 jaren.

MERTEN VANDEN BRUELE, coopman, out ontrent 47 jaren.

HANS DANIEELS, won. ten huys van JACOP SMITS, houtbreekere, 22 jaren.

FRANCHOYS HEYLEN, Deken vanden Jonghe Voetboghe.

ADRIAEN VAN SEYST, idem.

DIONYS NUYTS, gildebroeder.

NICLAES SANDERS, gildebroeder.

BERNAERT APPELS, Ouderman.

DIERICK BENGERAERT, gildebroeder.

REYNIER OEBELS, gildebroeder.

Meester PEETER VANDEN GEERE, gildebroeder.

FRANCHOYS KETGENS, gildebroeder.

Bron: A.A.B. 1872, Deel 9, blz. 192-270.

16 april 1565.

BAUDECHON of BOUDEWIJN DOMINISSERT, van Armentières, wordt te Antwerpen veroordeeld wegens ketterse activiteiten; hij wordt te Brugge op 11 maart 1566 geexecuteerd op de brandstapel.

Bron: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, blz. 102, 103, J. Decavele.

12 mei 1565.

Verbanning en confiscatie der bezittingen van SIMON DHONDT, afkomstig van Gent, uurwerkmaker, herdoper.

Bron: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, blz. 102, 103, J. Decavele.

16 mei 1565.

Getuigen op het Steen n.a.v. het uitbreken van enige gevangenen:

MARTYNKEN VAN HOVE, hsvr. des buytensluyters vanden Steene.
BARBARA CATZ, wederdoopster, van Wervik, alhier gevanghen.
MEDARDA CATZ, wederdoopster, van Wervick, zuster bovenst.
NELLEKEN JACOPSEN, geboren van Veere, alhier gevanghen.
LEVINA DE COSTERE, alhier gevanghen.
JACQUES BOELENGIER, alhier gevanghen.
TANNEKEN VERMEREN.
JOOS VERSTRATEN.
JAQUES DE COSTERE.
AERT RUMOERS.
EGBERT JANSSENS.
FRANCHOYS NOUTS.
CHRISTIAEN FAES, Schouteth vanden gemeynen Steen.
WILLEM VANDER HULST alias quaet **WILLEKEN**.
 Bron: A.A.B. Deel 9, blz. 278-282.

“Op desen tyt ginck JOACHIM ACHAERTS van Antwerpen tot Berghen op Zoom op stellen, eenen voet van de eerden op eenen dach gaen en comen, ende wont daer seer veel mede”.

Antwerpsch Chronykje.

16 februari 1566.

Bij verstek gebannen ten eeuwige dagen:

HENRICK VAN AUTHEM of **VAN ARHEM**, cleermakere.

ASSUERES, goutsmit.

NICLAES HERMANS, tymmerman.

WILLEM CHIRYNS (CIERENS), riembeslagere.

SYMON ZEGERS.

FRANCOYS SPIERINCK.

HENRICK (DE) WOLFF, droochscheerdere.

COENRAERT BLOCK.

JAN DE WEESE, metser.

MATHEEUS WEYNS, metser.

WILLEM HUYBENS, metser.

JAN EERTVELT, tymmerman.

CORNELIS BOLLAERTS, tymmerman.

HANS VAN AMERSFOORT, cleermakere.

Allen besmet te zyne vander secten der Wederdoopers.

Bron: *Gebodboeck*, vol. C, fol. 21vo. A.A.B. Deel 9, blz. 293-296.

*Bij bovenstaande groep werden eerst ook genoemd: SIMON PEETERS alias MEYNARTS, “geweest hebbende deurweerdere inde Rade van Hollant ende MAGDALEENE DEYM, zyn huysvrouwe”; zij werden door het stadsbestuur, na onderzoek, geexcuseert en ontslagen van rechtsvervolging.
 Bij de bovenstaande groep werd ook genoemd: HENRICK ELBERDINCK; later wordt hij niet meer genoemd.*

29 april 1566.

Onderzoek naar een verboden drukwerk.

GIELIS VAN DIEST, gesworen boeckdrucker.

AMATUS TAVERNIER, gesworen boeckdrucker.

JAN DE LAET, boeckdrucker.

JAN GRAPHEUS, boeckdrucker.

Bron: A.A.B. Deel 10, blz. 311-314.

4 juli 1566.

Er worden 4 mensen gezocht die gewapend naar de preek buiten de Roode Poort zijn gegaan:

SYMON PICQUET of **PICQUART**.

NYCOLAES PERICART.

GABRIEL BURRY.

EDMOND DU LAC.

Bron: A.A.B 1872, Deel 9, blz. 298.

10 augustus 1566.

Tuyghen ende vercleren hoe dat sy, vandaghe ter predicatien op het Kiel geweest hebbende: Meester ROBERT DESPONTYN, advocaet, out ontrent 40 jaren.

Meester ADRIAEN VOSSENHOLEN, medecyn, out ontrent 46 jaren.

JAN MICHIELSSENS inde BLY, out ontrent 47 jaren.

HENRICK VANDEN BROECKE, suykckerbacker, out ontrent 43 jaren.

THOMAS VAN GEEREN, juwelier, out ontrent 37 jaren.

JAN JONCKBOUWENS, out ontrent 39 jaren.

VALENTYN LANGHE, Oosterlynck, coopman, out ontrent 31 jaren.

JAN ANDRIESSENS, out ontrent 46 jaren.

JOOS CALABER.

Meester WILLEM EVERAERTS, advocaet.

Meester JOOS LAUWEREYS.

HANS VAN RUYSEGHEN, coninc vande Schermers.

GEERAERT PEETERS.

Waarschijnlijk waren zij waarnemers, namens de stad, en geen deelnemers.

Bron: A.A.B. Deel 9, blz. 317, 318.

20 augustus 1566.

OP DEZE DAG, VOND TE ANTWERPEN, DE GEKENDE BEELDENSTORM PLAATS.

JEHAN LEMAISTRE huurde de brekers tegen 3 en 7 stuivers en bij PASQUIER FLEURQUIN, in de onmiddellijke nabijheid der kerk, werden de hamers gemaakt.

Er waren 12 kapiteinen waaronder de gebroeders JEHAN en LUCAS HAILLY, boven hen stond als commandant PIERRE DE SAINT-VAAST. De voornaamste aanstoker was HERMAN of HARMAN MODED, afgevallen priester van Zwolle.

HERMAN MODED, geb. Zwolle ca. 1535, zoon van ene STRYCKER, tr. 1e met **GEERTRUID VAN KESSELE**, weduwe van wijlen **HERMAN VAN DER MEEREN**, tr. 2e Middelburg 1595 met **SUSANNA GODDAERTS**, van Antwerpen, weduwe van wijlen Mr. **FRANQOIS WARNEYS**, schoolmeester.

Bron: *Antwerpiensia, Deel 18, blz. 55-61.*

28 augustus 1566.

De Schouteth teghens GUILLIAME CONNESTABLE, Ingelsman, &c. hem heeft vervoordert de kercken ende cloosters binnen deser stadt te helpen geweldichlycken openbreken, destrueren, spolieren ende berooven, &c. Op de bladrand: Ececutio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 9, blz. 327.*

GUILLAUME CONNESTABLE, Engelsman, &c. opten XXIXen Augusti 1566, metter coorden geexecuteert is, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1565-67, A.A.B. Deel 9, blz. 360.*

Deselve teghens JACQUES DU BOYS, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, zie boven.*

Eenen genaempt JAQUES DU BOYS, de Langeli au pays de Liége, &c. de beelden ende andere dingen inde kercken in stucken te slaen ende te breken, &c. gehangen is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen, zie boven.*

Deselve teghens JAN GOYERSSONE, alias SWERTKEN, van Bergheyk, overmidts de verweerdere tot diversche plaetsen in Zeelant huysen helpen beroven, &c. de kercken ende cloosters alhier heeft helpen fortseren, destrueren, spolieren ende berooven, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, zie boven.*

JAN GOEYAERTSEN, inde wandelinghe genaempt ZWERTKEN, geboren van Bercheyck, spelmakere van zynen ambachte, &c. gehangen is geweest, &c.

Bron: *Rekeningen, zie boven.*

28 augustus 1566.

EGBERT WILLEMSENS, geboren van Aerden, &c. onlanx inde kercken ende cloosters seer onhuesselicken te wandelen, &c.

JAN BLATEAU, geboren van Poictu, &c. in Onsser Vrouwenkercke te vinden met steenen in zyn handt, &c.

Gebannen voor 6 jaar.

ANDRIES VANDE VELDE, geboren van Rouwaen, &c. in dese troublen lestleden seer onheusschelicken te wandelen, &c.

Gebannen voor 2 jaar.

Bron: *Correctieboeck, 1513-68, fol. 180v° en A.A.B. Deel 9, blz. 327, 328.*

Na de godsdienstonlusten te Antwerpen circuleerd er in 1567 een geheime lijst van personen, samengesteld door verklikkers en spionnen, waaruit de godsdienstige houding van div. personen blijkt, wij geven deze lijst onverkort weer met inclusief de schrijf- en taalfouten:

Les catholicques d'Anvers:

Mons. DE HOCHSTRATEN, sa femme et sa soeur.

Les deulx Burgumestres, assavoir: Mons. DE BERCHEM et Mr. JACOB VANDER HEYDEN.

Le Marggrave JAN D' IMMERSSELLE.

Laman (=de Ambtman) GOVAERT STERCK.

Mons. SCHONHOVE et son beau-fils.

LANCELOT VAN USSELE et son fils dubiu = twijfelachtig.

SCHUERMAN.

VANDER MERRE.

GETTHEN (Waarschijnlijk **HENDRIK VAN ETTEN**, in 1568 Binnen-Burgemeester).

Le frère du Bourgme. **BERCHEM.**

JAN DE PAPE (Schepen en opperste Fourier).

Les Greffiers sont douteux.

Les Secrétaires sont tous bons, exepté ung qui est fils de **GRANPHEUS**, nommé **ALEXANDER** (Bedoeld wordt hier de zoon van **CORNELIS GRAPHEUS**, de geleerde en stadsekretaris **ALEXANDER**).

ASSELIER.

MOYE.

M. JAN VAN HALLE.

Les chieffz des consistoires:

MARCUS PERES.

CORNELIS VAN BOMBERGUES.

HENDERICK VANDER MERE.

CHARLES VAN BOMBERGUES.

BETZ, advocatz de Malines, est pensionnaire des geulz et a fait de mal beaucoup (**JEAN** of **JOHAN BETZ**, vertrouweling van **ORANJE** en **LODEWIJK VAN NASSAU**).

Les Predicants calvinistes:

Mr. **TAPHIN**, de Tournay, au temple rond (= **JEAN TAFFIN**).

Mr. **CHARLES** au Rond.

M. ISENBRANDT (= **YSBRAND BALCK** of **TRABIUS**) en flaman, in de Mollens pan

(= **Mollekensraem**).

M. PIERE, envoy par le Palatin.

M. GEORGE en la nouvelle ville, au Marché de blé et fuent (font) en ce lieu la Cène.

PETRUS BOGAINUS (een schrijffout voor **PETRUS DATHENUS**, deze was monik geweest te Poperingen), apostat Carmélite.

Les Gueus qui favorisent aux sectairis de la ville d'Anvers:

Le Prince d'**ORANGE**.

LODEWICK son frère.

BREDERODE.

CULEMBURG (= **FLORIS VAN PALLANDT**, Graaf van Kuilenburg).

Le Conte **VAN DEN BERGH** (= **ORANJES** onstandvastige schoonbroeder **WILLEM VAN DEN BERG**, ovl. 1586).

Le Conte **PALATIN**.

Les enfans **DE WIMBRES**.

l' Amirall (= **GASPAR DE COLIGNY**, Heer de Chatillon, Admiraal van Frankrijk, bloedverwant van **ORANJE**).

Toison d'or, **HAMMES** (= **NICOLAS DE HAMES**).

Le Seignr. de Toulouse (= **JAN VAN MARNIX**, Heer van Tholouse, **ALDEGONDES** broeder, op 13 maart 1566 omgekomen te Austruweel).

Les **CARDOS**, **DE LAMMOL**, **BURGUENS**, frères.

Les deux barons DE FLESSY, Bourgoignons.

DE VILIERS (=JAN VAN MONTIGNY, Heer van Villiers, werd op 25 april 1568 te Brussel onthald).

D'ANDELOT (= PIERRE D'ANDELOT, stierf op 1 juni te Brussel, met nog 15 andere Edelen, op het schavot).

DE BONNEVAL.

LONGASTRE.

CITE.

BACKERSELLE (=JAN VAN CASEMBROOT, Heer van Backerseel).

COQZ, gentilzhomme d'Egmont, que slied dal sont gaigné à l'hérésie.

Et entre les Martinistes du consistoire:

HENDRICK BANELEN BROUCKE (=VAN DEN BROUCKE, gedaagd op 21 februari 1568, zie aldaar).

THOMAS VAN GHIERT (=THOMAS VAN GEERT, samen met zijn vrouw TANNEKE LYON, gedaagd op 21 februari 1568, zie aldaar).

GERET COCQ (=GEERAERD KOCK, uitgeweken naar Frankfort).

GILIS VANDER BANNERE (=GILLIS VAN DER BANDERYEN of BENDER), vendeur de raisuis (=RAISINS), près la prison.

HERMANNUS HAMELMANNUS, licentiat, is gelogirt in den Triser in die Corte Nyaesstrate (=Korte Nieuwstraat).

JOACHIMME (=JOACHIM HARTMANN) ist gelogiert tot JAN DE MERE, in 't hus van S. Bernhart.

ILLYRICUS (=MATHIAS FLACIUS ILLYRICUS) in die Vengstrate (=Venne- of Venusstraat) tot GERART COCQ.

CYRIACUS SPANGENBERGH, tot HIERONIMUS GUEMS.

ULSPAIGRE (=ULSPERGER), docteur sur HENRY VAN BROUCKE.

Les noms des calvinistes:

JAN AMBROISE DE SARDES (=AMBROSIUS DE CHARDIS, gedaagd 1 maart 1568), le premier et gaige.

MARCUS PEREZ, Spaignol, juif de race.

FERNANDO DE BENNY (=FERDINANDO BERNAIS, werd met zijn vrouw ANNA DE COTON, gedaagd op 21 februari 1568, zie aldaar), Spaignol, juif de race.

CORNELUS VAN BOMBERGE, filz DANIEL.

JAN CAULIER de Cambray, herto des deux Seignr. DE THOULOZE.

DENIS DE M. à lange sur le Marché.

ADAM et JACQUES LE MAISTRE, frères, tous deux de Tournay, marchans de lanir (=lanières).

GILLIS HOFMAN et HENRY HOFMAN, frères, et les serviteurs de leur boutiques (Hij was Aalmoezenier in 1559 en overleed in 1581, en liet, vrij van alle partijgeest, de armen van de R.K godsdienst 25.000 dukaten, en evenveel voor de armen van de Gereformeerde Gemeente).

PIERE PERDINS compaignon et GILIS HOFMAN, et les servit.rs.

GUILLAUME LUSE et l'autre JOANNES.

HENRICK VANDER MERE, fils de celluy qui a donné 200 L. de groz pour faire la maison des Orphelins du Consistoire.

GUILLAUME RUBIC de Armantiere.

GUILLAUME et JAN VAN SANTFORT, qui se tiennent tousjours du

Consistorie.

JAN VAN HOCH.

JAN de beaux lieu, espiciers sur le marché; près de la Candelle.

SEBASTIEN VAN UTRECHT.

VAN DER NOT (=JASPAR VAN DER NOOT, Ridder, Heer van Carlo, op Pasen 1567 om de godsdienst uit Antwerpen geweken, gedaagd op 21 februari 1568, gesneuveld bij een poging tot ontzet van Haarlem), quy prétendoit de estre Marggrave.

En la rue de Tournay:

ARNOLT PELS (in 1544 Aalmoezenier), marchand de rubans, avecq tous ses enfans qui sont 15 ou 16, desquels enfans unne fille at espousé ANTHOINE LEMPEREUR, demourant alors chef de la sédition de Lyre, que avoyt entrepris mestre 200 chevaulx de guerre en Lyre de la part des commissaires Calvinistes comme on dict.

Somma toute larue de Tournay est infectée, excepté seullement FRANQOIS VAN BRUSINGEN, le beau-fils de PIERRE FRANCK et deux ou trois autres.

JAN DE CAMPE et ses enfans et son beau-fils.

HANS SMITS belontiers et Sattuver, mauvais garçon, frère de Me. PIERE VAN IHELE, lequel at espousé une femme de Tournay, marchand de camelot.

PASQUIER FLEURQUIN (gedaagd met zijn vrouw ISABEAU JANSdochter op 21 februari 1568, zie aldaar), changeur d'argent.

CHARLE DE L'ESCLUSE et son frère et tous ses gens.

Facteur de JAN DE HAS à Lille.

HENRICK VAN ONCE (=HENDRIK VAN ONCEN, in 1563 tot Aalmoezenier gekozen), beau-père.

HECTOR DE LHOVE, beau-fils, et tous ses enfans.

HECTORLE MOINE.

LUCAS HALIE (=LUCAS HARLY, op 21 april 1575 op de Meerbrug onthalsd) et JAN HALIE (=JAN HARLY, gedaagd met zijn vrouw, SUSANNA VAN BLANCKLAER, op 21 februari 1568, zie aldaar), tous deux frères, des Tournay, furent principaulx saccageurs des Eglises et vindrent jusques à Malines de vilage en vilage.

JAN DE GOT, ALEXANDER DE GROT.

PIERE HAUSMAN.

JAN CACHOPEN et JACQUES BRANDEL, près de la bourche des Anglois.

JACQUES FASSE.

JAN BURET.

FRANQOIS BISSCHOP (gedaagd met zijn vrouw GILETTE CAMBY op 21 februari 1568, zie aldaar).

DANIEL VAN GELLE.

ANTHOINE DE INPRUN.

CHARLES DE LA RUE.

QUINTIN DE BOIRE.

JAN MONTROY (= JEAN DE MONTRES, gedaagd met zijn vrouw

TANNEKEN DE NINEGRAVE, van Brugge, op 21 februari 1568, zie aldaar).

THOMAS VAN NIHOUG.

PIERE DABELAN.

QUINTIN COURIER.

BASTAN VAN DUFFELT.

ANTHOINE et JAN MOURMANS.

JAN LE GRAN (= JEAN LE GRAND, van Armentiers, of JEAN LE GRAIN, van Atrecht ? De eerste werd op 8 juli 1569 te Antwerpen verbrand, de tweede werd op 28 juni 1568 te Brussel onthoofd. De laatste schijnt het meest in aanmerking te komen).

Les Martinistes:

Le Prince, sa femme et LODOWICK, son frère.

Monsr. DE STRALLE (=de burgemeester ANTHEUNIS VAN STRALEN).

Monsr. DE ROUCONCX (=NICOLAUS ROCKOX, div. malen burgemeester van Antwerpen en gehuwd met ANNA PEREZ).

Plusieurs de la loy.

Toute les Greffiers gaster (=gâtés) quand aux clerqs, desquels les principaux sont LAMBERTUS et PIERE BARCKERE.

Le pensionnaire WESELBECKE (=JACOB VAN WESEMBEECK, gedaagd op 21 februari 1568, zie aldaar).

L'autre est douteulx.

Les secrétaires GRAPHEUS (=ALEXANDER GRAPHEUS).

HIPOLITE Greffier (=de sekretaris JOACHIM POLITES, in 1569 overleden).

Les consistoires des Martinistes:

HENRICK VAN DEN BROUCKE.

THOMAS VAN GHIERT.

GHERET COCQ, Colonois, vendeur de roisin, près la prison.

CHARLE COCQUEL (=CAREL COCQUEL, in 1559 Aalmoezenier), et son beau-fils, et nommés MATERNUS SCHOOF, et tous ses beaux-fils et enfans.

HANS ORT (= HANS VAN OORT, in 1558 Aalmoezenier).

JACOB WELFART (=JACOB WOLFAERT, in 1546 Kapelmeester van O.L.Vrouwekapel en in 1548 Aalmoezenier).

DE BES sur le cuinentière (=cimitière).

JACQUES PELTZ, son beau-fils.

JAN DE LA FAILLE (in 1548 Aalmoezenier) et ses enfans.

Tous les Allemans en grand nombre.

Tous les Oesterlinx (=Oosterlingen, de duitse kooplieden van de Hanzesteden), desquels plusieurs sont Calvinistes.

BONAVENTURE BODEGUER (= BONAVENTURA BODECHER, in 1566 Kapelmeester van de O.L.Vrouwekapel).

Les deulx STULLINX (= STUTTELINCK).

JAN VAN ACHELEN.

SEBALT VAN BONDELIER et son beau-filz, frère du pensionnaire, susnommés GILLIS.

MARTIN VAN BRULLE.

ADRIAN TACQ.

NICLAS VAN DER HON et son beau-fils.

JAN TACQ.

JAN VAN BREE.

Le Marchant de drap de soye, sur le coing de la rue des Cordeliers en bas de la vielle bourse.

JAN DE BRAINE (=JAN DE BRUINE), sucrier.

Ung sucrier près la maison de la Ville, portant longue barbe, est du consistoire, et

quasi tous les sucriers.

FRANÇOIS VAN ALST, près du marché au laict.

JACQUES DE CAVECANTE.

JASPAR cropassayeur des monnoyes (crop, essayeur).

Mr. SEGER, medecin, et son beau-fils.

CHRISTOFFEL PRUN (=CHRISTOFFEL PRUYNEN, in 1553 Kapelmeester van de O.L.Vrouwekapel en in 1558 Stadsrentmeester), receveur de la fortification de la ville d'Anvers.

GINERT BELAR.

JAN VAN DEN HOOGEN, sucrier.

DANIEL DE LOMEL et son frère, especier.

Bron: *Geschiedenis van Antwerpen, Deel 4, blz. 609-618, Mertens en Torfs.*

17 april 1567.

Grote uitbraak uit de stadsgevangenis het Steen, "soe dat daerdeure nyet alleenelicken die van schulden geapprehe ndeert waren, maer oock generalick alle de dieven, schelmen, rabbauwen, vagabonden ende alle quaetdoenders zyn ontcomen ende verlost gewordden". Het betreft de volgende personen:

Van Schult:

(Aantal personen)

Kerckbrekers ende Stormers:

ANTHONI HEY, du Pont-sur-Chambre.

MELCHEN VAN VORSSELAER, van Antwerpen.

HENRY DUCHESNE of **DU CHEIN**, de Liège.

ANTHONIS DE NEVE, coopman, van Ghent.

HENRICK GEERLICHS LATERE, van Kuelen.

FRANCHOYS NUYTS, schoenmakere, vanden Doope.

LYNKEN, zyn huysvrouwe, vanden Doope.

BERNAERT WYCHMAN, droochscheerdere, vanden Doope.

MAGDALENE, zyn huysvrouwe, vanden Doope.

LYNKEN GROOTEN, vanden Doope.

TANNEKEN WAGEMANS, vanden Doope.

Allen bij verstek levenslang verbannen.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 66 en 67v°. en fol. 74vo. A.A.B. 1872, Deel 9, blz. 349-352, 468-470.*

18 augustus 1567.

Te Duisburg huwt **THOMAS VAN THIELT**, voormalig Abt van St. Bernards, met **JOANNA VAN WAVEREN**. Hij kwam later te Antwerpen terug en predikte in twee kloosterkerken, welke in 1578 aan de Calvinisten waren afgestaan. Ook predikte hij te Brussel en was later predikant te Haarlem en Delft. Hij overleed aldaar 13 januari 1590.

Bron: *Geschiedenis van Antwerpen, Deel 4, blz. 454, 455, Mertens en Torfs.*

12 september 1567.

De Schouteth teghens CORNELIS CLAESSENS, van Gendt, &c. hem te laten

herdoopen, &c. Op de bladrand: Executio.

Deselve teghens CHRISTIAEN JANSSENS, lakenhandelaar uit Ieper, zelfde feit, Op de bladrand: Executio.

= CHRISTIAAN LANGHEDUL, van Ieper, lakenhandelaar, reeds verdacht van herdoperij in 1559, was te Dantzig in 1560.

Bron: De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 134, 135, J. Decavele.

Deselve teghens SIMON JANSSENS of JAN SYMOENSSEN, zelfde feit, Op de bladrand: Executio.

Deselve teghens MATHEUS DE VECHT of VICHT, zelfde feit, Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. 1872, Deel 9, blz. 461, 462.

“Den 12 Septembris, t’ Saterdachs op heilige Cruysavont, wirden op de groote Merct gebrocht ende geworcht vier Herdoepers, die in de vergaderinghe op ‘t Schelleken gevanghen waren, en verbrant wirden”.

Antwerpsch Chronykje.

3 oktober 1567.

De Schouteth teghens JACOB HEGMANS of HEYMANS of HAECHEMANS, &c. geweest te Austruweel, &c. onder galeyen syn leefdaghe lanck, &c.

Deselve teghens JAN CARPENTIER, gebannen wesende tot diverssche plaetsen, &c, hem heeft begeven ten dienste van Brederode tot Vianen, &c. onder galeyen syn leefdaghe lanck.

Deselve tegeghens CLAES VAN SCHELLE, geweest te Austruweel, &c. onder galeyen syn leefdaghe lanck.

Deselve teghens PEETER VAN BENEDEN, &c. omme het geschut inden Eeckhoff gheghaen ende geleydende met eenen hellebaerde, &c. ook te Austruweel geweest, Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B 1872, Deel 9, blz. 464, 466.

“Op den 4 Octobris, is t’Antwerpen op de Merct gehanghen eenen die te Oustrueel geweest hadde en twee (sic) ten ewighen op de galeyen gebannen”.

Antwerpsch Chronykje.

14 november 1567.

De Schouteth tegens HENRICK VAN MUSKAEN of VAN NUSKEN of VAN MISKAEN of MUSKAM, &c. heeft berooft gehad sekere kersken ofte capelle ontrent Mechelen gestaen, &c. helpen de kercken ende cloosters destrueren, &c. Op de bladrand: Executio.

Deselve teghens ANTHEUNIS VAN COUWENBERCH, &c. hem laten inscryven tot Oosterweele, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. 1872, Deel 9, Blz. 470, 471.

“Den 15 deser (November), synder op de Meert gehangen twee beeltstormers, waervan den eenen Cellebroer was geworden tot Machelen, maer verlatende syn habyt, is gecomen t’ Antwerpen”.

Antwerpsch Chronykje.

1568 -

20 februari 1568.

MARCUS SALIGANT of **MARCUS SALEGONTIS BOSTON**, verstoort een H.Mis, woonde te Middelburg en Arnemuiden, was duidelijk geestesziek.

Geschavotteerd op 15 november 1569 met de galg.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 10, blz. 7-63 en Deel 12, blz. 207-96.*

“Den 15 deser (1569) is t’Antwerpen op de groote Merct geschavotteert geweest in syn Lynwaet met eenen strop om synen hals en boven vast gemackt, aen een halve galge, eenen Man die den Walschen Predicant in den Minnebroers Kerke in syn Sermoen berispt hadde, en vuytreckende eenen Poigniaert voor den Preckstoel heeft aldaer groot ramoer gestelt onder het Sermoen, alsoo dat hem de Borghers in de Kerck selver volchden en op Steen brachten, desen seydemem dat hy sot was, anders soude hy om die commotien gestorven hebben”.

Antwerpsch Chronykje.

21 februari 1568.

... tot haren verantworde ingeroepen, om binnen dry weken te comen tot haren verantworde op lyff of goet tot Brussel, dese tweenvyftich, soo mannen als vrouwen, te weten: (Allen Calvinisten, Red.)

MARCUS PEREZ en **URSULA LOPEZ**, syn huysvrouwe. (zie fragment-genealogie hieronder).

Voor verder onerzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Voor URSULA: Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, cart. nr. 129, li. 11.

CHARLES VAN BOMBERGHEN.

CORNELIS VAN BOMBERGHEN met **CLEMENTIA SCHOTI**, syn huysvrouwe.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Voor CLEMENTIA: Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 112, f° 10v°.

Voor CORNELIS, zelfde archief, nr. 18.312, f° 1v°.

JAN CARLIER, LOUISz., met syn huysvrouwe **ISABELLE DE CORDIS, CORDES**, dochter van **AERNOUT DE CORDIS** van Valencyn.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Conseil des Toubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312, f° 1v°-2.

Meester HERMAN VAN DER MEEREN met **GHEERTRUYT VAN KESSEL.**

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 2.

LUCAS HARLY of **HALLY** of **HAILLY**; Gebannen; later 21 april 1575, onthalst en in vier kwartieren ter poorten uitgehangen.

Zijn vrouw **ANNA COCQUEL**, van Dornick.

Voor verder onderzoek naar ANNA DE COCQUIEL zie bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.315, f° 35.

JAN HARLY of **HALLY** of **HAILLY** met syn huysvrouwe **SUSANNA VAN BLANCKELAER.**

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

JEHAN HAILLY, broer van *LUCAS*, *Conseil des Troubles 21*, *Archives Générales du Royaume*, Brussel, *Chambre de Comptes nr. 18.312*, f° 3.

SUSANNA, zelfde archief, nr. 18.315, f° 24.

CORNELIS BOESYN of BOUZIN met CATHARINA SPRUYT, syn huysvrou.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

CORNELIS BOUSIN, *Archives Générales du Royaume*, Brussel, *Conseil des Troubles*, nr. 3, f° 340.

KATHERINA SPRUYT, zelfde archief, *Conseil des Troubles 21*, *Rekenkamer nr. 18.312* f° 3.

PEETER t'SERWOUTERS met YSABEAU DE BREE of DE BREY, syn huysvrou.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, *Archives Générales du Royaume*, Brussel, *Chambre de Comptes*, nr. 18.312, f° 3v°.

CORNELIS ROSSEAU. (zie ook 15 april 1576).

JAN VAN DER NOOT.

FRANCHOIS BISCHOPS met GILETTE (DE) CAMBY syn huysvrou.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, *Archives Générales du Royaume*, Brussel, *Rekenkamer cart. nr. 129*, li. 43.

FLORIS ALEWYN (tr. met **CECILIA VESELAER**, dochter van **JORIS VESELAER**).

Voor verdere onderzoek naar FLORIS zie bron:

Conseil des Troubles 21, *Archives Générales du Royaume*, Brussel, *Rekenkamer cart. nr. 129*, li. 43.

Grand JAN (DU BOIS) met Petit JAN (DU BOIS), twee gebroeders.

Voor verder onderzoek naar GRAND JEHAN alias DU BOIS raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, *Rekenkamer*, nr. 112, f° 33v°.

PASQUIER FLEURQUIN met ISABEAU, YSABEAU JANSDOCHTER syn huysvrou.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, *Archives Générales du Royaume*, Brussel, *Chambre de Comptes nr. 18.312*, f° 12-12v°.

JAN DE MONSTRES met TANNEKEN DE NIGEGRAVE (=INGEGRAVE), syn huysvrou.

Voor verder onderzoek naar TANNEKEN INGEGRAVE raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, *Archives Générales du Royaume*, Brussel, *Chambre de Comptes*, cart. nr. 129, li 43.

PIERE DE SAINT WAST of VAAST met ANNA COENRAETS syn huysvrouwe.

Voor verder onderzoek naar PIERRE DE SAINT VAAST zie bron:

Conseil des Troubles 21, *Archives Générales du Royaume*, Brussel, *Rekenkamer nr. 18.313*, f° 111-111v°.

FERDINANDO BERNAIO of BERNUY met ANNA DE COTON (= DE CARON, Red. Fonds Plaisier), syn huysvrouwe.

Voor verder onderzoek naar ANNA DE CARON zie bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, *Rekenkamer nr. 18.313*, f° 8v°-13v°.

Mr. JACOB VAN WESENBEECK (= ook JACQUES DE WEZEMBEKE)

Voor verder onderzoek naar deze persoon raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, *Rekenkamer nr. 18.312*, f° 4.

MELCHIOR VAN SEURCK of ZURCK met MADALENA DE CORDIS, syn huysvrouwe (= MELCHIOR VAN ZURCK en MAGDALENA DE CORDES, JACQUESdr., red. fonds Plaisier).

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar zie bron:

MAGDALENA: Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312, f° 45v°-46.

MELCHIOR: Zelfde archief, nr. 18.312, f° 4.

HEYNDRICK VAN DEN BROECKE en zijn vrouw NN.

Zie voor verder onderzoek naar HENRY VAN DEN BROECKE bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 4v°.

Voor zijn vrouw:

Zelfde archief, Conseil des Troubles, nr. 2, f° 195-196v°.

GILIS DE GRAVE.

LAUWEREYS ACKERMANS.

Voor verder onderzoek naar LAUREIS ACKERMANS zie bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel Rekenkamer nr. 18.313, f° 4v°.

THOMAS VAN DEN GHEERE met TANNEKEN LION, syn huysvrouwe.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 18.312 f° 5-5v°.

VINCENT MARTENS.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande persoon raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312, f° 5v°.

PIERE BYGOT of BIGOT met syn huysvrouwe JOHANNA DORCK.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Chambre de Comptes, Archives Générales du Royaume, Brussel, nr. 18.312, f° 6.

JAN CALE, makelaer.

Mr. JACOB HEURKELON of VAN HUECKELOM, Schepen van de Lakenhal, met MARIA NOBLET, zyn huysvrouwe, die getrouwt waren in de Calvinisch kercken binnen Antwerpen.

Alle bovenstaande personen werden gebannen.

Bron: A.A.B. Deel 10, blz. 7, 8.

... ingeroepen driendertig borghers met haer huysvrouwen, die gevloten waren, &c. naer volgende met naem en toename:

Mr. MICHIEL DE HUYN, schoolmeester, met zijn echtg. JOHANNA.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar zie bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer cart. nr. 129, li. 43.

JAN DANIELS, (= DANEELS, van 's-Hertogenbosch, red. Fonds Plaisier) met zijn echtg. JOHANNA TOLLINCX.

MARCUS FELENBERCH of FELLENERBERGER, notaris, met zijn echtg.

MARIA VAN MALE.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Voor MARCUS: Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312, f° 6v°.

Voor Maria: zelfde archief, Conseil des Troubles 21, Rekenkamer, cart. nr. 129, li. 43.

FRANCOYS VAN LAYE, met zijn echtg.

Mr. SEGHER PYLKENS, de stadtspeelman.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 18.312, f° 3v°.

CLAES DURAETTS of EVERAERTS (= NICOLAS EVERAERTS, leidekker, Red. Fonds Plaisier).

Voor verder onderzoek naar deze persoon raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes nr. 18.312, f° 6v°.

Mr. AMBROSIUS DE CHARDIS of DE SARDUS.

Voor verder onderzoek naar AMBROISE DE SARDES raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312, f° 5v°.

FRANCHOIS GODDYN, met zijn echtg.

Voor verder onderzoek naar FRANCHOIS GODDIN raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312, f° 2v°.

PEETER of PIERRE DE LA CROIX, met zijn echtg. STYNKIN.

Mr. PIETER VAN AELST, met zijn echtg. (= ANNE VAN KESSELE, Red. Fonds Plaisier).

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Rouaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 18.312, f° 2v°.

HEYNDRIC ALEWYN, met zijn echtg. (= ANNA TACK, Red. Fonds Plaisier.)

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar, zie bron:

Voor HENRY ALEWYN, Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 2v°.

Voor ANNA TACK: nr. 18.313, f° 33v°.

Mr. AERT MOSTENBERGHER, met zijn echtg.

GERARD DIONYSIUS, den Procureur, met zijn echtg. CATHERINE BORAENS of BORRENS.

Voor verder onderzoek naar het echtpaar GEERARDT DIONISY - BORRENS raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Rekenkamer nr. 18.312, f° 4.

Mr. CORNELIS SPI(E)RINCK, medecyn.

GOMMAER VAN OOSTENRYCK, met zijn echtg; mog. wordt hier bedoeld:

GOMMAER VAN OISTERWYCK en zijn vrouw TRYNKEN VAN DEN STEEN.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, cart. nr. 129, li. 43.

STEVEN VAN HOVE, met zijn echtg (= JEHENNE, JOHANNA DE KEMPENE of sKEMPENEREN, red. fonds Plaisier).

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Compte, nr. 18.312, f° 7.

AMBROSIUS HUYBRECHTS, Procureur.

Voor verder onderzoek naar deze persoon raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Conseil des Troubles, nr. 3, f° 340.

JOHAN MALET, (graanhandelaar, met zijn echt. MAGDALENA NYS, Red. Fonds Plaisier).

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Voor JOHAN: Conseil des Troubles, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, cart. nr. 130, li. 55.

Voor MAGDALENA: zelfde archief, nr. 18.312, f° 7.

JAN SALINGHEN of SALENGRE, met zijn echtg. (= MARIE DE LA OULTRE, Red. Fonds Plaisier).

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312, f° 8.

LIEVEN DE SLACHMULDER, kruidenier.

Voor verder onderzoek naar LIEVIN DE SLACHMOLDER raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes nr. 18.312, f° 7v°.

HENRY RUMOND.

Voor verder onderzoek naar HENRY RUMONT raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 21, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 112, f° 28.

ANTHONIS WYN.

Alle bovenstaande personen werden verbannen.

Bron: A.A.B. Deel 10, blz. 10.

2 maart 1568.

.... van heymelycke ende onbehoorlycke vergaderingen &c.

MATHEEUS VERHAGEN, oudecleercoopere.

JORIS STRUYS, oudecleercoopere.

JAN VAN EE, oudecleercoopere.

Voor verder onderzoek naar JAN raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 15v°.

LENAERT VAN AKEN, cleermakere, en geh. met LYSKEN VAN SCHELLE, zie ook 27 febr. 1568.

HENRICK VAN ARNHEM, cleermakere.

Bron: Gebodboeck, vol C, fol. 77v° en A.A.B. Deel 10, blz. 12.

5 maart 1568.

e Schouteth teghens JACOP DIERICSEN, van Wagheninghe, &c. niet te vreden houdende met den doop hem in synder jonckheyt &c. op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 10, blz. 13, 67.

Voor verder onderzoek naar JACQUES DIERICX raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 26-26v°.

Deselve teghens HANS JACOPSENS, cleermaker, geboren tot Vuytrecht, zelfde feit, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 10, blz. 14, 68.

Deselve teghens ADRIAEN JACOPSENS, cleermaker, zelfde feit, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 10, blz. 14, 68.

“Den 17 Meert synder op de groote Merct drie Herdoopers levendich verbrant ende was de vader met twee soenen”.

Antwerpsch Chronykje.

26 april 1568.

&c. tegens MICHEL VAN STICHELE, opstandeling te Austruweel, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 10, blz. 59.*

Voor verder onderzoek bovenstaande raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 112, f° 44.

“Den 27 deser, op Sint Joris dach, is t’Antwerpen gehangen geweest eenen Palsenier, die tot Antwerpen Crysman geweest hadde, maer verlatende syn Vendelis tot Oustrueel geloopen by de quaetwillige”.

Antwerpsch Chronykje.

12 juni 1568.

Vonnis voor HANSKEN RAES, geboren binnen deser stadt, pijperschap bij de opstandelingen te Deurne en Oosterweel, gebannen voor 4 jaar.

Bron: *Correctieboek 1513-68, fol. 213v°. A.A.B. Deel 12, blz. 290, 402.*

NB: Op 14 maart 1570 werd HANSKEN RAES gevangen binnen Antwerpen en veroordeelt tot 8 jaar galeistraf.

Bron: *Correctieboek 1569-1614, fol. 6. A.A.B. Deel 12, blz. 446, 447.*

25 juni 1568.

WYNANT BLOCK, beeldstormer en deelgenomen aan de oproer op de Meir; gehangen.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 10, blz. 17, 52, 54, 56-58, 60-62. Deel 12, blz. 290 ev.*

Voor verdere studie van WYNANT BLOCK zie bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312, f° 17v°.

9 juli 1568.

De Schoutet tegens JAN (JACOP) COCKENHOLS, cleermaker, het houden van verbodenvergaderingen, Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 290-93, 296.*

Denselven tegens SCHOBELANT BERTELS, borduurwerker, &c. syn kint lat en doopen inde nieuwe kercken, &c Herdooper, Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 295-96, 393.*

“Den 10 July, is op de groote Mert gerecht geweest eenen cleermaker out seventich jaren, desen hadde laten predicatie hoiden naer het gebodt des Coninx in synen kelder; noch wirt gerecht eenen boer van Eeckeren (JAN VANDEN PAS), desen hadde vermoort eenen Schepen van ‘t dorp: Item noch wirt eenen borduurwerker verbrant, die syn valsche opinie niet en wilde affgaen”.

Antwerpsch Chronykje.

3 augustus 1568.

&c. ontboden alle de schoelmeesters ende schoelvrouwen, die examinerende, wat sy de kinders geleert hadden in den Geusentyt, &c. de kinders geleert hadden Luytersche Catechismus en andere Geuse psalmen leeren singhen in haer scholen,

&c. dese naervolgende schoelmeesters ende schoelvrouwen:

CORNELIS HULSEMANS of HUSSELMANS of HOULSELMANS (= CORNELIS, CORNILLE HULSELMANS, red. Fonds Plaisier).

Voor verder onderzoek naar deze persoon raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Rekenkamer nr. 112, f° 11.

LAUWEREYS ALLEYNS.

VINCENT DE LA ROYE of ROYERE.

Voor verder onderzoek naar deze persoon zie bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, cart. nr. 129, li. 43.

JACQUENS DE VOIS of DE VOS (= JACQUES DE VOS, red. Fonds Plaisier).

Voor verder onderzoek naar deze persoon raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 18.312, f° 19.

PEETER ULLENS of VULLENENS.

JASPAR SLECKENBORCH of FLINCKENBORCH.

Voor verder onderzoek naar deze persoon raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, cart. nr. 129, li. 43.

WILLEM MEGHEM.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Rekenkamer, cart. nr. 129, li. 43.

MICHIEL LE HUN.

Voor verder onderzoek naar deze persoon raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, cart. nr. 129, li. 43

DAVIT DE CORCELLIS TACK (= DANIEL DE CORCELIS, red. Fonds Plaisier).

Voor verder onderzoek naar DANIEL DE CORCELIS raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer cart. nr. 129, li. 43.

JACQUES PETRINS.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 19v°.

JAN VAN HEMERT (Hij wordt later gevangen en gedaagd voor de Hooger Vierschaer).

SEBASTIAEN CUYPERS.

Voor verder onderzoek naar deze persoon raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312 f° 18v° en f° 19v°.

JAN DRA of ADRA.

Voor verder onderzoek naar deze persoon zie bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer cart. nr. 129, li. 43.

FRANCHOIS VERNEYS.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 18v°.

AERNOLDUS HESIUS.

Voor verder onderzoek naar ARNOLDUS raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr.

18.312, f° 18v°.

JASPAR VAN DEN BRANDE.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Archives Généralis du Royaume, Brussel, Rekenkamer, cart. nr. 129, li. 43.

Er is te Antwerpen ook een veroordeelde genaamd JAN VAN DEN BRANDE, zie voor hem bron:

Zelfde archief, nr. 18.312, f° 19.

PEETER DEYS of DENS of DEENS (= PIERRE DENS, red. Fonds Plaisier).

Voor verder onderzoek naar deze persoon zie bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel,ambre de Comptes nr. 18.312 f° 21.

JAN PEETERS of JACQUES PETRIUS.

GOVAERT HAMELS of HAVELS.

Voor verder onderzoek naar GODEVAERT HAVELS raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 22.

BASTIAEN (BAPTISTA) DE CORDIS (CORDES).

Voor verder onderzoek naar BAPTISTA DE CORDES zie bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer cart. nr. 129, li. 43.

ANNA VERMEURS of VERMUERS.

ANNA MASYS of MASSEYS.

Voor verder onderzoek naar haar raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, cart. nr. 129, li. 43.

ANNA THESIUS of THOENIS of ANTHONIS.

Voor verder onderzoek naar ANNE ANTHONIS zie bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer cart. nr. 129, li. 43.

Er is ook een ANNA THONIS, zie voor haar bron:

Zelfde archief, nr. 18.312, f° 20v°.

MECHTELE GIELIS of GILLIS (= MECHELT GILLES, red. Fonds Plaisier).

Voor verder onderzoek naar haar raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes nr. 129, li. 43.

MAEYKEN SMITS.

ADRIANA SPLYTERS.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, cart. nr. 129, li. 43.

JACOMYNTHIEN CHANDRON of CHAUDRON.

CHATARINA LEE(U)WAERTS.

MARGARITA VAN LARE.

Voor verder onderzoek naar MARGRIETE VAN LARE raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 18.312, f° 20v°.

CATHARINA VERNEYEN.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 20.

ANNA CUYPERS.

Voor verdere onderzoek naar ANNA CUYPERS raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312, f° 19v°.

Er is ook een ANNA SCUYPERS, raadpleeg voor deze:

Zelfde archief, cart. nr. 129, li. 43.

ARCHANA (ADRIANA) PHELEPS.

ELISABET VAN DIEST.

Voor verder onderzoek naar ELYZABETH raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 20.

Allen zijn bij verstek gebannen.

Bron: A.A.B. Deel 12, blz. 298, 470.

6 augustus 1568.

REYNIER HENRICXSsone, geboren van Maestricht, moedwillig een processie verstoort met zijn slijkkar, veroordeelt tot openbare boetedoening en verbannen voor 8 jaar.

Bron: *Correctieboek 1513-60, fol. 215v° en A.A.B. Deel 12, blz. 299, 403.*

“Den 6 Augusty, is t’Antwerpen gegeesselt eenen slyckvoerder op syn slyckkerre sittende met cosynten den Beul ende synen knaep aen de Ingelsche borse ende voor het Stathuys, om dat hy ‘s Dynsdachs, als men de Processie hielt, met syn slyckkerre voorby het Heylige Sacrament ryden wilde met geweld, niet achtende wat hem de wet verbode, waerom hy noch acht jaren vuyt het Marckgraeffschap op de galey wirt gebannen”.

Antwerpsch Chronykje.

13 augustus 1568.

Den Scoutet tegens CORNELIS VANDEN BERGHE, &c. inder kercken sekere hoyckens ontstucken te slaene, etc. Is tijdens zijn gevangenschap overleden.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 300-334.*

Denselven tegens JERONIMUS BO(E)LLAERT, cuyper, &c. inder kercken de kerckedingen helpen ontstucken smyten, &c. Is tijdens zijn gevangenschap overleden.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 300-334.*

Denselven tegens JORIS COOMANS, schoenlapper, &c. in kettersche vergaderingen en preken geweest, &c. ende bevonden verboden boecke te hebbene, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 300, 394.*

“Den 14 Augusty, t’Saterdachs, is t’Antwerpen op de groote Mert eenen schoenlapper, wesende eenen Geusen predicant, verbrant, omdat hy op synen solder gepreekt hadde en in syn valsche opinie persisterde tot der doot”.

Antwerpsch Chronykje.

10 september 1568.

Den Schoutet tegens ANNA VERBRUGGE, schoolmeesterssen, &c. predicatien vande sectarisen te gaen hooren, oyck verboden boecken, als cathechismus van de Martinisten in haer schole de jonge kinderen geleert, &c.

Denselven tegens ENGELKEN PRIELS, schoelvrouwe, zelfde feiten.

In 1570 was dit proces nog bezig, uitslag is niet bekend, Red.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, 303ev.*

ENGELKEN PRIEL was gehuwd met **JAN VAN DEN WERFVE**, Red. Fonds Plaisier.

Voor verder onderzoek naar haar raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 18.312, f° 20v°.

15 september 1568.

PEETER DE VOGELAERE, schoolmeester, gecorrigeert.

Bron: *Correctieboek 1513-68, fol. 216v°. A.A.B. Deel 12, blz. 304, 305.*

“Op den 16 Septembris heeft eenen schoolmeester een amende gedaen op het stadthuys, in ‘t Collegie ende in Onse Lieve Vrouwenkercke, in het Canonicks Capittel, in lynen en bervoets, omdat hy de Commissarissen van de schoolmeesters te naer hadde gesproken; hy hadde oock een wasche kersche in syn hant”.

Antwerpsch Chronykje.

24 september 1568.

Den Schouteth tegens JAN DE GILLON, GUILLON, silversmit, &c. op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 307.*

Voor verder onderzoek naar JEHAN GILLON raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 18.312, f° 18, of voor JEHAN LE GILLON, cart. nr. 129, li. 43.

“Den 25 Septembris t’Saterdachs, heeft de Marcgrave op de Mert levendich doen verbranden eenen silversmit, synde eenen beeltstormer, ende hadde eerst open helpen smyten Sint Joriskercke, hy hadde oock Capteyn voordere geweest opde Meere, desen bleeff ende stierff in syn valsche opinie, anders soude hy gehangen hebben”.

Antwerpsch Chronykje.

Zelfde datum.

Hr. JAN VAN BACKERZEEL, secretaris van de Prins van Oranje, wegens hoogverraad, onthoofd te Vilvoorden.

ANTHONIS VAN STRALEN, Oud-Burgemeester van Antwerpen, eveneens onthoofd te Vilvoorden.

Bron: *A.A.B. Deel 12, blz. 308, 439. Deel 2, blz. 240, 242. Deel 8, blz. 194-219.*

Voor verder onderzoek naar ANTHOINE VAN STRALEN raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Cambre de Comptes, nr. 18.312, f° 16-17 en cart. nr. 129, li. 43.

16 oktober 1568.

Proclamatie tegen drukker HANS, alias VAN VOSSENHOLEN, die gedrukt heeft quaede, seditieuse, oproerige boeken, liedekens, refereynen tot quaede stichtinge van de gemeynte. Bij verstek ten eeuwige dagen verbannen; hij was gehuwd met LYNCKEN VAN LYNXDANCK (A.A.B. Deel 12, blz. 411.).

Bron: *Gebodboek, vol. C, fol. 92, 94.*

5 november 1568.

WILLEM MATHEEUSSENS, MATHEEUSSENSsone wylen, bootsgesel, geboren

van Sprange inde Lange straete, gevangen ende ongehout.

HANS VAN LANDONCK, JANSsone, vischvoerdere van Antwerpen, geboren tot Rumpst, ongehout ende gevangen.

“HANS seet dat hy heeft sitten drincken met WILLEM MATHEEUSSENS ten huysse van JAN COPPENS, metsere. Seet oock dat hy zeker boecxken heeft gecocht, sonder te weten wat daerinne souden moegen staen. (Afloop van dit proces is onbekend, Red.).

Bron: *Conseil des troubles, vol. 13, blz. 31, A.A.B. Deel 12, blz. 315, 316.*

7 november 1568.

ERASMUS PUTTAERT, schoenmaker van Antwerpen, tr. 1e Frankenthal met CATHARINA RUYTERS, tr. 2e Frankenthal met MAIKEN QUETSTROIS.

Kind, 1e huw:

1. ERASMUS geb. 02-10-1570

Kind, 2e huw:

1. ERASMUS geb. 08-10-1572

Bron: *Vlaamse Stam 1968, p. 165.*

20 november 1568.

GILLIS VAN DE SANDE, coopman van Antwerpen en geldgever aan Oranje, gevangen door de Spanjaarden en te velde opgehangen.

Bron: *De Kroniek van Godevaert van Haecht, Deel 2, blz. 58.*

26 november 1568.

Den Schoutet tegens DAVID LIONS, &c. in Sint-Joriskercke den outaer van Sint-Jan helpen in stucken smyten, &c. tijdens de processie gezegd: “Ick wilde wel dat alle de priesters ende alle deghene die de processie volgen datse al verbrant waren”, &c. Op de bladrand: Executio; is met den coorden geexecuteert.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 318, 395.*

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 111, f° 15.

27 november 1568.

Proclamatie voor MERTEN DE VRIENT, cousmaker, wegens het verspreiden van een streng verboden geschrift. Gebannen.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 94, A.A.B. Deel 12, blz. 318, 319.*

Voor verder onderzoek naar MARTIN DE VRINDT raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 112, f° 44.

28 november 1568.

Correctie voor ANTHONY BLAUWAERT, alias LABAY, van Aeth, &c. zich laten vinden tot Ousterweele, ec. opter galeyen den tyt van zesse jaren, &c.

Bron: *Correctieboeck 1513-68, fol. 217v°, A.A.B. Deel 12, blz. 319, 320, 403.*

7 december 1568.

Onderzoek naar FRANCHOYS SCHAREMBERGHE of VAN SCHARENBORCH, coopman en ADRIAEN TREGIEL, schoolmeester. (Afloop

van dit onderzoek is onbekend, Red.).

Bron: A.A.B. Deel 12, blz. 321, 326.

10 december 1568.

Den Schouttet tegens MERTEN VAN HARLEM, ketterij en verspreiden van een smaadschrift. (Langdurig proces; uitkomst is onbekend, Red.).

Mede gevangene HANS VANDER TORREN, wordt in maart 1570 vrijgesproken.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12 blz. 325 ev.

17 december 1568.

Den Schouteth tegens HENRICK WAGEMANS, opstandeling te Oosterweele (en beeldstormer ?), op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 328, 329.

“Den 18 December syn op de Grootte Meerte drie gehangen, waeraff den eenen was een meuldersknecht en hadt de kercken ontstucken helpen smyten”.

Antwerpsch Chronykje.

- 1569 -

4 februari 1569.

Den Schoutet tegens HANS SNYERS, alias CALIS, vleeschhouwersknecht, &c op de bladrand: Executio.

Denselven tegens VINCENT MERTENS, vleeschauwere, &c. op de bladrand: Executio.

Denselven tegens PEETER CROCK, vleeschauwere, &c. op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 332, 333, 395.

“Den 5 February syn t’Antwerpen voor het statshuys onthalt geweest twee vleeshouwerskinders van Antwerpen, die by avonden veel cappen ende huycken gestolen hadden; sy hadden oock geschreven dreychbrieven aen hun ouders, dat sy hun souden gelt tot Oustreweel seynden, waerdoor sy aldaer gevanghen wirden met eenen vleeshouwersknecht, omdat hy met de Geusen ‘t Oustreweel geweest was; dese drie, naer dat sy onthalt waren, wirden tot de Predickheeren begraven”.

Antwerpsch Chronykje.

18 februari 1569.

Den Schouteth tegens JACOB LEEMSEN, &c. beeldstormer te Axel en Hulst, op de bladrand: Executio.

Denselven tegens MERTEN LEEMSEN, &c. weetdoener de Calvenisten, beeldstormer in Hulst, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 335, 396.

“Syn op de Meert gehangen twee gebroeders, die t’Oustreweel wapens hadden genomen teghen de Coninck”.

Antwerpsch Chronykje.

Ongedateerd.

JOOS DE CRUYSERE, alhier geexecuteert.

Bron: A.A.B. Deel 12, blz. 336.

2 maart 1569.

BOUDEWYN DE STERCCKE, werd als vluchteling voor het Hof van Brabant gedagvaard en werd bij verstek ten eeuwig dagen verbannen. Zich daaraan niet houdend en is teruggekomen; gehangen.

Bron: A.A.B. Deel 12, blz. 397.

Voor verder onderzoek naar BAUDUWYN DE STERCCKE raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18-312, f° 18-18v°.

3 maart 1569.

Proclamatie van:

GUILIELME, GUILLAUME HERMANS.

LUCAS DE VOS, VOZ, cleermakere.

Voor verder onderzoek naar deze persoon raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 22v°.

ADRIAEN VAN BRUESEGHEM, coopman, ende MAGDALENA RUTS of RUYTS zyn huysvrouwe.

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 18.312, f° 22v°.

DIERICK VERERTBRIGGHEN, hoorenmaeker.

Bron: Gebodboeck, vol. C, fol. 98v°. A.A.B. Deel 12, blz. 365, 406.

6 maart 1569.

ANDRIES DE MEESTER, van Antwerpen, tr. te Frankenthal met MAIKEN BEX.

Kinderen:

1. *ANDRIES geb. 12-07-1570*

2. *JEREMIAS geb. 19-04-1579*

3. *DANIEL geb. 04-12-1580*

Bron: Vlaamse Stam 1968, p. 163.

10 maart 1569.

Proclamatie van:

BENEDICTUS MANS ende JAN METTEN DUYNEN, wagensmouter, die Spaensche soldaeten gequetst hebben, ten huysen vanden voors. BENEDICTUS gevonden sekeren verboden boek, wesende den Catechismus van SYREACUS SPANNENBORCH.

JAN METTEN DUYNEN, bij verstek levenslang gebannen.

Bron: Gebodboeck, vol. C, fol. 100, A.A.B. Deel 12, blz. 366, 406.

16 maart 1569.

JAN GHYSELINCK, geboren van Brugghe, schoelappere, Herdoper.

Bron: A.A.B. Deel 12, blz. 353, 354, 355.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande persoon raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Conseil des Troubles, nr. 41, f° 23-24.

“Den 16 Meert, isser binnen Antwerpen gehangen eenen schoenlapper, die op den Steen doot gepynt was, omdat hy eenen Herdooper was ende eenen predicant geweest was, maer dit en wilde hy op de banck niet bekennen, waerom hy door groote pyn daeraff stierff, en wirt buyten aen eenen stack gehanghen ende syn hooft aen eenen stack boven hem”.

Antwerpsch Chronykje.

18 maart 1569.

Den Schouteth tegens JAN POETEN, geboren vuyten lande van Luyck, by Hasselt, in een dorp genaempt Alken, cleermaekere, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande persoon raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, cart. nr. 129, li 43.

Denselven tegens JACQUES SEMOU, geboren van Bethune, wevere, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Denselven tegens JOOS VAN BEKE, geboren van Denterghem, riembeslaegher, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Denselven tegens HANS VERMANDELEN, geboren van Cortrycke, wevere, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 336, 337, 338, 367, 368.

Voor verder onderzoek naar HANS raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 112, f° 28.
“Den 19 Meert, t’Saterdachs, syn t’Antwerpen op de Grootte Meert levendich verbrant vier Vlamingen van de Herdoopers omdat sy niet affgaen en wilden haer valsche leeringhe ende opinie, waerdoor becans geschieden eenen oloop, &c. Antwerpsch Chronykje.

29 maart 1569.

Den Schoutet tegens GEERDT VERMANDELEN, geboren van Cortrycke, wevere, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, cart. nr. 129, li. 43.

Denselven tegens PEETER VERLONGEN of VERLOMGEN, geboren van Cortrycke, wambeyslaekenwevere, genaempt sacqueletten, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 112, f° 51.

Denselven tegens GUILLAME, WILLEM DE CLERCK, man van MAYKEN CHRISTIAENS, geboren van Meenen, smalwevere, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 341-48, 368, 369.

Voor verdere studie naar WILLEM DE CLERCK zie bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 41 f° 13-14.

“Den dertichste t’s Woendachs in de Pallemweke, synder noch drie van de Herdoopers levendich verbrant, en haren mont wiert met yseren tanghen toegeneypt omdat zy niet meer singen of spreken en soude gelyck de voergaende, verweckende daermede de quaetwillighe tot commotie, ende daerom dede men haer oock eenen doeck voor de mont, welcke muylbanden seer deerlyck was om ‘t aenschouwen ende binnen Antwerpen nooit gesien”.

Antwerpsch Chronykje.

1 april 1569.

Den Schouteth tegens BALTHAZAR ROGIERES of ROSIERES, geboren van Doornicke, smallkenswevere, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Voor verder onderzoek naar BALTAZAR DE ROSIERES zie bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Conseil des Troubles, nr. 41, f° 15-16.

Denselven tegens JAN DE TYMMERMAN, geboren van Cortrycke, smallekenswevere, Herdoper, gehaut wesende LYNTKEN CLYTENERS, op de bladrand: Executio.

Voor verder onderzoek JAN DE TIMMERMAN raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Conseil des Troubles, nr. 41, f° 17-18.

Denselven tegens JAN VAN AKEREN, geboren van Cortrycke, smallekenswevere, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 350-55, 370, 399.

Voor verder onderzoek naar JAN VAN AECKEREN raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 41, f° 19-20.

“den Tweede Aprilis, t’Saterdachs op den Pallemenavont, syn t’Antwerpen op de Grootte Meert noch verbrant vier Herdoopers, die haer ketterye niet en wilden affgaen, ende haer lichamen warden buyten hooch aen staken gestelt”.

Antwerpsch Chronykje.

20 april 1569.

Proclamatie van LYNTKEN SCLYTERS, huysvrouwe van JAN DEN TIMMERMAN, ende BETKEN, huysvrouwe van HANS EMANDELE, als wesende befaemt vander secten vanden Herdooper te wesene.

Beiden bij verstek ten eeuwigen dage verbannen.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 103, 105v°, A.A.B. Deel 12, blz. 375, 385, 407*

27 april 1569.

Betaelt den scerprechter van dat hy vanden Steen gehaelt ende opt Galgevelt gevuert ende begraven heeft het doot lichaem van JAN VAN HEES.

Item het doot lichaem van eenen LAUREYS SAUVAIGE, sectaris, vanden Steene gehaelt.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1567-69, A.A.B. Deel 12, blz. 410.*

29 april 1569.

Den Schoutet tegens BAETKEN CRAUWELS of CRAWELS, huysvrouwe van JAN POOTE, Herdoperij, op de bladrand: Executio.

Denselven tegens MAYKEN CHRISTIAENS, geboren van Nepkercke, huysvrouwe van WILLEM DE CLERCK, Herdoperij, op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 358, 360, 376, 399.*

Voor verder onderzoek naar MAYKEN CHRISTIAENS raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Conseil des Troubles, nr. 41, f° 22-22v°.

“Den 30 Apriel, t’Saterdachs, syn t’Antwerpen levendich verbrant twee vrouwen die herdoopt waren, ende wilden haer valscheyt niet affgaen”.

Antwerpsch Chronykje.

8 mei 1569.

Meester JERONYMUS VRANC(K), oud-advocaat te Antwerpen, gevangen bij een verboden predicatie, naar Brussel gebracht en op 15 september 1569, samen met 17 anderen, uitgebroken.

Bron: *A.A.B. Deel 12, blz. 378, 379, 414, 418, 440, 471.*

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 21v°.

“Noch op den selven dach, hebben sommighe Sectarisen Calvinisten van Antwerpen haer wederom vervordert by Wynegem ende Oeuleghem vergaderinghe te houden, sterck ontrent twee hondert in een boschen, ende dit quamp vuyt, alsoo datter binnen twee dagen binnen de stad eenen wirt gevanghen genaempt JERNYMUS VRANC, een out man die langen tyt Advocaat geweest hadde, desen wirt met schoenen dage gevangen en terstont gepynicht, hy bedrocher veel, men seyde dat hy synen eygen Soen bedraghen hadde, waerom dat hy naer Brussel gevoert wurde, alwaer hy uyt de gevanckenisse brack”.

Antwerpsch Chronykje.

16 mei 1569.

BARTHOLOMEUS VAN SWYNDRECHT, makelaar, overleden ende H.H.

Sacramenten versmaad, zijn dood lichaem werd op een slijkkar naar het Galgenveld gevoerd en aldaar gehangen. (Zijn vrouw heette BELKEN, red. Fonds Plaisier).

Bron: A.A.B. Deel 12, blz. 380, 414, 471.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 21.

24 mei 1569.

Den Schoutet tegens HERMAN VANDEN GREYN, geboren van Borchher inden lande van Luyck, tymmerman, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Voor verder onderzoek bovenstaande raapleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 41, f° 1-3v°.

Denselven tegens JAN COOMAN, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Denselven tegens JAN VAN HAESBROECK, Herdoper, op de bladrand, Executio.

Denselven tegens HANS MOENS, Herdoper, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 364, 371, 382, 400, 401, 405.

“Den 25 Mey, syn op de Merct levendich verbrant vier Herdoopers ende buyten aen staecken gehangen”.

Antwerpsch Chronykje.

Voor verder onderzoek van HANS MOENS zie bron:

Conseil des Troubles 18, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 164, f° 169-170v°.

7 juni 1569.

Proclamatie van:

HANS JOUBE, JOUWE, geboren van Cameryk, ende SUSANNA, zyn huysvrouwe.

JOOSE DE BOSSCHER, VANDEN BOSSCHE.

JORYNKEN, de huysvrouwe van JOOS de hoeymakere, geboren van Gendt.

Allen verdacht van Wederdoperijen.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 104v°, 105v°, 106.* A.A.B. Deel 12, blz. 383, 384, 385, 455.

21 juni 1569.

Den Schoutteth tegens JOOS de hoyemakere, &c. nyet te vreden houdende metten doop in syne kintsche dagen, &c. op de bladrand: Executio.

Denselven tegens JASPAR HERMANSSENS, &c. zelfde feit, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 385, 401, 402.

“Den 22 Juny, des ‘s Woendachs, syn t’Antwerpen op de Grootte Merckt levendich verbrant twee Herdoopers, omdat sy in haer valsche opinie persisterden, en door het groot vier dat rontsom hun stont isser een houten huys genoemt ‘den Bonten Mantel’ ontsteken geworden, maer den brant wirt terstont geslicht”.

Antwerpsch Chronykje.

8 juli 1569.

Den Schoutteth tegens FRANCHOYSE VAN MARCKE of DE LA MARCHE, &c. bijwonen van een verboden preek, &c. (Dit proces loopt door tot ver in 1570, uitslag niet gevonden, Red.).

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 386 ev.

5 augustus 1569.

Den Schouttet tegens MARCK DE LANOYE of LANNOY, &c. syn kint te laeten

doopen op de Calveniste maniere, &c. op de bladrand: Executio.

MARQ DE LANNOY was gehuwd met **MARGRIETE SAYSON**, voor verder onderzoek naar dit echtpaar zie bron:

Voor **MARCK**: *Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312, f° 25.*

Voor **MARGRIETE**: *zelfde archief, cart. nr. 129, li. 43.*

Denselven tegens GUILLAUME TOUWAERT of TOUART of COUWAERT, &c. te gaene in verboden predicatie; ende den predicant eten ende drincken gegeven heeft ende diverssche verboden boecken heeft gehad tot synen huuse, &c. op de bladrand: Executio.

Denselven tegens JAN LE GRANDT, &c. hem te laeten vynden in verboden predicatie, &c. op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 388, 389, 416, 417, 473.*

Voor verder onderzoek naar **JEHAN LE GRAND** raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Conseil des Troubles, nr. 18.312, f° 25.

“Den 6 Augusty, t’Saterdachs, syn op de Groote Merct levendich verbrant twee sectarissen, die in hun huysen heymelyck predicatie gehouden hadden, en omdat sy persevereerden in haer valsch geloof; sy wirden buyten op staken gestelt. Naer dat sy doot waren, als men de justitie doen soude, quamper een groot gedrang van de quaetwillige, soo dat de crysknechten velden haer spicien en sloegen in de hoop, soo dat het volck met groote hoopen al van de Merct vloot. Noch op den selven dach heeft men op den Steen verdroncken eenen man van tachtig jaren, die ooc heymelyck predicatie hadde gehouden, (GUILLAUME TOUWAERT, Red.), desen wirt daer gejusticeert omdat hy so flau wirt, dat hy met de andere op de Merct niet en cost geraken, ende hy is ooc op ‘t Galgevelt met de andere gehangen geweest”.
Antwerpsch Chronykje.

9 september 1569.

Den Schoutet tegens JORIS VAN ROOSENDAEL, &c. opstandeling te Oustruele, capiteyn, huis Terlist overvallen, &c. zaak doorverwezen naar de Magistraat. (Afloop niet gevonden, Red.).

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 392, 420 ev.*

1569.

Van Antwerpen naar Brussel gezonden de volgende gevangenen:

LYNKEN LYNXDANCK.

JEHAN LE JOEFVE, van Valenchyne.

ANCELLE BERBIER.

PIERE GAYANT.

ERASME LE PAIGE.

ANTHOINE MACQUE, van Doornicke.

DANEEL VAN AMEYEN.

FRANCHOIS LE NECKERE.

ANDRIEU BONTON.

SIMOEN LE CLERCQ.

ROBBERT CARPENTIER.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, A.A.B. Deel 12, blz. 411, 412, 413, 414, 471.*

19 oktober 1569.

Proclamatie van:**GUILLIAM VANDEN CAMERE en synen broeder LAUREYS.***Herdoperij, bij verstek ten eeuwige dagen verbannen; later is LAUREYS te 's Hertogenbosch berecht.***Bron:** *Gebodboeck, vol. C, fol. 111, 112v°, A.A.B. Deel 12, blz. 421, 424, 472, 478.***4 november 1569.***De Schoutet tegens ADRIANA GEMERT of GEMERS of GEMAERT, &c. Zij stierf in het gevang en werd op het Galgenveld begraven.**Denselven tegens CHARLES DE FONTEYNE of FONTAINE, bijwonen van verborgen vergaderingen te Borgerhout en elders. (Uitslag van dit proces is niet bekend, Red.).***Bron:** *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, 422 ev.***22 november 1569.***Den Schoutteth tegens MARIA JANSSENS, huysvrouwe van JASPAR**HERMANSSSENS, &c. nyet te vrede houdende met haeren kintsschen doope, &c. op de bladrand: Executio.***Bron:** *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 425, 453.***5 december 1569.****JACOB WRYFPENNINCK, schrijnwerker van Antwerpen, tr. te Frankenthal met MAIKEN, dochter van ANTHONIS MONDEKENS.****Kinderen:**

1. MARIA geb. 11-03-1571
2. DAVID geb. 04-08-1573
3. JACOBUS geb. 29-12-1577
4. SUSANNA geb. 12-05-1580.
5. PETRUS geb. 05-05-1583
6. PAULUS geb. 16-12-1585
7. HESTER geb. 12-01-1589
8. THOMAS geb. 28-09-1591

Bron: *Vlaamse Stam 1968, p. 167.*

- 1570 -

13 januari 1570.

Aanklacht tegen JACQUES DU MERCHIER en MAGDALENE DU MERCHIER, bewaren van verboden boeken en bijwonen van verboden preken. (Uitslag van dit proces is niet bekend, Red.).

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 428 ev.

Aanklacht tegen JAN VAN WAESBERGE, verboden psalmboeken gedrukt en verkocht. (uitslag van dit proces is niet bekend, Red.).

Bron: Zie boven.

Aanklacht tegen PEETER VAN KEERBERGHE, heeft een verboden boek verkocht aan BAPTISTA VALCK, en meer dan 200 psalmboeken naar Holland gezonden, &c.

Op borg losgelaten en ten zijne huize gestorven.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 430 ev.

10 februari 1570.

Den Schoutteth contra PEETER of PIETER DIEDELMANS en zijn huysvrouw JANNEKEN VANDEN BORNE, hun pasgeboren kind laten dopen door “eenen leeraer vande Calvenisten op haerlieden maniere”, &c.

(Uitslag van dit proces is niet bekend, Red.).

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 433, 434, 442.

6 maart 1570.

“Den 6 Meert syn buyten Antwerpen op het Galgenvelt gegraven van de justitie wegghen een doot lichaem van DIRICK BOSYN of BOZYN, eenen rycken suyckerbacker, woonende in de Peerpoetstraet, omdat hy sonder kerkenrechten was gestorven, hy hadde oock geweest op de Meer met synen geweer tegen den Coninck, daarom hinck hy met een kist aen een galge”.

Bron; Antwerpsch Chronykje, A.A.B. Deel 12, blz. 443, 475.

11 maart 1570.

PEETER DE CLERCK, van Bruessel, beeldstormer, ook bij de opstandelingen te Oisterweel geweest, levenslange galeistraf.

Bron: Correctieboek 1569-1614, fol. 6, A.A.B. Deel 12, blz. 445, 454.

14 maart 1570.

Den Schoutteth tegens CAREL THYS, &c. hem heeft laeten herdoopen, &c. op de bladrand: Executio.

Denselven tegens HANS KUENE, &c. zelfde feit, op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 445, 446, 453.

“Den 15 Meert, ‘s Woensdachs in de Pallemweeck, syn op de Merct levendich verbrant twee Herdoepers, ende buyten aen staecken gestelt”.

Antwerpsch Chronykje.**22 maart 1570.****Proclamatie der volgende Herdoopers:****JAN VAN OPHOOREN, leeraer vander selver secten.****CLAES HERMANSSSENS, timmerman.****JAN VANDEN WALLE, lintwercker.****PEETER TEN, twynder.****SUSANNEKEN SUYS, huysvrouwe van CAERLE THYS.****STEVEN VAN DOLBORCH.****?? PIERSON, cnopmakere.****HANS DE WAELE, busmaeckere.****MAEYKEN FAESESENS.***Allen levenslang gebannen.***Bron:** *Gebodboeck, vol. C, fol. 117, A.A.B. Deel 12, blz. 449, 456.***5 april 1570.****JERONIMO BARACHY en ALVARO MARATSA plegen Kerkschennis en bieden weerstand aan het Gerecht; worden veroordeeld tot boetpleging.****Bron:** *A.A.B. Deel 12, blz. 450, 454.***14 april 1570.***Den Schoutteh tegens JOOS LAUWERS, Herdoper en zijn kind ongedoopt te laten, &c.**(Uitkomst van dit proces is niet bekend, Red.).**Denselven tegens HERMAN JANSSENS, boeckdrucker, in zijn bezit verboden boeken, &c.**(Uitkomst van dit proces is niet bekend, Red.).***Bron:** *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 451, 452, 458-61.***28 april 1570.***Den Schoutteth tegens CORNELIS WOELPUT, opstandeling te Austrueel, &c.**(Uitkomst van dit proces is niet bekend, Red.).***Bron:** *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 12, blz. 458-61.***20 juni 1570.****WILLEM DE WOLFF, voortvluchtig Wederdoper, goederen verbeurd.****LEENTKEN SOMERS, Calviniste, bij verstek gebannen.****SERVAES BAEMPST, valse munter, tot Gent geexecuteerd.****AUGUSTYN NEERINCX, valse munter, gebannen.****LENAERT van Maeseycke, valse munter, voortvluchtig.****JAN HOUTHUYS, schoolmeester, bij verstek gebannen.****De vrouw van CORNELIS VAN DORTMONT, mailienier, in ongewijde aarde begraven.****CORNELIS VAN BUYTEN, verboden boeken verkocht, was gehuwd met SYNTKEN, gebannen.***Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:*

Conseil des Troubles 18, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, cart. nr. 129, li. 43.

JAN ROELANTS, boeckvercoopere, gebannen en later in de gevangenis gestorven.

JAN was gehuwd met ISABEAU, voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 23-23v°.

PAUWELS WICKAERT of VICQUART alias langen PAUWELS, boeckvercoopere, bij verstek gebannen.

PIETER VAN HUERNE, boeckvercoopere, bij verstek gebannen.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 18, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 23v°-24.

JACOB SMIDT (DE SMETH ?), uitgebroken uit 't gevang, gebannen.

GUILLAMME en MAHIEU COLPYN bij verstek gebannen.

PIERE COLPIN, bij verstek gebannen.

Voor verder onderzoek naar bovenstaanden COLPIN, COLPYN raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 18.312, f° 24.

ANTHONIS MEERMAN, bijwonen verboden kerkdiensten, gebannen.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 24v°.

HANS DE CONINCK, zelfde feit, gebannen.

Voor verder onderzoek naar HANS DE CONINCK raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 18.312, f° 24v°.

PHILIPPE NYS, in zijn huis kerkdiensten gehouden, gebannen.

Bron: A.A.B. Deel 12, blz. 462, 465, 466, 467, 468, 470, 471, 472, 473.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 19, Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.312, f° 24v°

27 juni 1570.

Vonnis Herman Hermanssone, “hem nyet te vrede houdende met synen kintsschen doop, hem heeft laeten herdopen, contrarie de geestelycke ende weerlycke rechten ende tegens de placcaeten Ons Genadichs Heeren sConincx”: Executio.

Bron: A.A.B., Deel 13, blz. 1 en 2.

HERMAN HERMANSSONE, overmidts de redenen voers. ende dat hy hem heeft laeten herdoopen, is daeromme opten XXVIIen Juny LXX metten brande gejusticieert geweest.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, kapittel der Ontvangsten.

A.A.B. Deel 13, blz. 61.

27 juni 1570

Vonnis NELLEKEN JASPARS, dochter van JASPAR HERMANS,

“overmits de verweerdere bekent heeft nyet te houden vanden kintschen doop, seggende dat haer leet is dat sy nyet herdoopt en is, ende indyen sy dat hadde cunnen bybringen, sy soude haer hebben laeten herdoopen, ende dat derselve haer

heeft laeten vynden in diverssche conventiculen”: Executio.

Bron: A.A.B. Deel 13, blz. 2.

NELLEKEN JASPAERS, dochtere van **JASPAR HERMANSsone**, ongehouwt, gemerct dat zy sustineert dopinie ende ghesintheyt vanden sectarissen vande Wederdoopers ende huer nyet tevreden houdende met hueren kintschen doope, sonder nochtans herdoopt te wesene, ende dat sy haer gevonden heeft in haerlieden vergaderingen ende verbodene conventiculen, is daeromme opten voers. XXVIIen Juny metten brande geexecuteert geweest sonder eenich goet achtergelaten te hebben, gemerct dat zy ten tyde van huere apprehentie noch was inden aet ende drancke van heuren vader ende moeder, die oyck ter selver oorsaecken geexecuteert syn geweest.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, kapittel der Ontvangsten. A.A.B. Deel 13, blz. 61.

Over deze twee terechtstellingen:

“Op den 28 deser (Mey) syn op de Meert levendig verbrant eenen jongen Knecht met een Meysen omdat sy herdoopt waren en daernaer buyten aen staken gehangen.”

Antwerpsch Cronykje.

7 juli 1570

Proclammatie van de volgende Herdoopers:

PAUWELS, ombegrepen syns toenaems, wesende een lanckachtich man, geboren van omtrent Meenen.

HANS, de lintwerckere.

HANS, de wevere.

Alle leeraers van de voers. secten.

STYNTKEN PEETERS, huysvrouwe van **JORIS VERKINDERT**, gewoont hebbende in doude Lombaertstraete.

HUYBRECHT VAN OVERVELT.

WILLEM VERKINDEREN ende **JENNEKEN** syn huysvrouwe.

LOYS PLAS, schilder.

Bij verstek ten eeuwigen dage gebannen.

Bron: Gebodboeck, vol. C, fol. 123, 124 en A.A.B. Deel I, blz. 298, Deel 2, blz. 447, 41, Deel 13, blz. 4.

Voor verder onderzoek naar LOYS PLAS raadplaag bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Conseil des Troubles, nr. 41, f° 34-39v°.

Maand juli 1570.

“in dese weke syn t’Antwerpen van den Steen losgelaten acht en twintich gevangenen: soo Herdoopers, Beeltstormers, Schoolvrouwen, die haer kinders hadden doen in de valsche Religie insrueren ende doen Doopen; dese werden eerst geexamineert van den opper Prochiaen en ander Canoniken gecommiteert van den Bischop, waerom sy haere dwalinghen affginghen ende van hun quat peniteerden.”

Antwerpsch Cronykje.

11 augustus 1570.

Den Schoutteth contra CORNELIS CORNELISSEN alias DOOTPERRE, overmits den verweerdere hem vervoordert heeft, inden troublen tyde anno XVc LXVI, het crucifix in Onser Liever Vrouwenkercke helpen afftrecken, hebbende daervore ontfangen eenen Carolusgulden, ende dat deselve hem vervoordert heeft met de

rebellen de wapenen te nemen tegens Syne Majesteyt tot Grueningen, ende hem laeten vynden alhier opde Mere mette rebellen, ten voers. tyde, hebbende eenen lontstock in zyne handen, ende dat deselve oeck gedreyght heeft haer gelt fortsselinghe aff te nemen, gelyckt al tselve blyckt by des verweerders confessie, beklaagde antwoordt in maten ende vuegen by ontkennen.”: Executio.

Bron: A.A.B. Deel 13, blz. 10.

CORNELIS CORNELISSONE, alias DOOTPEERT, gemerct dat hy hem vervoirdert heeft inden voerleden troublen anno sessentstich met zyne complicen het cruycefix in Onser Liever Vrouwenkercke alhier aff te hulpen trecken, daervoeren ontfanghen hebbende eenen Carolusgulden, ende dat hy noch de waepene gedraeghen heeft tegens Zyne Majesteyt, is daeromme opten XIen Augusti LXX metter coorden geexecuteert geweest, sonder eenich goet achtergelaten te hebbene.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, kapittel der Ontvangsten.

A.A.B. Deel 13, blz. 59.

“Op den 13 deses (augustus) is buyten gehangen eenen schipper, die in Onse Lieve Vrouwenkerck hadde affgeworpen dat schoon Cruycefix met een touwe”.

Antwerpsch Cronykje.

12 september 1570.

Den Schouttet tegens JOOS VERKINDEREN; overmits den verweerdere hem nyet te vreden houdende met synen kintschen doop, hem heeft laten herdoopen, contrarie de geestelycke ende weerlycke rechten ende ordonnantien Ons Genadichs Heeren sConincx, ende dat deselve oeck hem heeft laeten vynden in diversche conventiculen, contrarie de placcaeten daeraff synde. Executio.

Bron: A.A.B. Deel 13, blz. 11.

JOOS VERKINDEREN, ghemerckt dat hy hem als boven nyet tevreden houdende met synen kintschendoope, maer hem heeft laten herdoopen, is van gelycken opten XIIen Septembris LXX metten brande geexecuteert geweest, synde syne achtergelaeten goeden geleverd aenden voers. Rentmeestere, blyckende byder recepisse hiermede overgegeven.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, kapittel der Ontvangsten.

A.A.B. Deel 13, blz. 61, 62.

Denselven tegens LAUREYS ANDRIESESEN, Executio.

Bron: A.A.B. 1876, Deel 13, blz. 11.

LAUREYS ANDRIESEN, jonckgeselle, overmits de redenen boven verhaelt ende dat hy hem heeft laten herdoopen, is daeromme ten voers. dage metten brande geexecuteert geweest sonder eenige goeden achtergelaten te hebbene.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, kapittel der Ontvangsten.

A.A.B. Deel 13, blz. 62.

“Den 13 deser (september) syn op de Meert levendich verbrant twee Herdoopers en buyten op ‘t Galgenvelt gestelt, omdat sy by haer valsche opinie bleven”.

Antwerpsch Chronykje.

3 oktober 1570.

Den Schoutteth tegens JAN sGROOTEN; overmits den verweerdere hem vervoirdert, inden voerlieden troublen alhier, in Onser Liever Vrouwenkercke alhier, de beelden heeft ontstucken helpen smyten ende het nachmael tot twee reysen gehouden, ende weetdoener geweest vanden Calvenisten, ende syn kint doen

doopen doen byde sectarissen, al contrarie den placcaeten. Beklaagde antwoordende alle de voers. feyten te bekennen, behalven dat hy weetdoener is geweest vande Calvenisten. Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 11, 12.

JAN sGROOTEN, potscheelmaekere, overmidts hy hem vervoerdert heeft, inden voerleden troublen, de beelden inde kercken te hulpen in stucken smyten, mitsgaders tot twee diverssche reysen het nachtmael ontfangen, vuytgereyckt opde calvinische maniere, ende onder deselve sectarisen bedient het officie van weetdoenderschap ende bovendien een van zyne kinderen opde selve maniere te laeten doopen, is daeromme opten derden Octobris XVcLXX metten brande geexecuteert geweest, zonder eenige goeden achtergelaeten te hebben.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, kapittel der Ontvangsten. A.A.B. Deel 13, blz. 62.

“Den 4 October, op Sinte-Franciscusdach, is t’Antwerpen op de Grootte Meert levendich verbrant eenen tennen Potscheelmaker, omdat hy inden Geusentyt Coster hadde geweest t’Antwerpen in de Mollekens Calvinistsche Kercke ende bleef in syn valsche opinie, daerom wirt hy gebrant en buyten gevoert”, &c.

Antwerpsch Cronykje.

- 1571 -

8 februari 1571.

MERTEN THOMAENSSENS, geboren van Wyck by Vuytrecht, oud tussen 25 en 26 jaar, kleermaker/ woont te Antwerpen ca. 6 jaar/ is voor Kerstmis dit jaar gehuwd met **LYSKEN**/ is herdoopt (door **HANS de wevere**) te Antwerpen ca. 4 jaar geleden, &c.

Bron: Hooger Vierschaer en A.A.B. Deel 13, blz. 30, 31, 32.

MARTEN THOMASSENS, cleermakere, overmits dat hy hem nyet tevreden houdende met zynen kintschen doope, maer hem heeft laten herdoopen, is opden XXVIen February LXX metten brande gejusticeert geweest, sonder eenighe goeden by hem achtergelaeten te hebben.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, kapittel der Ontvangsten. A.A.B. Deel 13, blz. 62.

11 februari 1571.

*“den 11 February, is voor het stathuys gehangen aen een halff galge eenen treffelycken borgher van Dornick (**ANTHONIE GABRIE**), die vuyt ‘sCoincx lant was gebannen tot Dornick, omdat hy hem de geuserye ende beltstorminge gemoyt hadde, en wirt daernae buyten gehanghen”.*

Antwerpsch Cronykje.

ANTHONIE GABRIE, van Dornicke, duerdien dat hy ter oorsaecken voers. gebannen synde vuyt Zyne Majesteyt landen, ende dat hy, nyettegenstaende denselven bannissement, hem binnen deser stadt ghevonden heeft, is daeromme, naervolgende der ordonnancie van Synder Excellencie, blyckende by sekere missive beyder selvere onderteekent vander daeten den naestlesten Decembris anno tseventich, hiermede geexhibeert, metter coorden geexecuteert synde geweest, syne achtergelaten goeden by desen Schouteth geleverd in handen vanden Rentmeestere van Syne Majesteyt, blyckende byder recepisse hiermede overgegeven.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71. A.A.B. Deel 13, blz. 60.

JAN HOUGHERS of **HONGERS**, overmits dien dat hy ter oorsaecken vanden voers. troublen ghebannen &c. (was levenslang verbannen op 21-02-1568), ende dat hy hem dien nyettegenstaende bynnen deser stadt gevonden heeft, wesende gheboeren van Mechelen, is daeromme metter coorden gejusticeert geweest.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71. A.A.B. Deel 13, blz. 60.

BRIXE VASSEUR, van Doornicke, overmits dat hy ter causen voers gebannen is &c. (was levenslang verbannen op 30-10-1568), metter coorden geexecuteert geweest, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71. A.A.B. Deel 13, blz. 60.

Voor verder onderzoek naar bovenstaande raadpleeg bron:

Conseil des Troubles 20, Archives Générales du Royaume, Brussel, nr. 6, f° 272-273v°.

JEHAN DE LA CHAPPELLE, van Doornicke &c. (was levenslang verbannen op 14-11-1568), is daeromme metter coorden gejusticeert geweest, &c. .

Bron: *als boven.*

JAN CLAEYSSSENS, van Eeckeloo, gemerct dat hy omme de voerleden troublen ghebannen geweest zynde &c. (was levenslang verbannen op 01-09-1568), is daeromme metter coorden geexecuteert geweest.

Bron: *als boven, blz. 61.*

26 februari 1571.

Den Schouteth contra LYNTKEN MEEVELS, huysvrouwe van JAN VANDEN WALLE, lintmaker, Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer en A.A.B. Deel 13, blz. 43.*

LYNKEN MEEUWELS, huysvrouwe van JAN VANDEN WALLE, overmidts dien dat zy heur nyet te vreden houdende met hueren kintsschen doope, maer heur heeft laeten herdoopen, is daeromme metten brande gejusticieert geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, 1569-71 en A.A.B. Deel 13, blz. 63.*

CALLEKIN MEEUWELS, echtg. van JAN VAN DE WALLE, van Kortrijk, al in 1559 te Doornik verdacht van herdoperij.

Bron: *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen II, p. 146, 147, J. Decavele.*

Voor verder onderzoek naar dit echtpaar raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 41, f° 34-39v°.

JANNE VANDEN WALLE, gemerckt dat hy hem vervoerdert heeft diverssche vermaeninghen te doene onder de gemeynte vanden sectarisen vanden Wederdoopers ende oick selve herdoopt synde, &c. metten brande gheexecuteert geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, 1569-71 en A.A.B. Deel 13, blz. 62, 63.*

NB: JAN VANDEN WALLE wordt in het Vierschaerboeck niet vermeld.

“Den 27 February, ‘s Dynsdachs op Vastelavont, syn alhier op de Meert levendich verbrant geweest vyff Herdoopers, waeraff den eenen was haerlieden Predicant, en de vyfde een Jonge Dochter, en met haer wirt oock verbrant een heel deel Ketersche Boecken, die by hun waren gevonden doen sy gevangen werden”.

Antwerpsch Cronykje.

28 maart 1571.

Verbanning van de volgende personen (herdopers):

GILLIS, een clavesingelmakere en zyn hsvr.

MATHEEUS CAPPOENS, diaken.

JACOB MARGOT, wevere ende diaken.

PEETER CRAEN, een knopmakere.

MAEYKEN, vuyten landen van Luyck.

ADRIAEN, een witwerckere.

GUILLAMME, een cleermakere, geboren van Aken ende syne hsvr. LYNTKEN.

MICHIEL, een hoemaeker, gewoont hebbende in Borgerhout.

PIERSON, een knopmakere.

GILLIS MAHIEUS, een leghwerckere, van Bruessele.

LIEVYNE LANBEGOIS, gewoont hebbende by voers. MATTHEEUS CAPPOENS.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 130 v°. A.A.B. Deel 13, blz. nog opzoeken.*

4 mei 1571.

Proclamatie van JACQUES BOCQUET, fringiemaeker, en syne huysvrouwe, dewelke suspect syn van de secte der Calvinisten te wesen, uyt dien den Officier in hun huys bevonden heeft sekeren psalmboek, gemaekt by PETRUS DATENUS, Minister der sectarissen, ende ook gemerkt dat men, in hunne eetschappraeye, bevonden heeft gesoden-, gesouten-, rund- en verkenvleesch, wesende in den tyde dat het verboden is vleesch te eten in de Goede Weke lestleden; dewelke JACQUES BOCQUET en syne huysvrouw hun syn absenterende, nadat sy in hun huys getrokken hebben het dood lichaem van HANS VAN DER THOREN, die uyt eene venster van hun huys gevallen is op der straeten, sulcx dat hy ter plaetse dood bleef, synde te voren den voors. HANS VANDER THOREN seer sieke te bed liggende, door syne huysvrouwe en gebueren gesolliciteert geweest om hem te laeten administreren voor syn dood, tot welken eynde sy hem soo verre persuadeerden, dat hy, Hans, consenteerde dat men den pastoor oft parochiaen daertoe ontbieden soude, en denselven aldaer komende, excuseerde ende weygerde hy selve 't Heylig Sacrament te ontfangen, waeroppe den Officier in dit huys gekomen is om te informeren naer 't gene voors., doch den voors. HANS, niettegenstaende syne siekte, niet meer gevonden heeft, synde des anderdaegs uyt de venster van den voors. JACQUES BOCQUET dood op de straete gevallen.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 132v°.*

Voor verdere studie naar JACQUES BOCQUET zie bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, cart. nr. 130, li. 55.

12 juni 1571.

Verbanning van JACQUES BOCQUET, frengiemaker, ende syne huysvrouwe.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 139.*

-

8 mei 1571.

Den Schoutteth tegens GILLIS VAN HAVERE; overmits de verweerdere hem nyet te vreden houdende met syne kintschen doop, hem vervoordert heeft hem te laeten herdoopen, contrarie de geestelycke ende weerlycke gescreven rechten ende placcaeten Ons Genadichs Heeren sConincx, ende achtervolgende de voers. placcaeten, antwoordt hem te hebbene laeten doopen op syn geloove. De Heeren gehoord ende oversien hebbende alsulcken confessie ende verlydt als de verweerdere, soe voer Scepenen alsoyck nu tegenwoordelyck inde volle Vierschaere nu heeft gedaen ende op al wel ende rypelyck geleth gelyck men op alsulcken saken ende delicten, soe nae gescreven rechten als den placcten van Syne Majesteyt, schuldich is te lettene, dat de voers. persoon heeft verbeurt syn lyff ende goet tot behoeff Ons Genadichs Heeren sConincx ende sal geexecuteert worden achtervolgende den placcten van Syne Majesteyt. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer en A.A.B Deel 13, blz. 53.*

GIELIS VAN HAVEREN, jonckgeselle, duerdien dat hy hem nuet te vreden houdende met synen kintsschen doope, maer hem heeft laeten herdoopen, is daeromme den VIIIe Meye metten brande geexecuteert.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71 en A.A.B. Deel 13 blz. 63.*

Denselven tegens LYSKEN VERMUELEN, de huisvrouw van MARTEN THOMASSENS

Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 53.*

LYSKEN VERMUELEN, huysvrouwe vanden voers. Marten Thomaessens, overmits de redenen voers. ende dat sy huer heeft laeten herdoopen, is ten voers. daege metten brande geexecuteert geweest.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, A.A.B. Deel 13, blz. 63.*

“Op den 9 Mey 1570 (sic), wirt voor het Stathuys levendic verbrant eenen man en vrou, om herdooperij wil”.

Antwerpsch Chronykje.

12 juni 1571.

Verbanning van JACQUES BOCQUET, frengiemaker, ende syne huysvrouwe.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 139.*

4 juli 1571.

Proclamatie der volgende Calvinisten:

PAULUS oft **FREDERICK PUTHUYS**, vuyt Vrieslant, een middelbaer blond man, van dicke ende lingde, vanden ouderdom van omtrent XXX jaren, met eenen cortachtigen blonten baerde, leeraer vande Calvenisten.

Zyne huysvrouwe, genaempt **ELIZABETHI**, middelbaer vrouwe, oock vuyt Vrieslant.

Eenen **GAUTHIER** ende **NELLEKEN**, zyn huysvrouwe.

ANTHONI WAERLINS oft **WERLINS**, gewoont hebbende by **GAUTHIER**.

ANDRIES VANDER VAKEN, een orlogiemakere geboren van sHertogenbossche en zyne huysvrouwe genaempt **FRANSKEN**.

Voor verder onderzoek naar ANDRIES raadpleeg bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Chambre de Comptes, nr. 18.314, f° 112.

JOACHIM, nu ter tyt bode van Empden hebbende weetdoenere ende diaken geweest ende zyne huysvrouwe genaempt **STYNKEN**.

AERT HENRICX een tymmerman geboren van Bruessel out omtrent XXX jaren en zyne huysvrouwe genaempt **NEELKEN**.

JASPAR BOON een metzere en syne huysvrouwe genaempt **NEELKEN**; alle tsamen geweest hebbende diaken vander voers. secten.

AERT GEEMS, geboren van Gheelen.

THIELMAN, eene doeckschildere.

JACQUES, ene tengieter.

JOOS EMELS, geboren van Bruessel.

JACQUES BOOT, ene boeckbindere.

ANTHONIE VAN BULLICK oft **VANDEN BULCK**, hantschoenmakere; allegadere ouderlingen geweest hebbende vander voers. secten.

MICHIEL DE CONINCK, tapiseur.

PHILIPS ende zyne hsvr. **MAEYKEN JANSSENS**.

GOOSEN oft **GOOSAERT DE VOS** ende **LYNKEN** zyn hsvr.

ROELANT, een cnopmaker.

MELCHIOR, een barbier oft chirurgyn.

ANTHONI, een sloetmakere.

PAUWELS, een cleermakere ende zyne hsvr. **GRIETKEN**.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 141.*

16 augustus 1571.

In de sake tusschen mynen Heer den Schoutteth, aenleggere ter eenre, tegens JAN CORNELISSEN, verweerdere ter andere syden, &c., dat hy, verweerdere, soe binnen deser stadt, Brussel ende Thielt in Vlaenderen, den tyt van thien jaeren leeraer soude geweest syn vande secte der Calvenisten, hebbende middeldertyt bovendyen noch kinderen gedoopt ende houwelycken gecelebreert, avontmaelen vuytgereyckt, contrairie den placcaten &c., wysen de Heeren voer recht dat de voers. JAN CORNELISSEN, alhier tegenwoordelyck gevangen, heeft verbuert syn lyff ende goet ende dat hy sal worden geexecuteert achtervolgende de placcaten van Syne Majesteyt.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 72, 73.

JAN CORNELISSONE, overmits dien dat hy diverssche jaeren het officie van leeraer onder de sectarisen vande Calvinisten bedient heeft ende deselve leeringe ghepredict ende diverssche kinderen ghedoopt opde maniere vande selve sectarisen, zoo binnen der stadt van Bruessele, Thielt alsoyck binnen deser stadt, is daeromme opten XIIIen Augusti LXXI metten viere geexecuteert geweest. Ende ghemerckt dat deselve hem secretelycken op cameran was houdende, ende dat zyne huysvrouwe, weynich voer syne apprehentie, gestorven was vande infecte siecte vander pesten, waerdeure hy syne voers. camere moeste verlaeten ende oyck selve mette voers. siecte geïnfecteert wesende.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, A.A.B. 1876, Deel 13, blz. 160, 161.

16 augustus 1571.

Inde sake geport tusschen myn Heer den Schoutteth aenleggere, ter eenre, tegens MATTHYS MOENS verweerdere, ter andere syden, van dat in des verweerders huys bevonden soude syn diverssche verboden boecken, ende dat hy soude gelogieert hebben seker minister vande Calvenisten ende toegelaten op syne camere byden voers. minister verboden vermaningen te laeten doen, hebbende oeck syn kint byde sectarissen voers. laeten doopen op henlieden maniere, &c. heeft verbeurt syn lyff ende goet, ende dat hy sal worden gexecuteert achtervolgende de placcaeten &c.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 73.

MATHYS MOONS overmits hy binnen zynen huys toegelaeten hadde zeeckere verbodene predicatien ende hy oyck gelogeert hadde eenen predicant vanden dectarisen vanden Calvinisten, ende dat oyck by hem bevonden waeren diverssche verbodene boecken, is daeromme opten veerthiensten Augusti anno eenentseventich met vonnisse &c., verbuert te hebbene syn lyff ende goet, ende ghemerckt dat dieselve MATHYS hem stelde als een catholycque persoon, is geexecuteert metten zweerde volgende den placcate &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, A.A.B. Deel 13, blz. 159, 160.

16 augustus 1571.

Inde sake geport tusschen myn Heer Schoutteth, aenleggere ter eenre, tegens JENNEKEN PEETERS, verweerdersse ter andere syden, &c. als dat sy affgeweken soude syn vanden oude Catholicken Roomschen geloove ende haer begeven totte perverse secte der Wederdoopers, hebbende haer laeten vynden tot diversche reysen inde vergaderingen van Herdoopers, contrarie den placcaten &c., dat de voers. JENNEKEN PEETERS, hier tegenwoordelyck gevangen, heeft verbeurt haer lyff ende goet &c. ende dat sy sal worden gestraft ende geexecuteert &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 73, 74.*

JANNEKEN PEETERS, jonghe dochtere, duerdien zy huer nyet te vreden houdende met hueren kintschen doope, maer heur heeft laeten herdoopen, is daeromme met vonnisse als boven ten voers. daeghe metten brande geexecuteert geweest.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, A.A.B. Deel 13, blz. 161.*

“Den 17 Augusti, heeft den nieuwen Gouverneur t’Antwerpen op de Meert doen hangen en levendich branden een jonck meysken met eenen Predicant van herdooperye; dese waren de eerste die in de nieu Vierschaere op het nieu stathuys van den Gouverneur en Heer Oddaert, met Heer Doctor Boen, als des Gouverneurs, Schepenen en Raetsliden, in presentie van den Marcgrave aldaer verwesen waren, want de oude privelegien der stat Vierscharen aengaende criminele saken nu te niet, doot en affgedaen waren, want doen mense soude justiceren, las men openbaerlyck hun tichte ende vonnisse op de Spaensche maniere”.

Antwerpsch Chronykje.

17 augustus 1571.

Inde saecke geport tusschen Schoutteth aenleggere ter eenre, tegens JORIS DRYVERS verweerdere, ten andere zyde, &c., van dat hy, verweerdere, hem vervoirdert soude hebben taccepterene ende texercerende den dienst van weetdoenschap vande secreten verboden vergaderinge vande Calvinisten ende hem soude gevonden hebben in diverssche verboden predicatien ende vergaderingen, &c., dat de voers. **JORIS DRYVERS**, gevangene, heeft verbuert syn lyff ende goet &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 75.*

JORIS DE DRYVERE, overmits hy hem vervoirdert heeft te exerceren ende bedienen het officie van weetdoenderschap onder de sectarisen vanden Calvinisten, &c. ten voers. daege metten brande geexecuteert geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, A.A.B. Deel 13, blz. 161.*

17 augustus 1571.

Inde saecke geport tusschen Schouteth aenleggere ter eenre, tegens MAGDALENA VAN BASSERODE, verweederesse ten andere syden, &c., haer soude vervoirdert hebben, duerende dopenbaere predicatien vande sectarisen alhier, deselve te volgene ende haer kint vande sectarisen, by haere wete, byden minister derselver sectarisen gedoopt is geweest sonder dat sy, verweederesse, dieshalven geniet oft begeert heeft te genieten het generaal pardon van Syne Majesteyt noch oyck tselfste kint inde Catholycke Roomssche Kercke laeten presenteeren, ende dat sy haer heeft laeten vinden in verboden vergaedinghen ende aldaer genut het avontmael opde maniere vande sectarissen; item dat sy aengehouden heeft tot haeren huysse den leeraer vande sectarisen, dewelcke aldaer diversse vermaningen gedaen ende een kint gedoopt heeft, ende dat tot haeren huysse diverssche verboden boecken gevonden syn, &c., heeft verbuert haer lyff ende goet &c. ende dat sy sal wordden gestraft ende geexecuteert &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 75, 76.*

MAGDALEENE VAN BASSEROEDE, huysvrouwe vanden voers. **MATHYS MOONS**, gemerckt dat zy haer zoude vervoirdert hebben, duerende dopenbaere predicatien vanden sectarisen, deselve volgende ende een van huere kinderen aldaer te doen doopen op huerliedere maniere, zonder deshalven geniet te hebben oft oock begheert te genieten het pardoen generael, noch oyck tselfde kint inde catholycque kercke te laeten presenteren, ende daerenboven dat zy huer heeft laten vinden in

verbodene vergaderinge ende predicatien vanden Calvinisten ende oyck aldaer genut het avontmael op huerliedere maniere vuytgereyct, ende dat zy oyck binnen hueren huysse aengehouden ende gelogeert heeft eenen leeraer vande selve sectarisen, &c., verbuert te hebbene lyff ende goet, ende gemerct dat zy heur gestelt heeft als goet catolyck, metten zweerde geexecuteert, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71. A.A.B. Deel 13, blz. 160.*

17 augustus 1571.

Inde saecke tusschen den Schouteth ende JAN VAN RYSSELE, &c., hem nyet te vreden houdende metten doop in syne kintsheyt ontfangen, hem heeft laeten herdoopen ende dat deselve hem heeft laeten vinden in diverssche verboden vergaderingen der Herdoopers, &c. dat de voers. Jan van Ryssel, gevangene, heeft verbuert syn lyff ende goet &c. ende dat hy sal wordden gestraft ende geexecuteert &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 76, 77.*

JAN VAN RYSSELE, duerdien dat hy hem nyet te vreden houdende metten doope by hem in syne kintsheyt ontfanghen, maer hem heeft laeten herdoopen, is daeromme met vonnisse als voeren ten voers. daeghe metten brande geexecuteert geweest.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71. A.A.B. Deel 13, blz. 161.*

“Noch op den selven dach (18 Augusti 1571) synder anderwerff op de Meert levendich verbrant twee Herdoopers van ‘s Gouverneurs wegghen, en een vrouwe op de selve plaets onthalst omdat sy met hen den Predicant gelogeert hadde, maer omdat sy stierf Catholyck wirt sy te Predicheeren gegraven, ende de andere buyen aen staecken gestelt”.

Antwerpsch Chronykje.

“Op den 23 deser (Augustus) syn t’Antwerpen wel hondert kettters en fugityven tot hunnen verantwoorde geroepen, of ten eeuwigen daghe te blyven gebannen vuyt Conincx lant, op lyff en goet”.

Antwerpsch Cronykje.

30 augustus 1571.

JACOMO BASANA, Venetiaan, verkoopt aan BERNARDIN SUCCA een huis op de Meir, belast ten bate van JAN DESSCHAERT.

Bron: *Schepenbrief Rijksarchief Antwerpen.*

12 september 1571.

MEDAERT WOUTERS (backer) ende LYNKEN, zyn huysvrouwe, duerdien dat zy toegelaeten ende geconsenteert hebben binnen den huysse daer sy woonachtich zyn geweest seker predicatie ende conventicule vanden voers. sectarisen vanden Calvinisten ende aldaer zeker nachtmael op hunlieder maniere vuytgereyct is geweest, syn daeromme tot twee diverse reysen voertsgeroepen ende geproclameert geweest, ten eynde dat zy hun daerof comen verantwoerden ende dies nyettegenstaende nyet en zyn gecompereert, zyn gebannen hun leeftdage lanck vuyt alle rycken, provincien ende landen van Zyne Majesteyt, op huerlieder lyff, ende huer achtergelaten goeden geconfisqueert tot Zyne Majesteyt behoeve, &c.

Bron: *Rekeningen van de Markgraaf, jaren 1569-71. A.A.B. Deel 13, blz. 78, 82, 164. en Gebodboeck, vol. C, fol. 152v°.*

19 oktober 1571.

Inde saecke tusschen den Schouteht tegens MICHELKEN HULS &c., als dat sy, haer nyet te vreden houdende metten doop in haere kintsheyt ontfangen, haer heeft laeten herdoopen, &c., heeft verbuert haer lyff ende goet tot behoeff Ons Genadichs Heeren Conincx ende dat sy sal worden gestraft en geexecuteert &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 79, 80.*

MECHELKEN VAN HULS, overmits dien zy haer nyet te vreden houdende met hueren kintschen doope, maer heur heeft laeten herdoopen, is daeromme opten XIXen Octobris eenentseventich mette viere geexecuteert, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71. A.A.B. Deel 13, blz. 162.*

“Den 12 Octobris (sic) wirt alhier een vrouwe van herdooperij verbrant”.

Antwerpsch Chronykje.

23 oktober 1571.

JAN CLAYsone, koopman van scheerwol, van Eeklo, was daar in 1568 bij verstek verbannen verklaard. Hij bleef evenwel te Antwerpen wonen, waar hij op deze dag als calvinist gehangen werd.

Bron: *De dageraad van de Reformatie in Vlaanderen, Deel II, p. 369, J. Decavele.*

9 november 1571.

Inde zaecke den Schoutet teghens GUILAMME ROELS &c., dat hy hem nyet te vreden houdende metten doope in zyne kintsche dagen ontfanghen, hem heeft laeten anderwerff doopen op zyn geloove ende opinie, &c, dat de verweerdere heeft verbeurt syn lyff ende goet ende dat hy sal werden gestraeft ende geexecuteert &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 82.*

GUILLAMME ROELS, jonckgeselle, duerdien hy hem nyet te vreden houdende met zynen kintschen doope, maer hem heeft laeten herdoopen, is daeromme opten XIIIen Novembris LXXI metten brande gheexecuteert geweest.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, A.A.B. Deel 13, blz. 162.*

Enige bijzondere rekeningen:

... &c. van dat hy het doot lichaem van eenen HANS RAY opt Galgevelt begraven heeft, als gestorven geweest zynde sonder hem voer zyne doot te hebben willen laeten administreren de Heylige Sacramenten &c.

... &c. eene vrouwepersoonne ghenaeemt DIGNE VAN sonder de Heylige Sacramenten &c.

... &c. den persoon van DIERICK BOUSYN, sonder syn Heylige Sacramenten voer zyn doot ontfangen te willen hebbene, &c.

Voor verder studie naar THIERY BOUSYN zie bron:

Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer, nr. 18.312, f° 25v°.

Zijn vrouw was LISKEN FRANCHOISdr., zie voor haar:

Conseil des Troubles 20, Archives Générales du Royaume, Brussel, Rekenkamer nr. 112, f° 41.

... &c het doot lichaem van ADRIENE GEEMAERT, huysvrouwe van JEHAN LE GRAN ... &c. gestorven zynde opten Steen sonder huer te willen laten administreren de H.Sacr. voer heur doot, &c.

... &c. van eenen HANS VANDER THOREN, die sonder hem te willen laeten administreren de H.Sacr. &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1569-71, A.A.B. Deel 13, blz. 167, 168, 169.*

... &c. betaelt voor dry paer lynen bocxems die hy heeft verbesicht aen MARTEN JACOBS, LYSKEN PAUETS ende JANNEKEN VAN DIERICX, alle drye gejusticeert &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. 1876, Deel 13, blz. 188.*

Antwerpse emigratie naar Engeland.

Huwelijken van personen afkomstig van Antwerpen te Londen in de periode ca. 1571-1617:

BARBARA ABELS, van Antwerpen, weduwe van RENIER CRAIJE, tr. 10-09-1594 met ABRAHAM VAN ACKER, van Aken.

LIJNTKEN JANSENS, van Antwerpen, weduwe van CHRISTIAEN CRABBE, tr. 28-01-1578 met HENDRICK AELMANS, van Maaseijk.

TANNEKIN MUS, van Antwerpen, weduwe van JOOS VAN DEN EIJNDE, tr. 18-07-1598 met SIJBRECHT AERNOUDTS, van Solingen.

ARNOUT AERTSEN, van Antwerpen, tr. 04-01-1615 met JANNEKEN CLAMP, weduwe van JERONIJMUS VAN DER ELST.

CATHARINA MIJLEMAN, van Antwerpen, tr. 07-1615 met MATTHIJS AERTS^{z.}, van Gorcum.

JAN ALEWIJNS, van Antwerpen, tr. 05-02-1600 met OTTILIA VAN METEREN, van Londen.

SAMUEL ALEWIJN, van Antwerpen, tr. 05-07-1614 met ESTER GARNOOT, van Maidstone.

JANNEKEN VISSCHERS, van Antwerpen, tr. 20-04-1579 met TOBIAS BARDT, van Oudenaarde.

JORIS BARNIS, van Antwerpen, tr. 29-09-1601 met CATHELIJNE MARQUINUS, van Londen.

MATTHIJS BAUDAAN, van Antwerpen, tr. 01-01-1584 met MARGRIETE KOETEN, van Menen.

TANNEKEN JAMES, weduwe van ANTHONIJ LODEWIJCX, van Antwerpen, tr. 17-04-1610 met LIEVEN BAUDART, van Deinze.

HANS DE BEHOUT, van Antwerpen, tr. 02-12-1589 met SARA GODTSCHALCX.

JANNEKEN VAN GISTELE, van Antwerpen, weduwe van SAMUEL DRIES, tr. 18-06-1611 met GUILJAM BEIJAERT, van Ieperen.

TANNEKEN GIJTEL, van Antwerpen, tr. 14-09-1602 met PIETER VAN DEN BERGE, van Mechelen.

KLAARKEN KRAMERS, van Antwerpen, tr. 16-10-1578 met PIETER BERNTZEN, van Elburg, in Gelderland.

TANNEKEN JORDAENS, van Antwerpen, tr. 29-06-1591 met HANS VAN BEUGEN, van Kleef.

SUSANNA CLIJPERS, van Antwerpen, tr. 17-10-1591 met JAN BEUSSINK, van Munster.

MARGRIETE HEURLINX, van Antwerpen, tr. 26-10-1591 met HANS DE BICK, van Londen.

CATHELIJNE MOLIJS, van Antwerpen, tr. 18-01-1597 met JOHN BICK, van Yorkshire.

JACUS DE BIE, van Antwerpen, tr. 09-06-1595 met MAEIJKEN BEUN, van Londen.

JANS DE BIE, van Antwerpen, tr. 22-06-1600 met HEIJLTGEN CLANT, van

Enschede.

MARGRIETE HEIJNDRICKX, van Antwerpen, tr. 01-02-1572 met PIETER BILLEN, van Gravenbeegh(?).

JANNEKEN LAURENS, van Antwerpen, tr. 05-08-1572 met NICOLAES BILLEIJN, van Breda.

LODEWIJCK BLOMMAERT, van Antwerpen, tr. 20-06-1587 met JANNEKEN VAN HOVE, van Maaseik, weduwe van MATHEUS LULS.

CORNELIS DE BOESIJN, van Antwerpen, tr. 26-05-1584 met MARTIJNTGE ROGIERS, van Brugge.

GOELTGHEN VAN RIEMER, van Antwerpen, tr. 13-11-1571 met GILIAEM BOGAERDT, van Gent.

LUCIA CORNELISSEN, van Antwerpen, tr. 28-10-1574 met ALEXANDER BOGARDT, van Gent.

PAULINE DU BOIJS, van Antwerpen, weduwe van Mr. JAN RICKPOTTES, tr. 09-01-1582 met RAPHAEL VAN DEN PUTTE.

CATHARINA DE BESTE, van Antwerpen, tr. 05-02-1605 met DAVID BONNEEL, van Norwich.

NEELKEN VAN OSSE, van Antwerpen, tr. met NOEL BONNESEN, van Brugge.

SUSANNA ZAGHERS, van Antwerpen, weduwe van WALRAMUS CORNE, tr. met THOMAS BOOMBENDER, van Rijsbergen (N. Br.)

MAIJEKEN s'VISSCHERS, van Antwerpen, weduwe van CHRISTOFFEL DE PEIJSTER, tr. 10-06-1583 met SEBASTIAAN BORMAN, van Horne.

MAIJCKEN PARET, van Antwerpen, tr. 11-02-1584 met JOIS VAN DEN BOSSCHE, van Nieuwenhoven.

ELISABETH COELS, van Antwerpen, tr. 13-06-1598 met JOOS VAN DEN BOSSCHE, van Deinse.

MAELKEN OONS, van Antwerpen, tr. 04-10-1590 met LIEVEN BOUDAERT, van Deinse.

LAURENS DE BOULOUGNE, van Antwerpen, tr. 18-02-1588 met TANNEKEN VAN HILEGARDE, van Brussel, weduwe van JERONYMUS HERMANS.

DOMINICUS BOWENS, van Antwerpen, tr. 19-04-1597 met SUSANNA DE METUE, van Londen.

WILLEM BRAEM, van Antwerpen, tr. 18-01-1592 met BEBORA WAELWIJNS, van Sandwich, weduwe van FRANSOIS BEKE.

JOSSINKEN VAN DER SPICK, van Antwerpen, tr. 01-07-1595 met CHARLES BRAEMS, van Sandwich.

JAQUES VAN BRAKEN, van Antwerpen, tr. 25-02-1617 met SUSANNA DE MILAN, van Londen.

LIJNKEN VAN TAEKEN, van Antwerpen, tr. 26-12-1593 met GHERAERT BRANS, van Eeppel(?).

BENEDICTUS VAN DEN BRANT, van Antwerpen, tr. 10-05-1590 met BARBELKEN CUENINX, van Kortrijk.

ELISABETH DE VRIENT, van Antwerpen, weduwe van FRANCHOIS NAUWE, tr. 19-04-1597 met JAN VAN BREEN, van Roosendaal.

ADRIAEN BROUWERS, van Antwerpen, tr. 05-04-1591 met MAEIJKEN ANXEN, van Naarden.

NICOLAAS VAN BEUSECOM de Jonge, van Antwerpen, tr. 01-05-1594 met CATHELIJNE ROEVERS, van Brugge.

JANS VAN DER BULCKE, van Antwerpen, tr. 25-01-1592 met ESTER VAN LUFFELE, van Londen.

JACQUES DE BUSIJN, van Antwerpen, tr. 01-05-1582 met CATHERINE VAN METSHAGEN, van Antwerpen.

SARA VAN DER HEIJDEN, van Antwerpen, weduwe van HANS VAN HAUTLOOCK, tr. 27-12-1596 met PIETER DE BUSSCHER, van Menen.

ADAM CALLERNER, van Antwerpen, tr. 10-04-1604 met ELISABETH VAN BERGHE, weduwe van HANS COENRAET.

SARA VERWILT, van Antwerpen, tr. 22-10-1592 met PIETER DE CALUWE, van Gent.

ARTUS VAN CAMPEN, van Antwerpen, tr. 25-09-1582 met JACOMIJNE VAN PEENE, van Roeselare, weduwe van RENIER BACKEREEL.

CATHARINA JACOBSz., van Antwerpen, tr. 03-05-1608 met GEERAERT VAN DER CAPPELLE, van Brugge.

MELCHIOR CAUTEREEL, van Antwerpen, tr. 08-11-1580 met CATHRIJNE GEERARDT, van Brugge.

GIELIS INT CHOOR, van Antwerpen, tr. 20-08-1590 met LIJNKEN STEFFELS, van Middelburg.

JAKES DE LA CHOUTIERE, van Antwerpen, tr. 06-07-1572 met LIJNTGEN LAURENS, van Antwerpen.

MAIJKEN ANTONISSEN; van Antwerpen, tr. 15-03-1575 met LAURENS CHRISTIAENS, van Utrecht.

MARCUS CLAISSEN, van Antwerpen, tr. 14-02-1574 met TANNEKEN FRANSES, van Antwerpen.

MAEIJKEN VAN TONGEREN, van Antwerpen, weduwe van EVART REIJERS, tr. 26-05-1594 met PIETER CLEIJMANS, van Turnhout.

MAEIJKEN VAN STANDONCK, van Antwerpen, tr. 19-10-1602 met PIETER CLEIJMANS, van Turnhout.

MAEIJKEN DECKERS, van Antwerpen, weduwe van NICLAES DE GAEN, tr. 28-02-1598 met SIMON DE CLERCK, van Sint-Truien.

CLARA VAN DER BEKE, van Antwerpen, tr. 18-06-1594 met PIETER CLINCKAERT, van Londen.

ABRAHAM CLINCKANT, van Antwerpen, tr. 26-01-1604 met MAEIJKEN DISCANS, weduwe van RICHARD PARK.

CLARA WALBROCK, van Antwerpen, weduwe van PIETER WILLEMSz., tr. 27-12-1608 met JAN CLINCKART, van Edingen.

MARTIJNKEN GIELIS, van Antwerpen, weduwe van MATHIJS COKERS, tr. 11-06-1597 met DIERICK CLOPPERIJ, van Essen.

GHOOLKEN STIERS, van Antwerpen, weduwe van HENDRICK JANSSEN, tr. 27-12-1593 met DIERICK VAN CLOPPERIJ, van Essen.

MAIJKEN VAN GUIDDELDONCK, van Antwerpen, tr. 03-11-1573 met JAN CNUUDE, van Oudenaarde.

ARENT CODRON, van Antwerpen, tr. 09-02-1589 met JOSIJNKEN DE BECK, van Gent.

ELISABETH VAN DEN BERGEN, van Antwerpen, tr. 23-01-1603 met HANS COENRAET, van Aalst.

MAEIJKEN VAN SCHOUHUIJSEN, van Antwerpen, tr. 06-05-1589 met GULIAN DE CONINCK, van Brussel.

MARTIJNKEN SCHOESETTES, van Antwerpen, tr. 07-1621 met PASSCHIER DE CONINCK, van Eeklo.

MAEIJKEN HUIJGHENS, van Antwerpen, weduwe van THOMAS LEEWES, tr. 04-05-1595 met JACUS VAN DER CONSIE, van Esingen.

JACUS COOL, van Antwerpen, tr. 14-07-1594 met MARIA THEEUS, van Londen.
 ANDRIES COPPENS, van Antwerpen, tr. 25-10-1575 met TANNEKEN
 BERRINGS, van Antwerpen, weduwe van HENDRICK MARTENS.
 PAUWELS CORNELISSEN, van Antwerpen, tr. 11-04-1591 met MAEIJKEN VAN
 DE WALLE, van Ieperen.
 MARGRIET VAN DER PUTTE, van Antwerpen, tr. 03-12-1588 met HENRICK
 COS, van Brunswijk.
 JEREMIAS COTRON, van Antwerpen, tr. 16-06-1592 met JUDITH HAENTKEN.
 ABRAHAM COUDRON, van Antwerpen, tr. 24-09-1594 met NAENKEN DE
 CALUWE, van Antwerpen, weduwe van WILLEM PRIJS.
 ABRAHAM COUDRON, van Antwerpen, tr. 04-07-1609 met MARGARETA
 WILLEM, weduwe van DENIJS BATHOLOMEUS.
 JACOBMIJNE RIJCKAERTS, van Antwerpen, tr. 15-06-1626 met JEREMIAS
 COUDRON, van Londen.
 CAYHELIJNE ARDTSSSEN, van Antwerpen, weduwe van JAKES SEERIS, tr. 17-
 03-1577 met FRANCHOIS COUSIJN, van Ieperen.
 LIJNCKEN JEEMS, van Antwerpen, tr. 26-10-1574 met CHRISTIAEN CRABBE,
 van Brugge.
 DANIEL DE CROOCK, van Antwerpen, tr. 24-11-1607 met LEONORA VAN DEN
 COORNHUIJSE, van Mesen.
 PIETER VAN DALE, van Antwerpen, tr. 28-10-1595 met ELISABETH MOIJNS,
 van Antwerpen.
 SUSANNA DU PON, van Antwerpen, tr. 19-07-1584 met VIJT DAMEN, uit dem
 Horssembroecke(?) in dem lande van Gulik.
 SARA DE HOEVE, van Antwerpen, tr. 13-09-1586 met FRANCHOIS DAMMAN,
 van Ieperen.
 JANNEKEN MATTHIJS, van Antwerpen, tr. 02-04-1605 met PIETER DAVIDS, van
 Gent.
 LIJNTKEN BATEMAN, van Antwerpen, tr. 24-09-1588 met RENIERS DELINCK,
 van Rouce(?).
 NICOLAS DE DEUXVILLES, van Antwerpen, tr. 08-09-1588 met CATELIJNE
 THEEUS, van Antwerpen.
 ANTHONI DE DEUXVILLES, van Antwerpen, tr. 08-12-1590 met MARGARITE
 WILLEMS, van 's-Hertogenbopsch, weduwe van WILLEM FLUD.
 MAEIJKEN VAN RIJNE, van Antwerpen, tr. 31-01-1575 met JOORIS VAN
 DOBBELARE, van Gent.
 ABRAHAM VAN DOLDEN, van Antwerpen, tr. 13-05-1572 met ELIZABETH VAN
 DEN KORPUT, van Breda.
 ABRAHAM VAN DOLDEN, van Antwerpen, tr. 03-05-1603 met ELISABETH VAN
 BEMBDEN, van Brussel, weduwe van CORNELIS LEMMENS.
 FERDINANDUS DOTIGNY, van Antwerpen, tr. 03-01-1574 met MAEIJKEN VAN
 WALLE, van Ieperen.
 SUSANNA VASSEUR, van Antwerpen, tr. 06-06-1598 met REIJNIER DRAEL, van
 Brugge.
 TANNEKEN COSTERS, van Antwerpen, tr. 13-04-1596 met CORNELIS DREGGE
 de Jonge, van Londen.
 JANNEKEN MOLIJS, van Antwerpen, tr. 30-10-1604 met MARTEN VAN
 DROESHOUT, van Brussel.
 PIETER DE DROSSAERT, van Antwerpen, tr. 25-01-1575 met LIJNEKEN VAN
 RENS, van Kortrijk.

JAQUES DUIJS, van Antwerpen, tr. 09-05-1602 met SARA VERHAGHEN, van Maidstone.

Bron: *Vlaamse Stam*, 1968, p. 203-208, 242-246.

- 1572 -

4 februari 1572.

Mensen die ongebiecht en onberecht begraven werden opnieuw opgegraven en met kist aan de galg gehangen. Grote aanstoker van dit gebruik was **FRANCISCUS DONCKER**, Kanonik van O.L. Vrouwekerk en zegelaar des Bisschops. Toen hij zelf op deze dag stierf, “ongebiecht en onbereg”, was er groot rumoer in de stad “en de gemeente zeide, dat die Kanonik nu ingelyks moest worden behandeld gelyk hy met anderen gedaen had, die in dezelfde omstandigheden waren verscheiden”.

Bron: *Geschiedenis van Antwerpen, Deel 4, blz. 447, Mertens en Torfs.*

21 maart 1572.

Tusschen den Schouteth ten eenre, ende JAN DE MOY, de jonge, ter andere syden. Overmits ten huysse des verweeders, naedemael hy het generael pardon geniet heeft, bevonden syn diversse verboden ende heretycke boecken ende seker schandaleuse lieken oft referyn, alle welcke boecken de verweedere bekent heeft hem toe te behoiren &c., dat de verweedere sal geexecuteert wordden ende syn goet geconfisqueert ende voers. boecken ende referyn wordden verbrant.

(Het betrof de volgende boeken: “Duytsch Testament gedruet tot Empden ende noch de Duytsche Psalm van David, overgeset duer Clément Marrot ende Théodore de Beza.).

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 89.*

JAN DE MOY, de jonge, hem vervordert hadde, nademael hy tpardon generael hadde genyedt, binnen zynen huysse te houden diverssche hereticque boecken ende zeker schandaleux liedeken oft refereyn dewelcke binnen zynen huysse zyn bevonden geweest ende hy bekent hadde hem toe te behoorene, is daeromme volgende den vonnisse jegens hem metten brande geexecuteert geweest &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 170.*

“Op den 22 dach Meert, soo wirt voor het statshuys levendich verbrant, met een vyse syn mont toegevyst synde, Jan de Moe, timmerman, om syn ketterye”.

Antwerpisch Chronykje.

1 juni 1572.

Alsoe **JASPAR LAMMENS**, metsere, gewoont hebbene “int Leestken” inde Jesusstraete, nu onlancx hem vervoirdert heeft vuyt te gheven ende te verspreyen sekere quaede ontstichtinghe ende schandaleuse roepen, tenderende ten eynde om de goede borgers ende inwoonders deser stadt daerduere verbaest te maken ende te doen verslaene, soe eest dat men van sHeeren ende vander stadt wegen voortsroept den voers. **JASPAR LEMMENS**, ten eynde hy van tghene voers. is hem come verantwoordten &c.

Anderwerven voertsgeroepen den XVIsten Junii 1572.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 165v°. A.A.B. Deel 13, blz. 92.*

JASPAR LEMMENS &c., opten XXVIIen Juny anno XVcLXXII, gebannen geweest vuyter stadt ende vryheyt ende Marcgrefschape van dyen den tyt van dry jaren, opte pene van arbitralyck gecorrigeert te wordene.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 183.*

27 juni 1572.

Proclamatie in het Gebodboeck, vol. C, fol. 168. betreft een aantal verdachte personen, zoals hierna volgt uit de rekeningen van de Markgraaf:

Van dat by volcomen informatie was gebleken ende bevonden dat diverssche persoonen vande secte der Calvinisten binnen der stadt van Antwerpen heymelycke ende ombehoirlycke vergaderingen ende conventiculen waren houdende synde:

Meester NOEL, geboren van St.-Omer, minister oft leeraer vanden Calvinisten.

JEHAN PLUME, van Berghen in Henegouwe.

NICOLAS PLUME, zyn broeder.

CLARA ? VAN ENGHEN.

LION LE MAILEI, van Doornick.

FRANCHOIS AUXIE, van St.-Omer.

Allen bij verstek levenslang verbannen.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 183, 184.*

15 oktober 1572.

Opstandeling te den Briel:

LIEVEN GHELEYNS, de Cooman, sal worden gerelaxeert onder eedt van hem vuyt deser stadt nyet tabsenteren den tyt van dry maenden, opte pene van verwonnen ende geconvinceert te syne vande delicten die hem worden opgeleeght.

Bron: *Correctieboeck 1569-1614, fol. 23v°.*

20 november 1572.

Gearresteerde twee groote gepakte manden, en andere effecten toebehoorende PEETER GOYVAERTS, schippere, woonde tot Delft, welke stede by de rebellen van Syne Majesteyt word geoccupeerd, met welke rebellen den voors. PEETER GOYVAERTS schynt te handele; degene welke actie oft pretentie tot dese goederen hebben, worden ingeroepen, op pene van confiscatie derselve.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 180v°.*

PERIODE 1567- 1573.

Lijst der veroordeelden tijdens de Godsdienst-troebelen met relatie tot Antwerpen.

Bron voor alle onderstaanden: *Archives Générales du Royaume, Brussel.*

C.C. = Chambre de Comptes; Rekenkamer.

LAURENS ALLEYNS, onderwijzer.

Conseil des Troubles 19, C.C, nr. 18.312, f° 19.

PIERRE DE RUELLE en zijn vrouw.

C.C, nr. 18.313, f° 68.

AGNEESE BACLER, MARCQdr., vrouw van JACQUES GILLEN.

C.C, nr. 18.312, f° 11v°.

ANNE BACLER en haar man ANTHOINE WARIN.

C.C, nr. 18.312, f° 7v°.

ANTHOINE BACKER en zijn vrouw.

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 12.

HENRICA BAERS, weduwe van ESTIENNE VAN ZUYLEN.

C.C, nr. 18.313, f° 110.

JEHAN BAILLET.

Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 18.312, f° 34v°.

NICOLAS BARON alias DE DOOT, geëxecuteerd.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

DIGNE BAUW, weduwe van PIERRE SNOECK.

C.C, nr. 18.312, f° 25v°.

AERT BAUWENS, wever.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

JAN BEAUGRAND.

C.C, nr. 112, f° 34v°.

MICHEL BERNAERTS.

C.C, nr. 18.312, f° 25.

JAN BEYERE en zijn vrouw DIGNA SNELLE.

C.C, nr. 18.312, f° 12.

HENRY BEYS, geëxecuteerd.

C.C, nr. 129, li. 43.

JAN BLANCART en zijn vrouw.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

ADRIEN BOLLAERT, bakker.

C.C, nr. 18.312, f° 12.

ANTHOINE BOLLAERT.

C.C, nr. 112, f° 2.

Zijn vrouw DIGNE PIGGEN.

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 10.

JAN BROES.

C.C, nr. 112, f° 34v°.

JEHENNE BRUTAIN.

C.C, nr. 112, f° 34v°.

LIEVEN CALEWAERT.

C.C, nr. 129, li. 43.

GERMAIN LE SRUET en zijn vrouw ALYX CAMPYN.

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 10v°.

JAN CARPENTIER, geëxecuteerd.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

JAN CARRE en zijn vrouw JOHANNA CAT.

C.C, nr. 18.312, f° 9.

CATHELINE, vrouw van CHARLES EMMERICK.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

JACQUUMYN CHAUDRON, onderwijzeres.

C.C, nr. 18.312, f° 20v°.

JAN CLAUWET.

C.C, nr. 18.313, f° 115v°.

JAN COLE.

C.C, nr. 18.312, f° 7.

JAN COLEMAECKER.

Conseil des Troubles nr. 3, f° 340.

ALIX COMPIN.

C.C, nr. 112, f° 2.

WILLEM CONNESTABLE, geëxecuteerd.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

ANNA CONRARD.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

MARIE CUYPERS.

Conseil des Troubles nr. 164, f° 174-180v°.

HANS CYFERS, harnasmaker.

C.C, nr. 18.312, f° 8.

JEROSME DACA.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

PIERE DABLYN.

C.C, cart. nr. 130, li. 55.

MATHIEU D'ANVERS.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

KAREL DE BECKERE.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

GHELEIN DE BESTE alias DE VERWERYE, verver.

C.C, cart. nr. 130, li. 55.

GILLIS DE BRUYNE.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

JOSSE DECK, wever.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

ANNA DE CORDES.

C.C, nr. 18.312, f° 41v°-42.

ADAM DE DROOCHSCHEERDERE.

C.C, nr. 112, f° 3.

GERMAIN DE DRUE.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

MARGRIETE DE FONTEYNE of FONTAINE, echtgenote van NICOLAS DE SELLYN.

C.C, nr. 18.312, f° 8.

JEHAN DE FOUR.

C.C, nr. 18.313, f° 120-121.

GILLIS DE GREVE.

C.C, nr. 18.312, f° 4v°.

Weduwe van JAN DE LAET.

C.C, nr. 18.312, f° 37v°-38.

GERARD DE LEEUW, bakker.

C.C, nr. 18.312, f° 14v°.

GEERAERT DE LOBBEL en zijn vrouw ANTHOINETTE FOURMENTREAU.

C.C, nr. 18.312, f° 9v°.

CATHERINA DE LOO, echtgenote van QUINTEN LA BERRY.

C.C, nr. 18.312, f° 10v°.

SYMON DE MARETZ, koopman, en zijn vrouw MARIE GAMYN.

C.C, nr. 18.312, f° 8v°.

SEBASTIEN DE MESMAECKERE.

Condeil des Troubles nr. 19.

JOOS DE METSSELE.

Conseil des Troubles nr. 41, f° 34-39v°.

MARIE DE MILDE, echtgenote van ARNOULT BERNARD.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

JACQUELINE DE MORTIER, echtgenote van JAN MEERMAN.

C.C, nr. 18.312, f° 9v°.

ROBERT DE NOEUFVILLE.

C.C, nr. 18.312, f° 9-9v°.

ARNOULT DE NOSTRE DAME AU BOIS.

C.C, nr. 112, f° 3.

MARCUS DE PALMA.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

BAUWEN DE RIETMAECKERE.

Conseil des Troubles nr. 41, f° 34-39v°.

ADRIAN DE SCHILDERE, schilder.

C.C, nr. 112, f° 3.

ROBERT DE SCHRYVERE.

C.C, 112, f° 56.

PIERRE DES MAISTRES.

C.C, nr. 18.313, f° 119v°-120.

JAN DE SOMME, secretaris.

C.C, nr. 18.312, f° 21v°.

JACOB DE SON, wever, en zijn vrouw.

C.C, nr. 112, f° 34v°.

CLARA DE SUSATO, echtgenote van AERT VAN ROSEMBERGE.

C.C, nr. 112, f° 10v°.

HERMAN DE TIMMERMAN, predikant, geëxecuteerd.

Conseil des Troubles nr. 41, f° 34-39v°.

PIERRE DE VOS, geëxecuteerd.

C.C, nr. 112, f° 51.

JEHENNE DRAGON, echtgenote van ALAERD SIX.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

NICOLAS DU MORTIER.

C.C, nr. 112, f° 47.

ELIZABETH, echtgenote van JAN ROLANDS.

C.C, nr. 112, f° 18.

CHARLES EMMERICX.

C.C, nr. 18.312, f° 6.

PIERRE EVERAERTS alias DE ZEEUW, koopman.

C.C, nr. 18.313, f° 111.

JOOS FAES, vettewarier.

C.C, nr. 18.312, f° 15v°.

HANS FEL.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

JAN FIEFVE.

C.C, nr. 112, f° 34v°.

JAN FORTRESE.

Conseil des Troubles nr. 6, f° 3.

HUBERT FOURMANOIR.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

MATHIEU FREHAU.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

ANNA FRISOIR, echtgenote van PIERRE CARBON.

C.C, nr. 112, f° 5.

MARIE GHYSELMANS.

C.C, nr. 112, f° 44.

JACQUES GILLON.

C.C, nr. 18.312, f° 11v°.

De echtgenote van CHARLES GODDIN, PAULS^z.

C.C, nr. 18.213?=waarsch. 18.312, f° 2v°.

STYNCKEN GOOSSENS, de vrouw van GILLES LA CROIX.

C.C, nr. 18.312, f° 5v°.

WILLEM, GUILLAME, de dienaar van JOOS DU BOIS.

C.C, cart. nr. 129, li. 49.

WILLEM, GUILLAME, de dienaar van CLAUDE LE POINCTERE.

C.C, nr. 112, f° 23v°.

FRANQOIS HACQUAERT.

Conseil des Troubles nr. 18.

HAESKEN, onderwijzeres.

C.C, nr. 18.312, f° 15v°.

MARGUERITE HAGHENS, echtgenote van ANTHOINE BACLEER.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

PETER HAZARD.

Conseil des Troubles nr. 19.

DICTUS HENRICK MARSELS.

C.C, nr. 112, f° 15.

AERT VAN DER BEKEN.

Conseil des Troubles 21, C.C, cart. nr. 130, li. 55.

Zijn vrouw ANNA HENRICK.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

GAULTHER HENRICX, geëxecuteerd.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

PIERRE HENRICX, geëxecuteerd.

C.C, nr. 112, f° 51.

DIERICK HENRICXzone, ketelmaker.

C.C, nr. 112, f° 15.

FRANCHOIS HOCQUET.

Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 112, f° 20.

KATELYNE HOYMANS.

C.C, nr. 18.979, f° 43-43v°.

MARIE HUYSENS, vrouw van FRANCHOIS VAN LARE.

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 5.

JEHAN JOSEPH en zijn vrouw.

Conseil des Troubles 19, C.C, cart. nr. 129, li. 43.

NICOLAES KESY.

Conseil des Troubles nr. 6, f° 3.

ALLARD LAIGNAL.

Conseil des Troubles nr. 18.

QUINTIN LE BERRY.

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 112, f° 54v°.

CORNELIS DE BRUYN en zijn vrouw ANNA MERCHY.

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 10v°.

JAN LE CANDELE en zijn vrouw HENDRICXKEN VAN HAUTTE.

Conseil des Troubles 18, C.C, cart. nr. 130, li. 55.

CATAREENE LEEUWAERTS.

Conseil des Troubles 19, C.C, nr. 112, f° 11.

JACQUES LE FEBRE.

Conseil des Troubles 19, C.C, cart. nr. 129, li. 43.

ANTHOINE LE JARDENIER.

Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 112, f° 3.

ADAM LE MAIRE.

C.C, nr. 18.312, f° 13v°.

JAN LE THIEULLEUR, geëxecuteerd.

C.C, nr. 18.313, f° 113-114v°.

HENDRICK LIEVENS.

Conseil des Troubles 19, C.C, nr. 112, f° 28.

MARTIN LOMPEZ.

Conseil des Troubles 21, C.C, cart. nr. 129, li. 43.

ALART LUGUEL.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

ADRIAEN MANACKERE.

Conseil des Troubles 21, C.C, cart. nr. 129, li. 43.

Zijn vrouw CATARINE MARSELAER.

C.C, nr. 112, f° 11.

MATHYS MANDEMAEKERS.

Conseil des Troubles 19, C.C, nr. 112, f° 44.

JAN MATHEUSzone, goudsmid.

Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 18.312, f° 34.

JACQUES MATIN.

Conseil des Troubles 19, C.C, nr. 112, f° 34v°.

JAN MEERMAN.

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 9v°.

Zijn vrouw JACQUELYNE MORTIER.

Conseil des Troubles 21, C.C, cart. nr. 129, li. 43.

CORNELIS MICHIELSzone.

C.C, cart. nr. 130, li. 55.

MICHIEL fille MULIER, vrouw van ELOY RUDAM.

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 112, f° 18.

De vrouw van ANTHONE NIERMAN.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

CORNELIS OOMS.

C.C, nr. 18.312, f° 34v°.

JEHAN OUDE alias HOUDE.

Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 112, f° 34v°.

JAN PERGAMONT, geëxecuteerd.

C.C, nr. 18.312, f° 17v°.

JAN WARGIN en zijn vrouw (de dochter van PETIT MARCHAND alias DE FLAMENG).

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 10.

ADRIENNE PHILIPS.

Conseil des Troubles 19, C.C, cart. nr. 129, li. 43.

MARTIN PRAMBERCH.*C.C, nr. 112, f° 44.***Dezelfde?: MARTIN PRIEMBERCH.***Conseil des Troubles 19.***JACQUES RAVELS, geëxecuteerd.***C.C, cart. nr. 129, li. 43.***MATHIEU SOHIER en zijn vrouw CATHARINE RESTEAU.***Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 10.***CORNELIS RETHINS, advocaat.***Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 10.***JEAN ROBIN.***Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 112, f° 34v°.***JEHAN RUBBENS.***Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 19.144, f° 18v°.***HANS RUTTENS.***Conseil des Troubles 19, C.C, nr. 112, f° 28.***HENRY RUYMONDE, wever.***C.C, nr. 18.312, f° 8.***SERVAES SANDERS.***C.C, nr. 18.312, f° 37v°.***ALLART SAX.***C.C, cart. nr. 129, li. 43.***ANNA SBECKERS, vrouw van ANTHOINE WARIN.***C.C, cart. nr. 129, li. 43.***WYNANT SCENCK, geëxecuteerd.***C.C, cart. nr. 129, li. 43.***GIGNE SELLE.***C.C, cart. nr. 129, li. 43.***WILLEM SILVIUS.***C.C, nr. 18.312, f° 14v°.***ALAERDT SIX en zijn vrouw JEHENNE DARGON.***Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 8v°.***MARIE SMIDTS.***Conseil des Troubles 19, C.C, cart. nr. 129, li. 43.***VICTOR SMOOREN, chirurgijn.***Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.313, f° 63-63v°.***CORNELIS SPIERINCK.***Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 5.***JOHANNA SPLYTERS, weduwe van SYMON LHERMITE.***Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 18.312, f° 34v°.***JACQUES THIELENS alias SAINT-TRON, geëxecuteerd.***C.C, cart. nr. 129, li. 43.***CATHARINA THYSMANS, vrouw van WOUTER FRUYTERS.***C.C, nr. 18.313, f° 48v°.***ANTHONIS TIMMERMAN, schrijnwerker.***Conseil des Troubles nr. 164, f° 442-444.***ROMBOUT VAN DEN EYNDE en zijn vrouw METKEN TOELINCX.***Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.313, f° 66v°.***WILLEM TONART LE JEUSNE of LE VIEL.***C.C, nr. 18.312, f° 24v°.*

PEETER TRIONES.*Conseil des Troubles 19.***ANNA TSHERTOGEN.***Conseil des Troubles 21, C.C, cart. nr. 129, li. 43.***HENRY VAN AERSEM.***Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 112, f° 28.***LYNTKEN VAN AKEN, vrouw van WILLEM.***Conseil des Troubles nr. 41, f° 34-39v°.***DANIEL VAN AMEYDEN.***C.C, nr. 18.312, f° 21v°.***PIERRE VAN BENEDEN, geëxecuteerd.***C.C, nr. 112, f° 51.***ADRIEN VAN BREM.***Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 112, f° 3.***CHRISTIEN VAN CORTEMBERGHE.***C.C, nr. 18.312, f° 11-11v°.***CORNELIS VAN DAMEN.***Conseil des Troubles 19, C.C, nr. 112, f° 11.***JASPAR VAN DEN BOSSCHE, bakker.***C.C, nr. 18.312, f° 15-15v°.***JOOS VAN DEN BOSSCHE.***C.C, nr. 18.312, f° 26v°.***HENDRICXKEN VAN DEN HOUTE, vrouw van JEHAN COUDELE.***C.C, nr. 112, f° 28.***ESTIENNE VAN DEN HOVE.***C.C, nr. 112, f° 17v°.***MATHYS VAN DEN STOCK.***C.C, cart. nr. 129, li. 43.***ARNOULT VAN DEN VEKEN.***C.C, cart. nr. 129, li. 43.***MICHIEL VAN DEN VELDE, geëxecuteerd.***C.C, nr. 18.312, f° 17.***HANS VAN DEN WIER.***C.C, nr. 112, f° 21.***GILLIS VAN DER BAENDERYEN.***Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 5v°.***WILLEM VAN DER CAMEREN.***C.C, nr. 18.312, f° 23.***THIERY VAN DER EERBRUGGHEN.***C.C, nr. 18.312, f° 22v°.***JASPAR VAN DER HEYDEN.***Conseil des Troubles 19., C.C, nr. 112, f° 34v°.***JASPAR VAN DER LINDEN.***C.C, nr. 112, f° 34v°.***HENRY VAN DER MEREN.***C.C, nr. 112, f° 28.***JASPAR VAN DER NOOT.***Conseil des Troubles 21, Acquits de la Chambre des Comptes à Lille, nr. 285.***MATHYS VAN DER STOCK.***Conseil des Troubles 21.*

AERDT VAN DER VUEREN, geëxecuteerd.

C.C, nr. 112, f° 3.

SYMON VAN DESSCHELE.

Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 18.312, f° 34v°.

HENRY VAN DORTMONT, koopman.

Conseil des Troubles 18, C.C, nr. 18.312, f° 21.

AERT VAN EMPDEN.

Conseil des Troubles 19, C.C, nr. 112, f° 3.

JOORIS VAN GEMEREN.

C.C, nr. 112, f° 34v°.

SYNKEN VAN GENDT.

Conseil des Troubles nr. 41, f° 34-39v°.

PETER VAN GOETHEM.

Conseil des Troubles 19.

CHRISTIAEN VAN GORKEN BERGHE.

Conseil des Troubles nr. 3, f° 34v°.

CORNELIS VAN HALSTEREN.

C.C, cart. nr. 130, li. 55.

STEVEN VAN HARTEVELT.

Conseil des Troubles 20.

WILLEM VAN HERMAN.

Conseil des Troubles 18, C.C, nr. 112, f° 23v°.

GILLIS VAN HERNEN.

Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 112, f° 23v°.

JACQUES VAN HEUCQVELOM.

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 4.

JOOS VAN HILTEN, lakenkoopman.

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 13v°-14.

HENRY VAN LIESVELT.

C.C, cart. nr. 130, li. 55.

CORNELIS VAN MECHELEN.

Conseil des Troubles 19, C.C, nr. 112, f° 11.

CATHARINA VAN MEKSELAER, vrouw van ADRIEN DE

MANDEMAEKERE.

C.C, nr. 18.312, f° 9.

FRANCHOIS VAN MOL alias FLOERDEN.

C.C, nr. 112, f° 20v°.

WILLEM VAN NYVELT.

C.C, nr. 18.338, f° 108-108v°.

CORNELIS VAN OTTEN.

C.C, nr. 112, f° 11.

CATHERINE VAN RETHY, vrouw van HUBRECHT AMBROISE.

C.C, nr. 18.314, f° 63.

AERT VAN ROSEMBERGE en zijn vrouw CLARA DE SUSATO.

Conseil des Troubles 21, C.C, cart. nr. 129, li. 43.

CLAES VAN SCHELLE, geëxecuteerd.

C.C, nr. 112, f° 11.

JACQUEMINE VERMUELEN, vrouw van JEHAN SGROETEN.

Conseil des Troubles 20, C.C, nr. 112, f° 34v°.

ADAM VERSTRATEN.

Conseil des Troubles 19, C.C, nr. 112, f° 3.

PAUL VICKAERT alias LANGEN PAUWELS.

Conseil des Troubles 18, C.C, nr. 18.312, f° 23v°.

JEHAN VIGNON.

Conseil des Troubles 21, C.C, nr. 18.312, f° 8v°.

PIERRE VULLEMENS.

Conseil des Troubles 19, C.C, cart. nr. 129, li. 11.

JEHAN WAUTFLAR en zijn vrouw.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

FRANCHOIS WERNEYS.

C.C, cart. nr. 129, li. 43.

JEHENNE WILLE, vrouw van WILLEM TONART.

Conseil des Troubles 19, C.C, cart. nr. 19, li. 43.

LEENKEN ZOMERS.

C.C, nr. 18.312, f° 26v°.

- 1573 -

27 januari 1573.

Tegens JACQUES VERHULTEN hy bekent affgeweken te syne vanden ouden Catholycken Roomschen geloove ende hem nyet te vreden gehouden te hebbene met synen kintschen doope, maer hem heeft laeten doopen op syn geloove, &c., ende hem tot diverse reysen heeft laten vinden in verboden vermaningen ende conventiculen, soe hier binnen als elders, &c., dat de voers. verweerdere sal geexecuteert worden &c.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 100, 101.

JACQUES VERHULTEN bekent hadde affgeweken te zyne vanden ouden Catholicquen &c., opten XXVIIIen January anno LXXII opte Merckt geexecuteert geweest metten brande, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 171.

Gesien ut supra tegens GRIETKEN VANDEN STEENE, verweedersse, de confessie der verweederssen daermede &c. ut supra. Judicatum ut supra.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 101.

GRIETKEN VANDEN STEENE bekent hadde haer nyet te vreden gehouden thebbende met haren kinsschen doope, maer dat zy haer hadde laten herdoopen op haer geloove ende in verscheyen conventiculen ende verboden vermaningen geweest thebbene, &c., opte Merckt geexecuteert geweest metten brande &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 171.

Gesien ut supra tegens JENNEKEN CROECX; totum ut supra.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 101.

JANNEKEN CROECX, afgeweken zynde doude Catholicque religie, &c., haer laten herdoopen ende gefrequiteert de verboden conventiculen ende vermaningen, &c., ende geexecuteert geweest opte Merckt, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 172

Over deze 3 bovenstaande terechtstellingen:

“Den 28 deser (January) wurden op de Meert gebrant twee vrouwen met eenen man Herdoopers, en waren de eerste van de vyfendertig die op den Oever gevangen waren”.

Antwerpsch Chronykje.

30 januari 1573.

Gesien &c. tegens JACQUES VERBRUGGEN &c., affgeweken te syne vanden ouden Catholycken Roomschen geloove ende hem nyet te vreden gehouden te hebbene met synen kintschen doope, maer hem heeft laeten doopen op syn geloove, &c., dat de voers. verweerdere sal worden gepunieert nae rechte ende justitie &c.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 101, 102.

JACQUES VERBRUGGEN bekent hadde afgeweken &c., hem hadde laten doopen &c., ende tot diverssche reysen hem gevonden thebbene inde verbodene vergaderingen ende vermaningen zoe binnen Antwerpen als elders, &c., ende desanderdaeghs daerna opte Merckt metten brande geexecuteert geweest, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 172.

Ghesien ut supra tegens HANS DER WEDUWE, gevangene ende verweerdere;

judicatum ut supra.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 103.

HANS DER WEDUWE bekent hadde afgeweken te zyne doude Catholicq geloove ende herdoopt &c., geexecuteert geweest metten brande, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 172.

Ghesien ut supra tegens JENNEKEN DE BEAUCOUP, gevangene ende verweederse, judicatum ut supra.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 103.

JANNEKEN DE BEAUCOUP bekent hadde insgelycx, &c. ende geexecuteert geweest metten brande &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 172.

Ghesien ut supra tegens JENNEKEN JAN DIERCX, gevangene ende verweederse, judicatum ut supra.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 103.

JANNEKEN JAN DIERCX bekent hadde, &c, &c, maer want zy totten brande nyet gaen en woude, is daeromme opten Steen geexecuteert geweest metten watere, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 173.

“Den 31 January, wirt voor het statshuys gebrant eenen man met syn huysvrouwe, en op den Steen eenen jongen geselle gedoot, en waren van den voorz. hoep”.

Antwerpsch Chronykje.

16 februari 1573.

teghens **GIELIS HEVILLE**, &c., hem nyet te vreden gehouden te hebben met zynen kintschen doope, maer hem heeft laten doopen op zyn geloove, &c., geexerceert hebbende dofficie van diaken onder de Herdoopers, ende denselven diversche vermaningen ghedaen, &c., dat voers. verweedere zal worden geexecuteert, &c.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 105.

GIELIS de HEVILE bekent &c., is daeromme opten XVIen February anno LXXII by vonnisse ende desanderdaeghs daerna opte Merckt binnen Antwerpen metten brande geexecuteert geweest, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 173.

Ghesien ut supra tegens HANS MANSTROP, gevangene ende verweedere &c., ende hem nyet tevreden gehouden te hebben met zynen kintschen doope, &c., judicatum ut supra.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 105, 106.

HANS MENSTROP bekent hadde, &c., is daeromme by vonnisse als vore, ten daghen als den voorgaenden **GIELIS**, gecondempneert ende opte Merckt metten brande geexecuteert geweest, &c.

HANS VAN MANSTROP was geh. met **JENNEKEN VAN DEN VELDE**, zie 6 okt. 1573.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 173.

Ghesien ut supra tegens ADRIAEN van DAELE; judicatum ut supra.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 106.

ADRIAEN van DAELE bekent hadde doude Catholicq geloove affgeweken te zyne ende oock herdoopt te wesen, &c. ende opte Merckt metten brande geexecuteert geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 173, 174.*

Ghesien ut supra tegens TANNEKEN JANSSEN; judicatum ut supra.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 106.*

Van dat TANNEKEN JANSSENS bekend hadde, &c., herdoopt ende in diverssche verbodene conventiculen ende vermaningen geweest te zyne, &c., ende opte Merckt metten brande geexecuteert geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 174.*

Ghesien ut ante tegens HEYLKEN BAILLAERTS; judicatum ut ante.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 106.*

HEYLKEN BAILLIAERTS insgelycx bekend hadde, &c., met vonnisse als voren gecondempneert ende geexecuteert geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 174.*

“Op den 17 February, wirden noch gebrant drie mans en twee vrouwen, op den Hoever gevangen”.

Antwerpsch Chronykje.

20 februari 1573.

Gesien &c. tegens. WILLEM HUYBRECHTS, bekend affgeweken te syne vande oude Catholycke religie ende hem begeben te hebbene totte secte vande Herdoopers, &c., dat de voers. verweerdere sal gestraft ende geexecuteert wordden, &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 107, 108.*

WILLEM HUBRECHTS bekend hadde, &c., bleeff persisterende byde voirs. secte, vercleerende dat hy begeerde herdoopt te wordene indien hy daertoe had cunnen gecomen ende dat hem leet was dat hy neyt herdoopt en was, &c., geexecuteert geweest opte Merckt metten brande, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 174, 175.*

Gesien &c. tegens LYNKEN GHYSSELEERS, van sHertogenbossche, &c., haer nyet te vreden gehouden te hebbene metten doop in haere kintsche dagen ontfangen, maer haer heeft laten herdoopen, &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 108.*

LYNKEN GHYSSELS, huysvrouw JACQUES VERHULTEN (voorgaende geexecuteerde), &c. ende als lesten opte Merckt geexecuteert geweest metten brande, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 175.*

Gesien &c. tegens LYSKEN PENNAERTS, verweerdere; ex rationibus predictis, judicatum ut supra.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. 1876, Deel 13, blz. 108.*

LISKEN PENNAERTS bekend hadde herdoopt te wesen op haer geloove &c., is daerduere by vonnisse als vore ten daghe ende plaetse voers. geexecuteert geweest &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. 1876, Deel 13, blz. 175.*

“Den 21 deser (February) syn op de Meert van de voorz. Herdoopers gebrant twee vrouwen met een jonck gesel”.

Antwerpsch Chronykje.

27 februari 1573.

Gesien &c. teghens HENRY HANNON, &c. dat hy heeft hem laten vinden in diversche verboden conventiculen ende vergaderinghen vanden Herdoopers, soo binnen als buyten deser stadt, ende dat hy heeft eenen verboden boeck onder gehadt ende gebruyct, &c.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 110.

HERRY HANNON bekent hadde &c. opte Merckt tAntwerpen geexecuteert geweest metten brande, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 175.

Gesien &c. tegens LYNKEN BAILLAERTS, &c. laten vinden in verboden vergaderingen vanden Herdoopers &c.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 110.

LYNKEN BAILLAERTS bekent hadde &c. , haer oock nyet te vreden gehouden hebbende met haren kintsschen doope, maer laten herdoopen op huer geloove, &c. ende geexecuteert als den lestvoorgaenden, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 176.

“Den 28 vande selve (February) zyn gebrant een jongman en jonghe dochter”.
Antwerpsch Chronykje.

?? maart 1573.

PEETER TURQUEAU, een Waals kapitein, smeedt een complot om de stad over te geven aan de prins van Oranje wat overigens niet lukte. Hij treedt in contact met **D. DER KERCKEN**, **A. DE BLIECKER**, “leraers des Evangeliums”, **JAN DE VOS** en **JACOB VAN SCHYNEN**.

Bron: Geschiedenis van Antwerpen, Deel 5, blz. 4, Mertens & Torfs.

22 april 1573.

Proclamatie van FRANCOIS STEVENS, laekenverkooper, die verstand heeft gehad met de tegenpartye van Syne Majesteyt ende hem gemoeyd heeft met het laeden van seker schip met 200 haeken of roers tot Nieuwpoort alnu gearresteerd.

Bron: Gebodboeck, vol. C, fol. 188.

19 mei 1573.

Gesien &c. tegen BOUDEWYNE BOCCAERT, gevangene ende verweerdresse, &c., in verscheyden verboden vergaderingen ende contiviculen vande Herdoopers, &c.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 113, 114.

BOUDEWYNE BOCCAERT bekent hadde, &c., is daeromme opten XIXen May anno LXXIII, by vonnisse gecondempneert ende desanderdaeghs daerna opte Merckt tAntwerpen metten brande geexecuteert geweest, &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 176.

Gesien &c., tegens TRYNKEN VAN SPELLE &c. ende haer nyet te vreden gehouden te hebbene metten doope in hare kintsche daghen ontfangen, maer heeft haer opde maniere vanden Herdoopers laeten herdoopen, &c.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 114.

TRYNKEN VAN SPELLE bekent hadde &c. daeromme met vonnisse als vore, ten daghen ende laetsse als de lestvoorgaende geexecuteert geweest &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 176.

Gesien &c. tegens GRIETKEN GOVAERTS, gevangene ende verweederdsse, dantwoirde ende bekentenise der verweederdsse, daermede &c. supra, judicatum ut supra.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 114.

GRIETKEN GOVAERTS ingelycx bekent hadde &c. ende haer laeten herdoopen op haer geloove, &c. ende geexecuteert geweest &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 176.

Gesien &c. tegens MATHYS BASELIERS, gevangene ende verweedere, bekent &c., dat hy hem heeft laten vinden in diversche verboden conventiclen ende vergaderingen, ende sefs oyck tot zynen huysse eenighe gehouden, &c.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 115.

MATTHYS BASELIERS bekent hadde &c., ende hem laten herdoopen opde maniere vanden Herdoopers, &c. ten dagen ende plaetsse als de voorgaende dry leste, &c. geexecuteert geweest &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 176, 177.

“Den 20 deser (Mey) en was Heilige Sacramentsavont, wirden opde Meert gebrant een man, twee vrouwen met eenen jonghen knecht om de herdooperye wille”.

Antwerpsch Chronykje.

23 mei 1573.

De kinderen van SIMON LHERMITE verkopen aan ANDRIES VAN BRUESEGEM en zijn vrouw CATHARINA HUYS een speelhuis met hoeve te Merkssem gehypothkeerd ten bate van o.a. THOMAS LHERMITE en HELENA LHERMITE.

Bron: Schepenbrief Rijksarchief Antwerpen.

25 mei 1573.

Ghesien &c. tegens MAEYKEN GROFFELAERS, van Bruessele, gevanghene ende verweederdsse bekent heeft dat zy haer willens ende wetens tot verscheyden reysen heeft laten vinden inde vergaderingen ende predicatien vanden Herdoopers binnen deser stadt, &c. verweederdsse zal worden gestraeft ende geexecuteert &c.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 116, 117.

MAEYKEN GROFFELAERS, van Bruessele, bekent hadde &c. ende dat zy haer zoude hebben laten herdoopen op haer geloove indyen zy daertor had cunnen geraken, &c. opte Merckt geexecuteert geweest metten brande &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 177.

Gesien &c. teghen HANS INGHELBERTS, van Deventer, &c. dantwoirde ende bekentenisse desselfs verweederds, daermede hy bekent heeft, ut supra, judicatum, ut supra.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 117.

HANS ENGELBERTS, van Deventer, bekent hadde, &c. ende geexecuteert geweest &c.

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 177.

Ghesien &c. alsulcken capitale aenspraeke &c. teghens PIERRE WANDESoye, van Gielinghen, &c., dantwoirde ende bekentenisse desselfs verweederds, daermede hy bekent heeft ut supra &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 117.*

PIERRE WANDESOYE, van Gielingen, &c. geexecuteert geweest &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 177, 178.*

Ghesien &c. teghens LOYSE DU COUCQ, van Lauda, dantwoirde ende bekentnisse desselfs verweederdsse, daarmede zy bekent heeft ut supra &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 117, 118.*

LOUYSE DE COUCQ, van Lauda, bekent hadde, &c., ende geexecuteert geweest &c.

Bron: *Rekeningen van den markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 178.*

“Op den 26 Mey, wurden t’Antwerpen gebrant twee jonge gesellen met twee jonge dochters, die niet herdoopt en waren, maer en wilden de secte der herdooperye niet affgaen”.

Antwerpsch Chronykje.

27 mei 1573.

Gesien &c. tegens LYNKEN GROFFELS, van Bruessele, dantwoirde ende bekentnisse derzelve verweederdsen &c. zal worden gestraeft ende geexecuteert navolgende den voers. placcaten &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 119, 120.*

LYNKEN GROFFELAERS, van Bruessele, bekent hadde dat zy haer willens ende welwetens heeft laten vinden inde vergaderingen ende verboden Conventiclen vanden Herdoopers binnen der stadt van Antwerpen, &c. opte Merckt metten brande geexecuteert geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 178.*

27 mei 1573.

Gesien &c. teghen JENNEKEN DE CAUTERE, van Bruessele, verweederdsse de bekentnisse derzelve eertyden by haer in presentien van Schepenen gedaen, &c., zal worden gestraeft ende geexecuteert &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 120, 121.*

JANNEKEN DE CAUTERE, van Bruessele, bekent hadde, &c. ende opte Merckt geexecuteert geweest &c.

Bron: *Rekeningen van de Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 178.*

Op deze dag vermeldt het Antwerpsch Chronykje geen terechtstelling; echter vindt men op 30 mei de volgende aantekening: “Den 30 (Mey) isser hierom noch een vrouwe gebrant”.

5 juni 1573.

Ghesien &c. tegens GHEERARDYNE RYGHELMANS of RYCKELMANS, dantwoirde ende bekentnisse derzelve verweederdsse &c. zal worden gestraeft ende geexecuteert &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 123, 124.*

GEERARDYNE RYCKELMANS, huysvrou **ADRIAENS VAN DALE** (oock geexecuteerde ter saken vanden herdoope) bekent hadde &c. inde verboden conventiculen ende vermaningen vanden Herdoopers ende nyet te vreden wesende met haren kintsschen doope, haer laten doope hadde opte maniere ende secte der

Anabaptisten, &c. opte Merckt geexecuteert geweest metten brande, &x.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 178, 179.*

5 juni 1573.

Ghesien &c. tegens PIERYNE DE CORTE, &c. welcke zy bekend, &c., ende daeromme worden geexecuteert &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 124, 125.*

PIERINE DE CORTE bekend, &c. geexecuteert geweest opte Merckt metten brande, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 179.*

“Item den 6 Juny, isser verbrant geweest een paer vrouwen van den Doop, waervan d’een was een rycke jouffrouw hebbende wel twee hondert gulden t’sjaars”.

Antwerpsch Chronykje.

9 juli 1573.

SAULVE BOYENTIN of DE BOYENAN, van Valenciennes, overmits hy hem vervoirdert heeft hem te vindene byde rebelle vuerende de wapenen tegens Syne Majesteyt, voerde stadt vander Goes, sal porren, binnen sonneschyn, vuyter stadt ende vryheyt ende, binnen den derden daeghe, vuyten Marckgraefschap van Antwerpen, ende blyven daer continuelycken vuyt den tyt van dry jaeren, op arbitrale correctie.

Bron: *Correctieboeck 1569-1614, fol. 27.*

Van dat SAULVE BOEYENAN, van Valenchiennes, hem gevonden hadde byde rebelle &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 181.*

20 augustus 1573.

Proclamatie van JAN PERMAN, die, tot zynen huuse, heeft laeten exerceren de verbodene secte van de Calvinisten, als aldaer hebbende laeten doopen by sekeren minister, op Heylig Sacramentsdag, een kind waeraf hy peter is geweest, synde ook tot desselfs huys bevonden diversche verboden boecken.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 192v^o.*

6 oktober 1573.

Verbanning van JAN PERMAN.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 197v^o.*

JAN PERREMAN, gewoont hebbende tusschen de Croonenborghpoorte ende Vliersteghe binnen Antwerpen, &c., gebannen zyn leeftdaghe lanck, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 184.*

30 september 1573.

Proclamatie van JAN DE VOS, die hem vervoirdert heeft seker wagens tot Oudenbossche te doen hueren, dewelcke tot Bergen-opden-Zoom syn aengehouden geweest, synde daerop gevonden geweest vier grootachtighe leeren sacken, daer wel blyckt poeyer inne geweest te syne, dwelck is een merckelycke suspitie dat de voers. JAN DE VOS daerinne wederom poeyer soude gesonden aende ghene die de sacken van Dordrecht, wesende nu geoccupeert byde rebellen van Syne Majesteyt, geschickt hadden, contrarie den placcate van S. M., byden welcken verboden is eenige munitie te seynden aende rebellen van S. M., wesende

oyck ten huysse desselffs JANS DE VOS bevonden sekere verboden boecken.

Bron: *Gebodboeck*, vol. C, fol. 197v°.

JAN DE VOS &c., gebannen zyn leefdaghe lanck &c. &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 184, 185.*

6 oktober 1573.

Gesien &c. tegens JENNEKEN VANDEN VELDE, &c. zy bekend heeft affgeweken te syne vanden ouden Chatolycken Roomschen geloove, hebbende huer nyet te vreden gehouden met hueren kintschen doope, huer heeft laeten doopen op haer geloove, &c. sal worden gestraft ende geexecuteert &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 130.*

JANNEKEN VANDEN VELDE, van Ypere, bekend &c. opte Merckt metten brande geexecuteert geweest &c.

JENNEKEN VAN DEN VELDE was geh. met HANS VAN MANSTROP, zie 16 febr. 1573.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 179.*

Gesien &c. tegens MAEYKEN GOOSSENS &c.; totum ut supra.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. 1876, Deel 13, blz. 130.*

MAEYKEN GOOSSENS, uxor(=echtgenote) van HANS VAN OBBERGHEN bekend hadde &c. herdoopt te zyne, &c. ende geexecuteert geweest &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 179, 180.*

Gesien &c. tegens LYSKEN LICHTENS &c. ut supra.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 130.*

LYSKEN LICHTENS, van Tongeren, bekend hadde, &c. ende zy was herdoopt, &c., geexecuteert geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 180.*

Gesien &c. tegens MAEYKEN VAN DISSENBEKE &c. ut supra.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 131.*

MAEYKEN VAN DISSENBEKE bekend hadde &c., haer hadde laten herdoopen &c. ter justitie gebracht &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 180.*

“Den 6 Octobris, wurden t’Antwerpen verbrant op de Meert drie vrouwen en een schoon Jonge Dochter om den Doop wille”.

Antwerpsch Chronykje.

18 november 1573.

Gesien &c. tegens DIERICXKEN ROELS, &c. bekend haer gevonden te hebbene in diversse verboden conventiculen ende vergaderingen, ende selver oyck die tot haeren eygen huysse gedoocht te houdene, &c. laten herdoopen &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 133.*

DIERICXKEN ROELS, huysvrouw van MATTHYS BASELIERS, bekend hadde &c., opte Merckt geexecuteert metten brande, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 180.*

Gesien &c. tegens SYNKEN SNELLAERTS, geboren van Roselaer, &c. daarmede zy bekend ut ante ende aenspraeke judicatum ut supra.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 133, 134.*

SYNTKEN SNELLAERTS, van Roesselare, bekend hadde &c. ende datse was herdoopt nade maniere oft secte vanden Herdoopers, &c. ende geexecuteert geweest &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1571-73, A.A.B. Deel 13, blz. 181.*

“Den 18 (Novembris) wirt op de Meert gebrant een Vrouw met een Jonck Meysken om de Herdooperye”.

Antwerpsch Chronykje.

- 1574 -

LANCELOT VAN URSEL is ovl. in zijn plaats **JOHAN VAN SCHOONHOVEN**
= **Buitenburgemeester.**

JOHAN VAN DER MEEREN = **Binnenburgemeester.**

Kapelmeesters van het H. Sacrament:

FLORIS DE MOLYN.

SIMON VAN EDE.

Kapelmeesters van OLV-kapel:

NICOLAES BLANCHE.

GASPAR VAN ORSSERE(?).

Aalmoezeniers:

JAN VAN RODE.

JAN KERSELEER.

GIELIS VERMEULEN.

Bron: *Chronycke van Antwerpen, J.F. de Roveroy.*

1574

19 januari 1574.**Verbanning div. personen:****SYMON SCHEE**, metsersdienaer, als hebbende toegelaeten ende geconsenteert in synen huysse de verboden ende ombehoirlycke vergaedinghe te geschieden.**LOYS SALLEMEN**, borduerwerckere, van Gendt.**GEERAERT DE VRIESE.****HANS VAN OBBERGEN**, geboren van Bruessel. (*zie ook 6 oktober 1573 Red.*).**AERT TERWE.****GHYSBRECHT JACOBS**, van Cortryck.**Bron:** *Gebodboeck, vol. C, fol. 202v°.***1 april 1574.**

Geshien &c. teghen LAMBERT (LAMBRECHTS) VAN COOSEN, de bekentenisse &c. inde heerlyckheyt van Herenthout, aldaer hy ende complicen hun vuyterste hebben gedaen om den Pastoor aldaer met crachte ende gewelt vuyt zynen huysse te halen ende wech te vueren, om dyen te leveren in handen vande rebellen, &c., bekent hy zekeren aenslach binnen deser stadt heeft gedaen ende toegeleyt om zekere ingesetene met listen ende laghen te vanghen ende naerden rebellen te vueren, gelyck hy oock tanderen tyden met zynen complicen heeft bespiet MERTEN VAN RANST, Scepenen deser stadt, enden denzelve met fortsen ende gewelt ewech geleyt ende den rebellen overgelevert, &c. zal werden geexecuteert metter coorden zulcx datter de doot naervolgen zal, &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 150, 151.***Over dit feit meldt het Antwerpsch Chronykje:**

“Den 27 Augusti quamen die vrybuetersche Geusen te Schoeten, ende namen daer gevangen Joncker Marten van Ranst, Schepen van Antwerpen, een ryck out man, en voerden hem te Dordrecht in Hollant, en was daer gevangen tot den 30 November, tot hy betaelt hadde menich hondert gulden van rantsoen”.

Zelfde datum.

LAMBRECHT VAN COOSEN hem vervoidert hadden den rebellen te dienen &c. geexecuteert geweest metten coorden, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1573-74, A.A.B. Deel 13, blz. 188, 189.***Zelfde datum.**

Gesien teghen OTTO ANTHEUNISSEN, geboren zynde van Niemeghen, &c. (zelfde aanklacht als bovenstaande, Red.), zal worden geexecuteert metter coorden, &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 151, 152.*

OTTO ANTHONISSONE hem vervoirdert hadde de rebelle te dienen ende aen te hanghen &c. geexecuteert geweest mettercoorden, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1573-74, A.A.B. Deel 13, blz. 189.*

DE SPAANSE MUITERIJ VAN HET JAAR 1574.**Noot red. FONDS PLAISIER:****Gelieve deze niet te verwarren met de Spaanse Furie van 1576 !!!**

Na de overwinning op de Mookerheide op WILLEM VAN NASSAU, riepen de Spaanse soldaten om betaling van de hun beloofde soldij. Teleurgesteld, rukten zij, onder aanvoering van ene ELECTO, naar Antwerpen op. De zwakke verdedigingswerken, in haast opgeworpen tussen het nieuwopgebouwd kasteel en de oude omheining, waren te licht om tegenstand te bieden. Het regiment Walen dat in de stad lag, scheen besloten kloekmoedig weerstand te bieden. Onder het geroep “fuora Villacos” eisten de muiters dat men dit deel van de bezetting zou verwijderen. Uit vrees gaf men toe. Nu hadden zij de handen vrij: razend en tierend doorliepen zij de straten, zoekende door bedreigingen en gewelddaden de inwoners schrik aan te jagen. Om verdere onheilen te vermijden, vond men het gerade met hen in onderhandeling te treden. Men kwam tot een losgeld van 400.000 gulden. Deze moest worden opgebracht door de inwoners, d.m.v. een “vrijwillige lening”.

Een register van deze lening is bewaard gebleven en geeft een inzicht in de namen en vooral hun aanwezigheid tijdens dat jaar te Antwerpen. Vermeld worden o.m. functies, beroepen, financiële daadkracht en geeft aan, voor een aantal, in welke wijk men woonde.

26 juli 1574.

Gesien de confessie van ARNOUT NICOLAI, bekent &c. (Steken en verkopen van oproerige prenten), dat de voers. ARNOUT NICOLAI zal compareren opter stadthuys alhier, voor myne Heeren den Gouverneur ende Raet, ende oock voir Borgmeesteren ende Schepenen int Collegie tusschen twee sHeeren dienaers, blootshoofs, houdende in zyn handen een brandende tortse van eenen ponde was, ende bidden alsoo op beyde zyn knien van tgene hy misdaen heeft God Almachtich ende der Justicien vergiffenisse, seggende tgene voers. is hem leet te zyne ende dat hy hem zal verdragen van gelycken meer te doene, ende de voers. tortse dragen voordien outaer (altaar, Red.) vanden Weerdighen Heyligen Sacramente binnen Onser Liever Vrouwenkercke, ende die aldaer laten.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 156, 157.

ARNOULD NICOLAY &c., &c. (zelfde verhaal).

Bron: Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1573-74, A.A.B. Deel 13, blz. 189, 190.

31 augustus 1574.

Op verzoek van MATTHEUS DE KEYSERE en in naam van de drie kinderen van JAN VAN LOO, in geding tegen het Gasthuis van Lier, verklaren THOMAS DE LAET, HIERONYMUS VAN DER BORCHT en GEERTRUI WRAGE onder eed, dat ze JAN VAN LOO en zijn vrouw CORNELIA WRAGE goed gekend hebben, dat ze arm stierven en dat de kinderen de boete door de Koning opgelegd niet kunnen voldoen.

Bron: Schepenbrief Rijksarchief Antwerpen.

Begin december 1574.

MARTEN NEYEN, klerk van de Antwerpse Rekenkamer, en MICHEL VAN DE WIELE, deken van het Schippergilde, zijn de aanstokers in een complot om de stad over te geven aan de prins van Oranje. Verder zaten in het complot Mr. WILLEM MARTINI, Griffier der stad, JOSUA VAN ALVERINGE, heer van HOFWEGEN en NIKOLAES RUYKHAVER, een vooraanstaand koopman. VAN DE WIELE werd gevat en onthoofd en ene ANDRIES KOPPIER overleed op de pijnbank.
Bron: *Geschiedenis van Antwerpen, Deel 5, blz. 16-21, Mertens & Torfs.*

23 december 1574.

&c, tegens JASPAR STERCX, geboren van Vueren, bekend heeft in diversche verbode conventiculen hem gevonden te hebben, ende oock inde selve getrouwt te zyne, secretelyck by nachte de luyden van zyne secte wesende begraven, &c., dat hy zal worden gesleypt, op een horde, vande gevanckenisse lancx der stadt ende alzoo gebrocht opde Merct, ende aldaer geexecuteert worden &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 157, 158.*

JASPAR STERCK, metsere, geboren vander Vueren, bekendt hadde &c. voors. Jaspas metten brande geexecuteert geweest, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1574-75, A.A.B. Deel 13, blz. 191.*

Zelfde datum.

&c. tegens TOUSAIN BOUDUWIN, geboren van Sint-Amant, alsoo hy, zoo by diversche getuygen alsoock by zyne eygen confessie, bevonden is seker soldaten onderhouden ende gehuert te hebbene om in dese stadt de rebellen te laten, deselve hen over te leverene, ende alsoe de stadt te verradene, ende daerenboven straetscheynderinge mette "Frère du bois" oft wilde Gueusen gedaen, &c. dat den voirs. TOUSSAIN sal worden gesleypt, op een horde, gebrocht opde Merct, ende aldaer worden geworcht ende voirts gevierendeelt ende thoof vuytgesteken vuyten Viscoopersthoren, ende voirts een vierendeel opde Crane aenden Werf ende een ander vierendeel opde Engelsche Caeye ende het derde vierendeel opde Roode poorte ende het leste opde Keyzerspoorte, &c.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 158.*

Zelfde datum.

&c. tegens AUGUSTYN VAN NYLE, metsersdienaer, van Sint-Truyen, alsoo hy bekendt heeft &c. (hetzelfde als bovenstaande), geexecuteert metter coorden, &c.

&c. tegens GUILLA(U)ME DE DAVERE, geboren van Hoye, alsoe hy bekendt, (hetzelfde als bovenstaande).

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 159.*

"Den 24 Decembris op den Kersavont, synder voor het stathuys drie gehanghen en gevirendeelt omdat sy waren, soo men seyde, van de verraderye, en eenen sectaris levendich verbrant; dese vier werden vuyt den Steen op een horde gebonden liggende achter straten gesleypt tot aen de galge".

Antwerpsch Chronykje.

- 1575 -

21 januari 1575.

De Schoutet contra OLIVIER WILLEMSSENS, van Nimegen. Overmidts hy hem heeft

vervordert te vindene in diversche verboeden conventiculen, verboden boecken te vercoopene ende hem inde selve verboeden conventiculen naer zyn kintse doope te laten herdoopen, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 192, 193.*

OLIVIER WILLEMSSONE, van Niemeghem, &c. metten brande geexecuteert geweest &c.

OLIVIER WILLEMSSENS was te Emmerich (D) ca. 1571 doopsgezind gehuwd met CATHARINA VAN WAVEREN. Zij verklaard dat zij dat vooral gedaan had uit ontzag voor haar man, van wie ze wou scheiden omdat zijn geloof haar niet aanstond.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1574-75, A.A.B. Deel 13, blz. 200.*

20 mei 1575.

De schoutteth tegens JACOB ANTHUENIS, &c. hem heeft anderwerff laeten doopen, &c. dat oyck byden selven bevonden syn diversche verboden boecken, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 193.*

JACOB ANTHOENISSONE, &c. geexecuteert geweest metten brande, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1574-75, A.A.B. Deel 13, blz. 200, 201.*

Deselve tegens TANNEKEN LEONETS, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 193.*

TANNEKEN LEONETS &c., hadde anderwerff laeten doopen &c. geexecuteert geweest metten brande, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1574-75, A.A.B. Deel 13, blz. 202.*

idem tegens MARGRIETTE WYNANTS &c. Op de blandrand: Executio

Bron: *Hooger Verschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 193.*

MARGRIETE WYNANTS, weeduwe PEETERS GOOSSENS, &c haer hadde laeten anderwerff doopen, &c. geexecuteert metten brande, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1574-75, A.A.B. Deel 13, blz. 201.*

idem tegens TANNEKEN WALRAVENS, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 193.*

TANNEKEN WALRAVEN, weeduwe JAN VERSCHELT, &c. anderwerff laeten doopen, &c. oick tot haeren huysse diversche verboeden boecken, &c. geexecuteert geweest metten brande, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1574-75, A.A.B. Deel 13, blz. 201.*

27 mei 1575.

De Schoutteth tegens NICLAES HERQUE, van Dornick, roofoverval en begeben inde dienst vanden Prince van Oraengien &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 193, 194.*

NICLAES HERCQUE, van Dornick, &c. geexecuteert metter coorden, &c.

Bron: *Rekeningen van den Markgraaf, jaren 1574-75, A.A.B. Deel 13, blz. 199.*

Idem tegens GILLEBERT DE GRINOPONT, van Dornick, zelfde beschuldiging als bovenstaande, Op de bladrand: Executio.

Bron: *Zelfde als bovenstaande.*

GILLEBERT DE GRIMOPONT, van Dornick, &c. metter coorden geexecuteert geweest, &c.

Bron: *Zelfde als boven, blz. 200.*

Idem tegens JAN DU PUY, medeplichtig aan bovenstaande zaak.

Bron: *Zelfde als boven.*

JEHAN DU PUY, &c. metter coorden geexecuteert geweest, &c.

Bron: *als boven.*

7 oktober 1575.

De Schoutteth teghens NICOLAES DE STEVELE, van Armentiers, &c., laten wederomme doopen op zyne manieren, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 195.*

11 oktober 1575.

FRANCHOYS VAN LOBERT, geboren van Piemont in Cambresis, overmits hy int lant van Cambresis &c. grootelyck suspect is geweest van verraet ende oproer van Valencyn ende deser stadt, ende dat hy hier binnen (te Antwerpen, RED.) is comen wonen, &c. gebannen voor 12 jaar.

Bon: *Correctieboeck 1569-1614, fol. 36v°.*

Zelfde datum.

MARIE VAN BORSSELEN, weduwe van wijlen GIDION VAN DER HOUVE, binnen syne levne Raedt ende ontfangher generael vanden Lande van Gelre machtigt DAVID VAN DEN HOUVE haren swager.

Bron: *Stadsarchief Antwerpen, Collectanea 17, fol. 248q. v°.*

12 oktober 1575.

Proclamatie van HANS VLEMINCKX of HANS HENDRICXSONE van Linth, die men gemeynlyck noemt HANS VLAMINCX ende syne huysvrouwe, LISKEN, besmet en geïnfecteert van heresie, in wier huys gevonden syn verscheydene verboden boecken.

Bij verstek ten eeuwige dage verbannen.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol 236v° en fol. 241v°.*

27 oktober 1575.

Proclamatie van:

CHRISTOFFEL GREMERS, goutsmit, diaken vanden Calvinisten.

FRANS GREEMERS, goutsmit.

TANNEKEN ende BETTEKEN GREMERS.

NEELKEN GREMERS, hadde haer begeven tot trouwen met eenen JAN CLOUTIER.

HERMAN VANDEN BOSSCHE, HENDRICXSONE.

MARTHA VANDEN BOSSCHE, des voors. HERMANS sustere, hadde haer begeven tot trouwen onder de Calvinisten met eenen MATTHEEUS BROOTSAERTS, perementwercker, geboren in Westvlaenderen.

Allen bij verstek gebannen.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 244 en fol. 245v°.*

Zelfde datum.

Verklaring ten verzoeke van CHRISTIAEN HAUWEELS, boekverkoper, door PHILIPS NUYTS, out omtrent 33 jaeren en CORNEELIS STELCIUS, out omtrent 30 jaeren, beiden boeckvercoopers.

Bron: *Stadsarchief Antwerpen, Schepenregister no. 342, fol. 457v°.*

10 november 1575.

Verbanning van ANTHONI FOUCQUIER, geboren van Atrecht, riembeslachmakere, grootelycx suspect wesende van heresie.

Bron: *Gebodboeck, vol. C, fol. 240 en fol. 244.*

16 december 1575.

De Scouthet teghens AUGUSTYN DE VUELPERE ende LAMBRECHT HENRICX, &c. binnen hennen huise zyn bevonden geweest verscheyden verboden boecken, &c. heur hebben laten herdoopen, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 197.*

17 december 1575.

JAN DE CORDES verkoopt aan DIRK VAN DEN BOSSCHE een rente op twee huizen.

Bron: *Schepenbrief Rijksarchief Antwerpen.*

- 1576 -

27 januari 1576.

De Schouteth tegens JENNEKEN POTS, &c. haer heeft laeten anderwerff doopen op haer geloove, &c., synde oyck tot haeren huysse gevonden verboden boecken, &c. Op de bladrand: Executio.

JENNEKEN POTS was geh. met FRANQOIS BRIMEUR, die echter géén lid was van de Wederdopersgemeenschap.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 198.

27 januari 1576.

Deselve tegens LYNKEN CLERCX, &c. aengehangen de secte vanden Herdoopers, &c. dat sy haer soude laeten doopen al waert opde volle Merckt, &c. Op de bladrand: Executio.

Bron: Hooger Vierschaer, A.A.B. Deel 13, blz. 198.

1 februari 1576.

Proclamatie van HENRICK KESECUM, buffelskoldermaker, WILLEM of GUILLAME GREMERS, omme gaende met lynwade, geïnfecteert ofte besmet metter secte vanden herdoope.

Bij verstek, tesamen met hun huisvr., levenslang verbannen.

Bron: Gebodboeck, vol. C, fol. 245v° en fol. 251.

17 maart 1576.

HENRICK VAN KIESECOM, buffelcoldermakere ende WILLEM oft GUILLAME CREMERS, &c. besmet wesende vander heresy ende herdooperschappe, &c. voor eeuwig gebannen.

Bron: Gebodboeck, vol C, fol. 251 en A.A.B. Deel 3, blz. 84.

15 april 1576.

... dat LYSBETH RIBBAERTS, huysvrouwe was van CORNELIS ROSSEAU, gebannen ter causen vanden jegenwoirdige troubelen, in Engelant afflyvich is gewordden, achterlatende eene dochtere, die jegenwoirdelyck is woonende tot Dordrecht, &c. de voors. LYSBETH noch twelff guldenden, erfluck staende op dese stadt, opten naem van AERDT VAN CORCK ende LYSBETH SWILDEN, &c.

Bron: Gebodboeck, vol C, fol. 352, 255 en A.A.B. Deel 3, blz. 87, 90.

27 augustus 1576.

Inroepinge dergene die recht oft pretentie willen hebben tot de goederen van wylen REYNIER MAHIEU, chirurgyn, geïnfecteert metter secte vanden heresie vanden Herdoopers.

Bron: Gebodboeck, vol. D, fol. 5.

4 november 1576 ev.

DE SPAANSE FURIE te Antwerpen.

Op deze en volgende dagen gingen Spaanse soldaten moordend en plunderend door de stad. Het totale aantal slachtoffers bedroeg meer dan 1000 mannen, vrouwen en kinderen. De meesten bleven anoniem, maar in administratieve nasleep komen een aantal namen naar voren van slachtoffers, benadeelden, rovers, malafiede kooplieden, handlangers en profiteurs, maar ook eerlijke en behulpzame burgers en soldaten. Het FONDS PLAISIER vond ook nog in: "*La Furie Espagnole, P. Génard, Antwerpen 1876*", een beperkt, aantal namen van slachtoffers:

5 november 1576.

Op deze dag staken de Spaanse soldaten het stadhuis in brand. Veel documenten en bewijsstukken gingen daardoor verloren, wat later voor betrokkenen veel problemen op leverde. Ook in de omgeving gingen veel huizen door brand verloren.

De klerk PEETER SMIT geseyt FABRY of FABRI heeft geprobeert nog iets te redden en heeft een aantal zaken naar het verlaten huis van JAN HEUSCH gedragen. Daarna heeft hij de hulp ingeroepen van zijn ambtgenoten JAN DE WITTE en JACQUES of JACOB DE KIMPE, inde Happartstraete, die met een Spaensche soldaet meehielpen zoveel mogelijk te redden. Deze documenten werden gedragen ten huize van JOSEPH VERRAST. Vervolgens ging hij naar het huis van de Amptman, "*ende aldaer sprekende denselven Heer Amptman ende Heeren JANNE WOLFFAERTS, heeft henlieden te kennen gegeven hoe dattet opt stadthuys gestelt was, maer alsoo de voornoemde Heeren hen opter straeten niet begeven en dorsten om selve ten stadthuyse waerts te comen*". Vervolgens huurt hij, uit eigen zak, arbeiders en soldaten om hem te helpen. Later (25 september 1580) wordt hij vergoedt met 300 gulden.

Bron: *Verzameling A. van Valckenisse, D, fol. 3 en A.A.B. Deel 23, blz. 92-95 en Geschiedenis van Antwerpen, Deel 5, blz. 42, Mertens & Torfs.*

12 november 1576.

Spaanse soldaten plunderden het Oosterhuis van de Oosterse Natie. Zij namen zekere balen mee van grote waarde toebehorende aan:

JAN GOUTIER.

JAQUES DE MAIRE.

MICHIEL MACLIN.

GILLIS DE WITTE.

Zij verzoeken om een onderzoek.

Bron: *Requestboek 1569-77, fol. 163v° en A.A.B. Deel 23, blz. 153, 154.*

- 1577 -

4 januari 1577.

De Schoutet contra HANS BRET, THOMASsone, van Dordrecht &c. zich bevonden in diversche verboden vergaderingen, &c. ende oock by hem gehadt diversche verboden boecken, &c. op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer en A.A.B. Deel 13, blz. 210.*

Idem contra JAN CORNELISsoon, alias DE RUYTERE, geboren van Rheden by Arnhem, &c. hem laten herdoopen, op de bladrand: Executio.

Bron: *Als boven.*

Idem contra JACQUES MERGAERT, geboren van Gent, &c. hem laten herdoopen, op de bladrand: Executio.

Bron: *Als boven.*

18 januari 1577.

De Schoutteth tegens LAUREYS JANSSEN, &c. heeft hem laeten herdoopen, op de bladrand: Executio.

Idem tegens MAYKEN TRUYENS, &c. op de bladrand: Executio.

Deselve tegens GEERTRUYT FAES, &c. op de bladrand: Executio.

Bron: *Hooger Vierschaer en A.A.B. Deel 13, blz. 211.*

1578.

29 augustus 1578.

De “provisioneelen religievrede” van Antwerpen.

Ondertekenaars voor de Waalsche kerk:

PETRUS LOZELERIUS VILLERIUS = Mr. PIERRE LOISELEUR, seigneur de Villiers, geboren te Rijsel rond 1530.

JOANNES TAFFINUS = JEAN TAFFIN, geboren te Doornik in 1529

JOANNIS HOCHEDIUS.

SYMON DE BRUNFAULT.

JEAN NERINCX.

JOANNES QUERCULUS.

JACQUES TAFFIN.

BERNARD B. DU BRULLE.

LE FEBVRE.

Voor de Duitse = Dietse = Nederlandstalige kerk:

GASPARUS HEYDANUS = GASPAR VAN DER HEYDEN, GEERTS^{zoon}, geb. te Mechelen rond 1530.

JOANNES CUBUS.

Dr. JEREMIAS BASTINCX, geboren te Kales (Calais) in 1551.

ANDRIES VANDEN BERGHE.

DENYS NUYT.

AERT BOUDEWIJNS.

Voor Lutherse kerk:

AMANDT VAN DER EYGENEN.

JAN ANTHOENIS.

BOUDEWYN ROEVERS.

JAN VERPOORTEN.

MACHIEL BODE.

CORNELIS MERTENS.

BALTASAR HOUWAERT, van Brussel.

HENRICUS FREDELANDT, van Lubeck (?).

HENRICUS BEYER.

Bron: *Antwerpiensia, Deel 15, blz. 236, 237.*

1579- 1580 – 1581

28 maart 1582.

De moordaanslag op WILLEM VAN ORANJE:

Also **GASPAR DE ANASTRO**, Spaengiaert, geboren tot Victoria, in Buscaien, coopman, alhier binnen deser stadt sekere jaren tot nu onlanx geresideert hebbende, hem heeft vervordert, secretelycken, door middel van eenen **JEAN d'YSSUNCA**, te tracteren met den Coninck van Spaengnien, ende tsynen versuecke den last taenveerden vanden persoon van Synder Excellencie den Prince van Oraingien moordadelyck omme te brengen, op hope van recompense van 80.000 ducaten ende een Crusaet van St. Jacobs ende andere heerlycke officien, byden voors. Coninck van Spaingien belooft, als tblyckt by des selfs **ANASTRO** eygen brieven ende confessien van syne complicien, alhier openbaerlyck geexecuteert, hebbende de voors. **ANASTRO** dienvolgende **JEAN DE JEAUREGUI**, synen dienaer, so verre gebrocht ende met schoone woorden ende geloofsten geseduceert, dat hy den last daeraff heeft aenveert, ende feytelycken, opden XVIIIe deser maendt, der selver Syne Excellencie, in syn eygen hoff, met een pistolet door syn hooft vervoordert te schieten: So eest, datmen, van sHeeren, ende der stadt wegen voortsroept den persoon vanden voors. **GASPAR ANASTRO**, ten eynde hy hem, binnen acht dagen naer de publicatie van desen, vanden voors. feyte comme verantwoordten, voor mynen Heeren den Schouteth, Borgmeesteren, ende Schepenen deser stadt, oft andersins, ende by gebreke van dien, salmen tegen hem, ende syne goeden procederen, gelyck men tegen alsulcken moordadige persoonen gewoonelyck is te doene.

Bron: *Gebodboeck, vol. D, fol. 359v^o en A.A.B. Deel 4, blz. 1-12.*

29 juni 1582.

... ordonneren mits desen ANDRIES RIMST, meester schoenmakere, alle Sondage ende behoorlycke vierdaghen den jongers van het knechtkenshuys te leyden inde predicatie vande gereformeerde religie, &c.

Bron: *Collegiale Actenboecken 1581-83 en A.A.B. Deel 24, blz. 421.*

19 oktober 1582.

BARTOLOMEUS en THILENUS PELETIER, zonen van **GUILLAUME PELETIER**, kooplieden uit Middelburg.

Zij wijken in 1586 uit naar Middelburg (vrijgeleide Leicester)

Bron: *Poortersboek, Antwerpen.*

14 november 1582.

Te Antwerpen wonen er op deze datum 83.700 zielen waaronder 205 Anabaptisten.

Bron: *Antwerpiensia, Deel 22, blz. 235.*

17 januari 1583.

De aanslag door troepen van de Hertog van Alençon op de stad Antwerpen en in de geschiedenis genoemd de “Franse Furie”.

De Fransen verloren, naast vele gewonden ook 1500 doden, “die ghetelt ende begraven zijn”. Aan de kant van de Antwerpse burgerij vielen er, volgens telling van het FONDS PLAISIER, 101 doden.

30 december 1583.

JOANNES BLOCQUIUS, dienaar des Goddelijks Woord, laatst staande te Winkel. Zijn huisvrouw DIGNA SCHENAERTS is non geweest in het Zwartzusterklooster te Lier, maar in 1578 het klooster verlaten en de christelijke religie en het huwelijk omhelsd.

Bron: Antwerpiensia, Deel 15, blz. 251.

16 februari 1584.

MARIE DE VOS, begijn geweest op het groot Begijnhof, nu door de genade Gods verlicht tot de waarheid der christelijke religie, vraagt om het huis te mogen behouden dat zij gekocht had voor haar leven op het Begijnhof.

Bron: Antwerpiensia, Deel 15, blz. 306.

14 oktober 1584.

Een aantal burgers te Antwerpen wilden dat er onderhandelingen werden begonnen met de belegeraar FARNEZE. Deze groep noemde men de “Peiswillers”. Zij werden gevangen gezet en veroordeeld.

13 augustus 1585.

Geordonneert Mr. JAN BORREKENS ende Mr. HANS VANDEN BOSSE, schoolmeesters, om dit jaer te wesen Dekens vande Schoolmeesters.

Bron: Collegiale Actenboecken 1583-85 en A.A.B. Deel 6, blz. 182.

Zelfde datum.

Getuigschrift voor de predikanten van de Calvenistische kerkeraad aan de vooravond van de overgave van de stad. Deze predikanten waren:

IJSBRANDUS TRABIUS FRISIUS = IJSBRAND BALCK, geb. in Friesland.

GASPARUS HEYDANUS = GASPAR VAN DER HEYDEN.

THOMAS TILIUS, geb. te Mechelen.

JEREMIAS BASTINGIUS.

PETRUS HARDENBERGIUS.

ANDRIES DE MEESTER, geh. te Antwerpen met MARIA BECIUS.

LIBERTUS FRAVINUS = VAN DEN ESCH.

PHILIPPUS LANSBERGIUS = PHILIPS VAN LANSBERG, geb. te Gent in 1561.

ASSUERUS VAN REGENMORTELO, geb. Antwerpen.

JOANNES BECIUS, geb. Frankfort 1558.

Bron: Antwerpiensia, Deel 15, blz. 237.

Confessionistische predikanten te Antwerpen in 1578-1585:**BALTASAR HOUWAERT, van Brussel.****HENDRIK FREDELANDT, van Lubeck (?).****HENDRIK BEYER.****JACOB BERNARDUS.****REYNIS CASSIODORUS.****MARARDUS FEBLER (?).****THYMAN BRAKEL****JACOB BENDER.****JOANNES LEONNISIO.****MICHEL (?) PESCHARD.****BERNARD ARNOLDI.****OTTO FREDERICX, van Norden- O. Friesland.****JAN CRAYE, van Ieper.****MATTHEUS GALGE, van Eschweiler.****COENRAET SCHLUSSELBORCH, van Schawenborch (Schaumburg).****Bron: Antwerpiensia Deel 18, blz. 115.****17 augustus 1585.****De overgave van de stad Antwerpen.****Onderhandelaars en ondertekenaars van de overgave;****by auctorisatie ende inden naem vander stadt van Antwerpen:****PHILIPS VAN MARNIX.****WILLEM VAN MERODE.****JAN VAN SCHOONHOVEN.****ANDRIES HESSELS.****MATTHEUS VAN LANNOY.****LOYS MEGANC.****CORNELIS PRUYNEN.****PHILIPS DE LANTMETER.****ADRIAEN BARDOUL.****HANS DE WEERT.****GILLIS SAUTIJN.****AERT of ARNOULT BOUDEWIJNS.****WILLEM VAN SCHOOTEN.****JOHAN GODIN.****BALTHASAR DE MOUCHERON, in plaetse van LOUIS MALEPART.****JAN RADEMAKER.****HERMAN VAN DADENBORCH.****HENRICK VAN ERP.****JAN GARIJN.****DIERICK VAN OS.****Dit stuk werd in 1585 gedrukt, te Antwerpen, inde Cammerstrate, "inden Schilt van Artoys", door DANIEL VERVLOET.****Bron: Antwerpsch Archievenblad, Deel 4, blz. 248-261.****21 augustus 1585.****Geordonneert JAN MOERENTORFF te drucken ende laeten vuytgaen het tractaet van reconciliatie, aengegaen tusschen de Hoocheyt vanden Prince van Parma ende dese stadt, soo in Francoyse als Brabantse taele.****Bron: Collegiale Actenboecken, 1584-85, fol. 327v^o en A.A.B. Deel 4, blz. 261.**

BIJLAGE

- 1617 -

Dutch Church Registers, Book 10, No. 40 (1617)

Cataloge vanden namen ende toenamen der Lidmaten onser Gemeinte wonende binnen ende Buyten de Stad Londen, mitsgaders haren handel ende tyd haerder woonste.

JAQUES DUYS jaren.	van Andwerp	0 kind	hier ghewoont	25
JAQUES DE RIDDER jaren.	van Andwerp	0 kind	hier ghewoont	29
HENDRICK SCHOESETTES jaren.	van Andwerpen	3 kind	hier ghewoont	8
CORNELIS SICKRAED HANS LAURENS jaren.	van Andwerpen van Andwerpen	1 kind	hier ghewoont	30
THOMAS SAITKENS jaren.	van Andwerp	4 kind	hier ghewoont	34
JAQUES ALEWYN jaren.	van Andwerp	3 kind	hier ghewoont	34
GUILLAME DE WYSE jaren.	van Andwerpen	1 kind	hier ghewoont	32
JAN DE WYSE JAQUES FRUTIER jaren.	van Andwerpen ovl. van Andwerpen	5 kind	hier ghewoont	11
CORNELIS VAN HEYL jaren.	van Andwerpen	3 kind	hier ghewoont	20
JAQUES VAN BRAKEL jaren.	van Andwerpen	0 kind	hier ghewoont	4
JAN DE WYSE jaren.	van Andwerpen	2 kind	hier ghewoont	31
HANS WINNEN of WINAERT jaren.	van Andwerpen	1 kind	hier ghewoont	6
HANS VAN DER VELDEN jaren.	van Andwerpen	0 kind	hier ghewoont	2
JAN WYNANT ovl. THOMAS ALEWYN jaren.	van Andwerp van Andwerpen jongh kind	hier ghewoont	20	
SAMUEL ALEWYN jaren.	van Andwerpen	1 kind	hier ghewoont	31
NICOLAS TRAPPART jaren.	van Andwerpen	2 kind	hier ghewoont	26
JAQUES JANSSEN jaren.	van Andwerp	3 kind	hier ghewoont	40
FRANCHOYS DERICX jaren.	van Andwerp	0 kind	hier ghewoont	40

HENDRICK VAN DE WEYDEN	van Andwerp	3 kind	hier ghewoont	23
jaren.				
PAULUS VAN VELDE	van Andwerpen	5 kind	hier ghewoont	24
jaren.				
STEUEN LE GOUCHE	van Andwerpen	3 kind	hier ghewoont	28
jaren.				
HANS VAN DEN STEENE	van Andwerp	1 kind	hier ghewoont	20
jaren.				
JAN GYSELINCK	van Andwerp	4 kind	hier ghewoont	35
jaren.				
AARON CONDRON	van Andwerpen	3 kind	hier ghewoont	40
jaren.				
JAQUES DE MEESTER	van Andwerpen	0 kind	hier ghewoont	16
jaren.				
JORIS BORNITS	van Andwerpen	2 kind	hier ghewoont	25
jaren.				
PIETER KEMPEN	van Andwerp	1 kind	hier ghewoont	34
jaren.				
GOVERT DE VETTE	van Andwerpen	2 kind	hier ghewoont	12
jaren.				
PHILIPS BRUGMAN	van Andwerpen	1 kind	hier ghewoont	12
jaren.				
JACOB SELEN	van Andwerpen	3 kind	hier ghewoont	
25 jaren.				
HANS VAN BROECKHOVE	van Andwerpen	3 kind	hier ghewoont	
17 jaren.				

Arme Huysgesinnen door d'aelmoessen gheholpen:

WILLEM CLERCK van Andwerpen heeft hier ghewoont 20 jaren.

GREGORIUS EVERS van Andwerpen, mesmaker, heeft hier ghewoont 41 jaren.

JAN QUISTHOUT van Andwerpen heeft hier ghewoont 30 jaren.

Bron: *Publ. Huguenot Society of Londen.*

BIJLAGE II

- 1629 -

Naemlijst van personen van kettery verdacht gehouden:

Geheel in het latijn !

ADRIANUS CEULEMANS, inde Lange Ridderstraet.

DIONISIUS CHORQUET, boeratwercker.

GEOVARDUS LODEWYCKX.

GUILIELMUS DE PIETER.

GUILIELMUS CONINCX.

GERARDUS ADRIANSEN.

GREGORIUS HAEL.

GEORGIUS WEVERS.

HENRICUS VAN DAM.

HENRICUS DEN BOER.

JOANNES VANDEN HEUVEL.

JOANNES BRANT.

MAGDALENA CUYPERS, sielentroostersse.

PETRUS DE MANDEMAECKER.

NICOLAUS MELIS.

PETRUS WILLEMS, goudtslager.

PETRUS VERBIEST, cartmaecker.

STEPHANUS HINDEKENS, goudtslager.

SIMON STAS.

Bron: *Geschiedenis van Antwerpen, Deel 5, blz. 604, 605, Mertens & Torfs.*

BIJLAGE III**25 augustus 1659.*****Gebannen en hun goederen verbeurd verklaart:******JAN MOLYN, Deken van de Meersche.******WILLEM BOON, Deken van de Lakenbereiders.******PETER MICHIELS, stadsbode.******JAN MELIS, stadsbode.******JAN BAPTIST CLAUS, Notaris.******CORNELIS VAN DE SANDE, ouderman van de Lakenbereiders.******GILLIS DEYAERTS, onderdeken van de Schippers.******ANTHEUNIS FELON.******Bron: Geschiedenis van Antwerpen, Deel 5, blz. 479, Mertens & Torfs.*****24 oktober 1659.*****Uit de stad moeten vertrekken:******SIMON DE DECKER, Advocaat.******ADRIAEN KERSAVONDT, Ouddeken van de Meersche.******NIKOLAES HOUBRAKEN, Stadswijkmeester.******JAN BAPTIST COLINS, Griffier van de Weeskamer.******ISAAC HEUVELMANS.******BALTHASAR VAN DER ZYPEN.******JAN BAPTIST VAN OUDENHOVEN.******Bron: Geschiedenis van Antwerpen, Deel 5, blz. 493, Mertens & Torfs.*****Samenstelling en Redactie:****J.A. PLAISIER, Bergen op Zoom.****M. AKKERMANS, Merksem**